

Štorski ŽELEZAR

Leto XXI.

1981

SEPTEMBER 1981

ŠT. 17—18

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTORE

125 let jeklarstva in valjarništv v Štorah

V zgodovini obstoja in razvoja Železarne Štore je bilo več pomembnih obletnic, ki so obeleževale mejnike v bogati in zelo razgibani življenjski poti tega kolektiva. Letos dajamo prvič pomembnejši poudarek začetku in obletnici proizvodnje jeklarstva in valjarništv v Štorah.

V zapisanih dokumentih o zgodovini Železarne Štore je jasno opredeljeno, da je potekala izgradnja prvih obratov jeklarne (pudlarne) in valjarne v Štorah v letih 1851 do 1856 in da je bila 16. avgusta 1856 svečana otvoritev novih obratov. V pudlarskih pečeh so v Štorah izdelovali jeklo, ki so ga nato kovali v kladivarni ter valjali v valjarni. Jeklarskim izdelkom od valjanih profilov, plošč in drugih proizvodov se je v naslednjih letih pridružila še proizvodnja sive litine.

Obdobje razvoja od začetka proizvodnje železarskih izdelkov do druge svetovne vojne predstavlja različne faze v širjenju ter dopolnjevanju proizvodnih zmogljivosti, istočasno pa tudi obdobja določenih gospodarskih kriz, ki so imela za posledico tudi večletne ustavitve proizvodnje v Štorah. V razvojnem smislu so posebej pomembna obdobja po letu 1878 in še posebej leta 1912 in 1913, ko je bila tovarna v precejšnjem obsegu modernizirana. Proti koncu preteklega stoletja je postalo pudlanje vedno manj rentabilno, zato je modernizacija pred prvo svetovno vojno prinesla novo martinaro z 20-tonsko Siemens-Martino pečjo, novo centralo s tremi parnimi kotli ter modernizacijo

valjarne, ki pa zaradi pričetka prve svetovne vojne ni bila izvršena v celotnem obsegu. V tem celotnem obdobju je takratna Železarna Štore večkrat menjavala privatne lastnike, ki so v Štorah iskali svoj dobiček. Različna krizna obdobja, ki so jih tuji kapitalisti uspeli ali neuspeli obvladovati, so zapisovala zelo pestro zgodovino Železarne Štore.

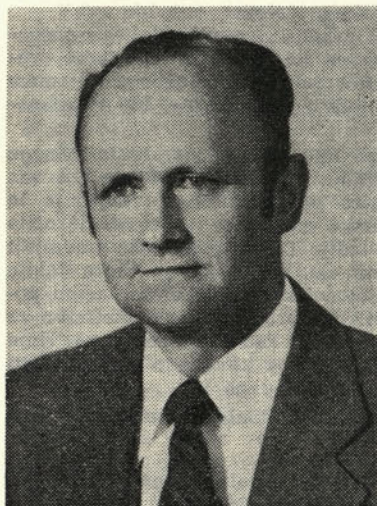
Pred drugo svetovno vojno je bila Železarna Štore že dobro znano podjetje tako v Jugoslaviji kot tudi preko njenih meja. Kljub temu je treba zapisati, da je obseg proizvodnih zmogljivosti predstavljal skromno železarsko zmogljivost, ki je zaposlovala skupno le med 400 in 500 delavci.

Resnično obdobje širšega načrtnega razvoja Železarne Štore v integralno železarno sicer manjših zmogljivosti, a zato kvalitetnega proizvodnega asortimenta, pomeni razvojna pot po drugi svetovni vojni. Izgradnja elektroplavža z aglomeracijo v letih 1950 do 1954, začetek proizvodnje litoželeznih valjev v letu 1950 so prvi pomembnejši mejniki v povojni zgodovini razvoja našega kolektiva. Najpomembnejše je vsekakor obdobje po letu 1960, ko so se

pričele priprave in v letu 1963 sama izgradnja novih proizvodnih obratov na novi industrijski lokaciji Štore II. Izgradnja novih obratov ni pomenila samo povečanje proizvodnih zmogljivosti, temveč predvsem uvajanje najsodobnejših tehnoloških procesov, ki so še posebej prišli do izraza v jeklarsko valjarski tehnologiji. Proizvodnje surovega jekla v elektroobločnih pečeh, ulivanje na napravi za kontinuirano ulivanje jekla in valjanja na mehaniziranih valjarskih progah nikakor ne moremo primer-

jati s tehnološkimi procesi v prejšnjih obdobjih. Vsekakor pa lahko trdimo, da so ti procesi na ravni svetovne tehnologije.

Leto 1981, ki pomeni za jeklarsko in valjarsko področje 125 let proizvodnje železarskih izdelkov, pomeni tudi pristop in začetek novega srednjeročnega obdobja 1981 do 1985 ter uresničevanje zamisli dolgoročnega razvojnega koncepta Železarne Štore do leta 2000. Prav v tem obdobju bo dobil jeklarsko-valjarski kompleks, ki pomeni največji delež v ustvarjanju dohodka Železarne Štore, nove zaokrožene zmogljivosti z najsodobnejšimi tehnološkimi postopki. Izgradnja druge naprave za kontinuirano ulivanje jekla, uvedba izvenpečne tehnologije v proizvodnji surovega jekla ter dopolnilna oprema v valjarnah bodo omogočali podvojitev današnje proizvodnje surovega jekla, istočasno pa tudi povečanje proizvodnje paličastega jekla od sedanjih 130.000 ton za novih 100.000 ton. Posebna kvaliteta naloga, ki jo uresničujemo že vrsto let in ostaja tudi glavna zadolžitev v naslednjih letih, je vključevanje v mednarodno blagovno menjavo. Le s kvalitetnim delom in še večjo usmeritvijo prodaje naših izdelkov preko meja naše domovine nam bo mogoče uresničiti jasno začrtane razvojne cilje.

Predsednik KPO Burnik Dušan,
dipl. ing. met.

Valjarna I od ustanovitve do danes

Valjarna I praznuje v letošnjem letu 125-letnico svojega obstoja in dela v okrilju Železarne Štore.

V članku, ki ga posredujemo za bralce štorskega železarja bomo skušali zajeti to obsežno zgodovinsko obdobje. Že na začetku naj omenimo, da je večina dokumentov o ustanovitvi in začetkih obratovanja valjarne in železarne kot celote izgubljenih. Pri podajanju zgodovinskih dejstev smo si v pretežni meri pomagali iz gradiva štajerskega Deželnega arhiva v Gradcu, kjer je zbranih največ podatkov iz zgodnje zgodovine in železarne.

Kot je že iz naslova članka razvidno bomo pri opisovanju zasledovali zgodovinska dejstva, pisane dokumente in pričevanje starejših delavcev, izključno vezanih na ustanovitev in razvoj stare valjarne, pri tem pa je razumljivo vzporedno potekal tudi zgodovinski razvoj železarne kot celote.

OBDOBJE USTANOVITVE DO 1878. LETA

Področje današnje železarne Štore je bilo v prvi polovici prejšnjega stoletja v glavnem last treh mož in to Johanna, Georga in Thomasa Storra. To so bili lastniki več zemljiških parcel in hiš v območju današnjega tovarniškega zemljišča.

Lastnik teh parcel je pozneje postal Ignac Novak, ki je leta 1848 prodal celotno zemljišče tovarnarju Friedrichu Brunu Andrieu. Le ta je odkupil celotno področje z očitnim namenom, da tu ustanovi železarno (Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

in valjarno. Področje je imelo ugodno lego ob reki in ob okrajni cesti ter ne nazadnje v letu 1849 odprtem odseku južne železnice od Celja do Ljubljane.

Ta dejstva so bila verjetno odločilna za izbor tovarniškega zemljišča.

Tovarnar Fridrih Bruno Andrieu je leta 1850 pri rudarskem glavilstvu v Leobnu zaprosil za koncesijo, da bi smel na lastnem zemljišču, v katerem se je že izoblikovalo naselje preimenovano po prvih lastnikih Štore, zgraditi železarno in valjarno.

Se istega leta je ministrstvo za poljedelstvo in rudarstvo na Dunaju z odločbo odobrilo Fridrihu Bruno Andrieu koncesijo za ustanovitev in pričetek gradnje železarne in valjarne. Ni znano zagotovo ali je gradnja stekla še v istem letu, zagotovo pa je, da je potekala v letih 1851 do 1953 in da se v tem času še ni proizvajalo.

V času same izgradnje je objekt v izgradnji zamenjal lastnika. Že v prvem letu gradnje je postal solastnik tovarne v izgradnji Paul pl. Putzer. Sodelovanje med Friderichom Brunom Andrieujem in njegovim solastnikom Paulom pl. Putzerjem je postalo kmalu težavno in se je v letu 1852 sprevrglo v hud pravni spor. Končno je Friderich Bruno Andrieu leta 1852 prodal ves objekt svojemu solastniku Paulu pl. Putzerju, ki je leta 1853 dovršil tovarno po prvotnem projektu in takoj pristopil k njeni razširitvi. V tej razširitvi je predvideval postavitev novega topilniškega posloplja v bližini že obstoječe skladiščne zgradbe kjer naj bi nastal nov valjarski obrat.

Tako sta pudlarno in valjarno Štore sestavljala pravzaprav dva obrata. Starejši se je imenoval Klarino fužine (Klara — Hütte), mlajši Minina fužina (Minna — Hütte).

Otvoritev in blagoslovitev pudlarne in valjarne Štore je bila opravljena 16. avgusta 1856 s tem, da se je ta obred nanašal na oba obrata.

Delež pudlarne in valjarne Štore pri dvigu skupne spodnještajerske železarske proizvodnje je bil izredno velik: od leta 1850 do 1857, v času izrazite konjunktore za železarsko stroko, je porasla skupna proizvodnja na Spodnjem Štajerskem na 263 %, na Kranjskem za 59 %, na koroškem »le« za 55 odstotkov. Tudi kvaliteta štorskih proizvodov je bila na zadovoljivi višini.

Po letih konjunktore je nastopila velika kriza v železarski industriji, ki je bila posledica prešibke carinske zaščite in velike konkurence cenenege češkega, moravskega in ogrskega železa.

Direkcija tovarne je bila leta 1858 prisiljena zaradi slabega gospodarskega položaja odpustiti 495 delavcev na področju železarne, valjarne in rudnikov, kar je bilo več kot polovico uslužbencev v tem času. Ostalo je zaposlenih le še 180 ljudi v železarni in 108 v premo-govniku.

Denarne težave tovarne Štore so po letu 1858 še naraščale. Mnoge štajerske železarne so takrat morali ukiniti. Dejstvo, da Štore kot ena največjih štajerskih jelkarn takrat niso prekinile obratovanja, je le zasluga okoliščine, da je uprava cesarske mornarice v Storah naročila oklopne plošče za gradnjo oklopnih ladij. To je zagotovilo nadaljnji obstoj tega obrata v začetku šestdesetih let. Zdi se, da so Štore dobile to ekstenzivno važno ponudbo zahvaljujoč se posebno učinkovitemu postopku pri izdelavi oklopnih plošč: 21. oktobra 1862 je ministrstvo za trgovino in narodno gospodarstvo podelilo Paulu Putzerju za izum »svojevrsne« metode pri izdelavi velikih kosov kovanega železa, zlasti ladijskih oklopnih plošč, privilegij za dobavo dveh let.

V tistih letih je železarna in valjarna G. Poula Putzerja v Storah imela naslednjo tovarniško opremo:

Vodno kolo s 5 KM	1	Dvojna stojala s tremi valji	7
Turbina s 5 KM	1	Škarje za pločevino	1
Parni stroj z 29 KM	9	Krožna žaga	1
Dvovaljno pihalo z zmogljivostjo 3.300 kubičnih čevljev zraka	1	Ravnalno kladivo	4
Stabilne in napajalne črpalke	7	Vrtalni stroji	2
Parni kladivi	2	Skobelni stroji	1
Proge valjanja	7	Stroj za izdelovanje vijakov	4
Dvojna stojala z dvema valjema	9	Navadne pudlovke	5
		Peči za varjenje	2
		Žarilne peči	2
		Livarske peči (kupolke)	2
		Kovaška ognjišča	10

Putzer se je v želji, da bi čim bolj posodobil obrat in napredoval, vedno bolj zadolževal. Ker ni mogel priti iz zagate, pa tudi gospodarske razmere v teh letih mu to niso več omogočale je v letu 1863 prosil za poravnavo.

V letu 1864 je ministrstvo uvedlo poravalni postopek, ki je bil v letu 1865 zaključen in s tem so bili dani pogoji za ustanovitev delniške družbe. Do spremembe lastništva je prišlo med leti 1865 in 1869, ko je podjetje prevzela delniška družba, ki se je imenovala »Rudarsko in železarsko podjetje Štore«.

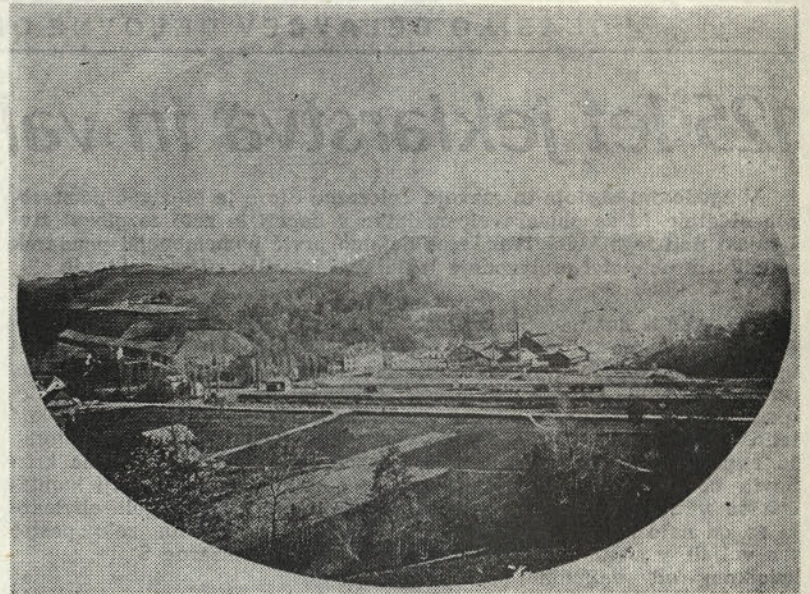
Omenjena družba je v naslednjih letih nekolikokrat menjala sestavo in končno propadla.

Leta 1872 je prevzela Štore Hohenwaška rudarska družba, ki je bila leta 1877 likvidirana in je vse nepremičnine in pravice štorskega podjetja prodala na javni dražbi. Iz tega zadnjega obdobja obratovanja družbe pred propadom obstojajo zanimivi podatki o delovnih pripravah, o številu uslužbencev in podatki o gibanju proizvodnje v teh letih in sicer:

Stroji in delavniške priprave ob koncu leta 1872:

Parni stroj s 162 KM	4	Pudlovke s po enim parnim kotlom	4
Parna kladiva z 220, 80 in 38 centov udarne teže	3	Varilne peči s po enim parnim kotlom	6
Kladivo na jermenski pogon	1		

Plamenice	3	Čistilne peči	2
Valjarko pihalo	1	Siemens-Martinova peč s končnim parnim kotlom	1
Par valjev za valjanje surovega železa	2	Peč za žlindro	1
Par valjev za valjanje pločevine	1	Livarski kupolki	2
Pari valjev za grobo valjanje	3	Talilna peč	1
Škarje	2	Kovaška ognjišča	9
Pari valjev za fino valjanje	5	Poljski kovačnici	2
Škarje za fino železo	1	Skobelna stroja	2
Krožna žaga	1	Stružnice	6
Stiskalnica (štanca)	1	Stroji za izdelavo vijakov	2
Parne škarje za pločevino	1	Primeži	8
Hollerjeve peči	3	Opekarna za opeko, odporno proti ognju	1

Železarna Štore v letih 1850—1860 (arhiv)

Uslužbeni delavci in njihove plače

Po kategorijah	Število delavcev		Plače mesečno		Plače dnevno	
	1871	1872	1871	1872	1871	1872
	8171		goldinarji		g. k.	
Pudlarji in preddelavci	10	10	60	60	—	—
Pomočniki 1. razreda	10	10	40	40	—	—
Pomočniki 2. razreda	10	10	30	30	—	—
Stiskalci	2	2	60	—	—	—
Dovajalci pare	2	2	30	20	—	—
Varilci	8	8	50	50	—	—
	10	10	25	25	—	—
Kurjači	22	22	20	20	—	—
Predvaljarji	4	4	60	60	—	—
Raztegovalci	8	8	42	42	—	—
Valjarji 1. in 2. razreda	12	12	30	30	—	—
Ravnalci	16	16	25	25	—	—
Livarji	6	6	70	70	—	—
Opekarji	6	6	30	30	—	—
Vzdrževalci strojev	13	13	—	—	120	120
Strojniki	1	1	—	—	250	250
Orodni kovači	8	8	—	—	110	110
Pomagači	12	12	—	—	80	80
Delovodja meh. delavnice	1	1	—	—	2	2
Strugarji	2	2	—	—	140	140
Skoblarji	2	2	—	—	110	110
Monterji	1	1	—	—	160	160
Ključavničarji	9	9	—	—	80	80
Čistilci odličkov	5	5	—	—	90	90
Kladivarski mojstri	1	1	—	—	4	4
Preddelavci	2	2	—	—	120	120
Pomočniki pri kladivih	12	12	—	—	85	85
Preddelavci pri kladivih	2	2	—	—	180	180
Modelni mizarji	4	4	—	—	150	150
Rezalci pločevine	8	8	—	—	70	70
Vezači	6	6	—	—	75	75
Vajenci	19	19	—	—	40	40
Zidarji	7	7	—	—	120	120
Tesarji	10	10	—	—	160	160
Dinarji in drugi delavci	100	97	—	—	90	90

PORABLJENE SUROVINE

Grodelj in staro železo:	v letu 1871 in 1872 po 130.000 centov
Bessemerjevi ingoti:	v letih 1871 in 1872 8.400 centov

PROIZVODNJA

	(v centih)	
Vrsta izdelka	Leto 1871	Leto 1872
Navadno jeklo	60.000	60.000
Kvalitetno jeklo	30.000	30.000
Orodno jeklo	3.000	3.300
Apretirano kovano in lito jeklo	7.000	7.700
Delali so 300 dni v letu po 12 ur dnevno.		

Tovarna je takrat obsegala plavžarske, varilne in valjarske obrate, livarno in apreturne delavnice. Letna proizvodnja je znašala 9.000 t jekla, 5.000 t jekla v palicah, 300 t odlitkov, surovih in apretiranih. Izvažali so predvsem v Italijo in sicer 2.000 t profilnega jekla in kvalitetnega jekla.

OBDOBJE PRED I. SVETOVNO VOJNO IN MED OBEMA SVETOVNIMA VOJNAMA

Na javni dražbi je podjetje kupil Karel Neufeld, ki je leta 1878 ustanovil rudarsko družbo z imenom »Rudnik in železarna Štore«. V istem letu je ponovno stekla proizvodnja. Od tega leta pa do leta 1912 ne obstajajo nobeni pomembnejši podatki razen tega, da je podjetje v letu 1890 zaposlovalo 270 delavcev, medtem ko se je naslednje leto to število povečalo na 300 delavcev. Tovarna je normalno obratovala vse do leta 1912, ko so se v njej ponovno izvršile nekatere modernizacije, med katerimi je bila postavitev 20-tonske SM peči najpomembnejša.

Zadnja leta pred prvo svetovno vojno je vodil podjetje sposoben ing. Zavschnher, pod njegovim vodstvom je bila izvršena modernizacija. Ze v letu 1914 je prišel na njegovo mesto Anton Hruschka, ki je ostal vodja železarne tudi po I. svetovni vojni, saj kraljevina Jugoslavije vodstvu ni delala nobenih težav.

Leta 1929 je tovarna ob polnem pogonu zaposlovala 500 delavcev in to v oddelku martinarne, kjer je bilo letno mogoče izdelati 14.000 ton majhnih surovih blokov jekla, valjarno za paličasto železo z grobo in fino progo, ki jo je gnal parni stroj z jakostjo 500 KS, parno električno centralo, livarno, mizarsko in mehanično delavnico. Iz tega obdobja izhajajo prvi natančnejši opisi valjarne paličastega železa, kot je bila v tistem času imenovana valjarna I, ki ga posredujemo v celoti.

Valjarji 1905. leta (almanah)

Valjarna paličastega železa je bila priključena na jeklarno in nameščena v dveh halah. V eni hali je bila groba, v drugi pa fina proga. Za pogon fine proge je služil tandem parni stroj z jakostjo 500 KS. Imel je jermenico, ki je s pomočjo jermena poganjala predprogo z dvema trio valjčnima stojalom s premerom valjev 350 mm. Na predprogo je bil priključen drugi jermen, ki je na razdaljo 15 m poganjal končno progo, sestojčo iz petih trio in enega duo ogrodja s premerom valjev 300 mm. Za ogrevanje vložka je služila plinska varilna peč z dolgim ognjiščem in štirimi delovnimi vratci. Plin iz generatorjev je prihajal k peči skozi plinski vod, vendar sta za rezervo bila v valjarni postavljena dva plinska generatorja. Ogrete ingote so predvaljali na predprogi, nato so jih razrezali na dve ali tri gredice na vročih škarjah nameščenih med predprogo in končno progo. Gredice so na končni progi valjali v okroglo, kvadratno, polokroglo, ploščato in obročno železo. Izvaljane palice so s toplo žago ali na hladnih škarjah razrezali, kontrolirali in zvezali. Za rezanje težjih profilov so bile na razpolago dvojne škarje za hladno in toplo rezanje. Vse škarje in cirkularno žago so poganjali elektro motorji.

Grobo progo je direktno poganjal tandem parni stroj z jakostjo 500 KS. Proga je imela tri trio ogrodja z valji premera 425 mm. Za ogrevanje blokov je služila potisna peč. Poleg valjarniške hale je bilo skladišče za valjane izdelke, z zmogljivostjo 1.500 ton. Električno pogonsko silo za vse obrate je dajala električna centrala, sestojča iz treh parnih kotlov sistema ing. Leinhaas, katerih vsak je imel 155 m² kurilne površine, 12 atm. obratnega pritiska s pluto-štoker rešetkami. Napajalno vodo so s pomočjo apna in vode omehčali in predgrel v grelcu, ki so ga segrevali odvodni plini. Para se je predgrela na ca. 300° C in šla na eni strani k obema parnima strojema za pogon valjarne, na drugi strani pa k dvema parnima strojema po 300 KS, ki sta služila za pogon električne centrale. Tu se je proizvajal izmenični tok z napetostjo 500 V, ki je služil za razsvetljavo ter za pogon elektro motorjev.

V letu 1939 in 1940 je bilo skupno zaposlenih od 420 do 450 delavcev in uslužbencev in to v obratih valjarne, jeklarnе, livarne, mehanične delavnice, modelne mizarne in skupine za pomožna dela. V jeklarni in valjarni je bilo v tistem času zaposlenih 98 delavcev.

V opisanem stanju je valjarna dočakala pričetek II. svetovne vojne in okupacijo.

Delničarji tovarne so z okupacijo pričakovali razmah proizvodnje. S tem namenom so že pripravljali predelavo obstoječe SM peči konstrukcije März v novo konstrukcijo sistema Moll, ki bi naj imela do ločene prednosti glede mešanja zraka in plina.

Vendar pa so delničarji iz neznanih razlogov sredstva za posodobitev jeklarnе in valjarne preusmerili v jeklarno v Ternitzu.

Tako je v letu 1941 in 1942 obratovala samo stara SM peč skupaj z valjarno I. Med popravilom peči je namreč večji del delavcev pristopil k valjanju ingotov kar je trajalo približno 3 mesece. Ko je bilo vso jeklo prevaljano so se vsi delavci ponovno vrnili v jeklarno.

Se v letu 1942 pa je SM peč prenehala obratovati, delavce, predvsem valjarje pa je delovni urad iz Celja poslal na delo v avstrijske valjarne v Bruck an der Mur, Müzzuschlag in Kapfenberg, del valjarjev pa je nadaljeval delo v livarni, ki je tudi v času okupacije nadaljevala delo, predvsem za potrebe nemške vojne industrije.

RAZVOJ VALJARNE IN ŽELEZARNE PO VOJNI

Po osvoboditvi je bila valjarna zatečena v precej klavnem stanju. Naprave v valjarni so ostale v bistvu iste kot v letih 1938—1939. Med okupacijo so Nemci odnesli iz valjarne grebenjake za predprogo 350 mm s pripadajočo temeljno ploščo z namenom, da onespobijo obratovanje valjarne. Posamezni strojni deli in orodje se je porazgubilo. Glavno pogonsko jermenje parnega stroja je bilo prepuščeno prahu in vlagi tako, da je bilo skoro uničeno. Plinske peči so izpostavljene vremenskim vplivom, radi česar je razpadal ognjevzdorni material.

Po osvoboditvi so popravili stavbo z grebenjaki grobe proge Ø 425 mm s pripadajočimi stojali in obnovili predprogo. Valjarske peči so priključili na nove generatorje in postavili nov ventilator in tehtnice.

V tem času so tudi zgradili garderobo in kopalnico za delavce valjarne.

Po sanaciji vseh pomanjkljivosti je proizvodnja ponovno stekla 23. junija 1946. leta.

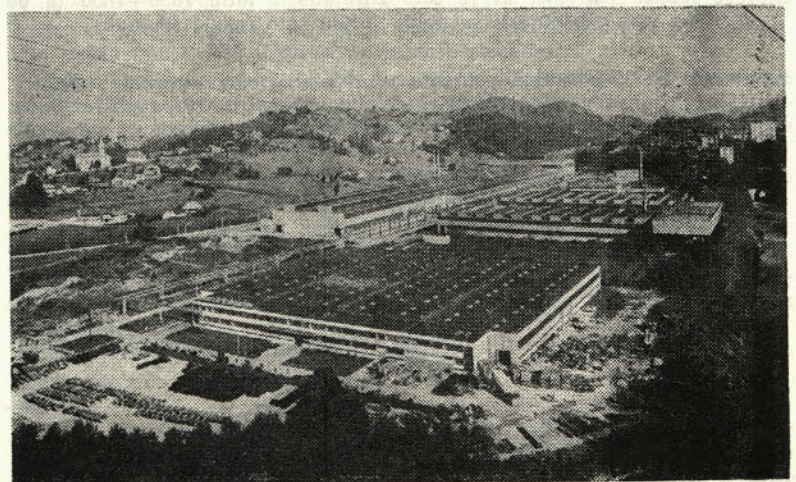
Potrebno je bilo obnoviti razrušeno domovino in valjarji so poprijeli za delo med prvimi.

Predvojna mesečna proizvodnja v višini 500 do 580 ton je bila že v prvem letu občutno presežena, saj se je v povprečju gibala okrog 960 t valjanih profilov na mesec.

Tako občutno porast proizvodnje je treba pripisati racionalnejši izrabi zastarelih naprav, boljši organizaciji dela in popolnejši izrabi delovne sile. Ti rezultati v prvem letu obratovanja so bili dejansko maksimalno možni prispevek obnovi domovine. Kljub velikim motnjam in zastojem na starih agregatih, neizurjenosti in nekvalificiranosti zaposlenih delavcev, saj je bila samo ena tretjina zaposlenih v valjarni že pred vojno, je obstajalo v valjarni izredno delovno vzdušje in celo uvedeno medizmensko tekmovanje.

Oprema je ostala predvojna, imela je proge Ø 425, Ø 300 in Ø 350 mm, ter po eno regenerativno in potisno peč za ogrevanje vložka. Proizvodnja se je postopoma večala, dokler ni dosegla in tudi presegla predvojne proizvodnje. Leta 1950 je valjarna proizvedla 21.523 t profilov. Program je zajemal okrogle profile Ø 8 do Ø 45 mm, ploščate profile 20—70 mm, ter kvadratne profile kv. od 8—32 mm. Kvaliteta jekla so bila izključno St 00.11, do 50.11, večinoma St 37.11, St 34.13, St 38.13 betonsko železo pa St 37 in St 52.

Povprečno je bilo zaposlenih 270 delavcev, od tega 247 na progah in adjustaži, 18 pa v reparaturni delavnici ter 5 v obratovodstvu. Valjarna je že imela vse tri proge: grobo progo Ø 425 mm, predprogo Ø 350 mm ter fino progo Ø 300 mm.

Železarna Štore danes

Progo sta poganjali dve parni lokomotivi, ena grobo, druga pa pred in fino progo. Ingote je ogrevala stara potisna peč z zmogljivostjo 4,5 t/h, gredice pa plamenska peč. Obe sta bili kurjeni z generatorskim plinom. Dovoz vložka in odprava valjanih profilov sta potekala že z ozkotirnim prometom.

V letih 1951 in 1952 ni bilo bistvenih sprememb pri izboru profilov in kvalitet, proizvodnja pa je postopoma rasla zaradi manjšanja zastojev oziroma večanja učinkovitega pogonskega časa.

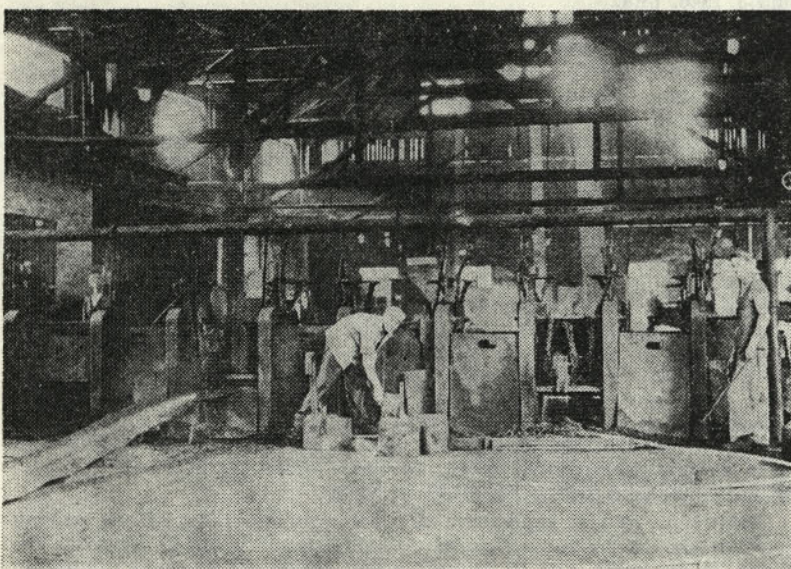
Leta 1953 so pri pogonu predproge in fine proge zamenjali lokomotivo z 900 kW elektro motorjem, zaradi tega se je proizvodnja povečala za 300 t. Osvojeni so bili ploščati profili do širine 100 mm, kvaliteti

(Nadaljevanje z 2. strani)
jekla pa so se pridružile še kvalitete za obdelavo na avtomatih AP-2 in AS-2.

Proizvodnja se nato v letih 1954 in 1955 ni manjšala, povečalo pa se je število kvalitet jekla: v letu 1954 pri kvalitetah za Lloyd register, v letu 1955 pa jekla za cementiranje ter prva nizkolegirana jekla. Kljub tako razsežnemu kvalitetnemu izboru je večino proizvodnje predstavljalo valjanje okroglih profilov.

V letu 1954 se je proizvodnja zmanjšala na 24.300 t zaradi enome-sečnega zastoja fine proge, ker je prišlo do okvare na rotorju pogonskega motorja. To leto je hkrati tudi prelomnica v programski usmeritvi valjarne, saj se pojavijo prve vzmeti in specialni profili. Kot prve smo pričeli izdelovati vzmeti z rebri dimenzije 120 × 16 mm za železnico, sledile so jim rebraste vzmeti 90 in 80 mm, tem pa še ploščate vzmeti za avtomobilsko industrijo. Istega leta smo pričeli izdelovati vzmeti za polžaste odvijake dimenzije 150 × 14,5 mm ter prvi specialni profil bandaža za avtomobilski obroč. Za te zahtevnejše kvalitete smo uvedli obratno koničen format ingota OKGV 185. Prvega julija je pričela obratovati nova potisna peč Custodis, ki je prispevala k povečanju zmogljivosti obrata, saj je dotedanje gretje ingotov predstavljalo ozko grlo. Že leta 1957 se je proizvodnja približala 30.000 tonam. Proizvodnja vzmeti se je večkrat podvojila in je predstavljala 11,2 % celotne proizvodnje, medtem ko je proizvodnja betonskega železa padla skupaj za 2 %. V novo potisno peč je bil uveden plavžni plin.

Leta 1958. se je proizvodnja dvignila za 1.000 t, v letih 1959 in 1960 dosegla 20.000 ton. Še hitreje je rasla proizvodnja vzmetnega in ostalega nizkolegirane jekla za cementacijo in poboljšanje. Udeležba kvalitetnih jekel, ki je leta 1957 znašala 29 %, se je dvignila v letu 1960 na 66 % celotne proizvodnje. Leta 1960 je tudi na grobi progi parno lokomotivo zamenjal 1.000 kW elektro motor. V aneksu med valjarno in jeklaro smo priredili skladišče za valje z valjčnimi stojali in demag

Valjarna I fina proga posneta 1975. leta. Razločno se vidi še danes obstoječe leseno ostrežje, ki je bilo zgrajeno v letih 1850—1856 in bo po vsej verjetnosti še dolgo kljubovalo času (almanah)

žerjavom. Na deponskem prostoru ob valjarni smo vgradili »rafame«, za čiščenje ingotov in gredic, ob modelni mizarni pa postavili lužilnico. Vgradili smo gnane valjčnice za medfazni prevoz valjancev od grobe proge do škarij ter od teh do plamenične peči ter dalje na deponijski prostor. Valjčnice smo izdelali doma.

V letu 1966 je bilo zaposlenih 308 delavcev, od tega 284 na progah in v adjustaži, 19 v armaturni delavnici in 5 v obratovodstvu.

Od leta 1957 je bila valjarna neprestano v pomanjkanju pri lastnem jeklu. Razliko približno 6.000 t smo krili z eksternim nakupom, kar je vedno predstavljalo določene težave pri kvaliteti in dimenziji vložka, dobavnih rokov in predvsem neugodnih cenah.

Proizvodnja se je v letih 1950 do 1960 gibala tako kot kaže spodnja tabela:

Leto	Skupna proiz.	FLS prof.	Beton. železo	Vzmeti	Opomba
1950	21.523	17.102	4.421		
1951	25.063	18.330	6.733		
1952	24.250	14.472	9.778		
1953	27.220	14.048	13.172		elektrif. fine proge
1954	27.812	19.354	8.458		navijalni stroj
1955	27.853	21.909	5.944		
1956	24.296	21.520	1.256	1.520	nova potisna peč
1957	29.843	25.867	629	3.347	plavžni plin
1958	30.856	26.329	142	4.385	
1959	31.998	22.988	1.610	7.400	
1960	31.944	20.568	1.652	9.724	elektrif. grobe proge

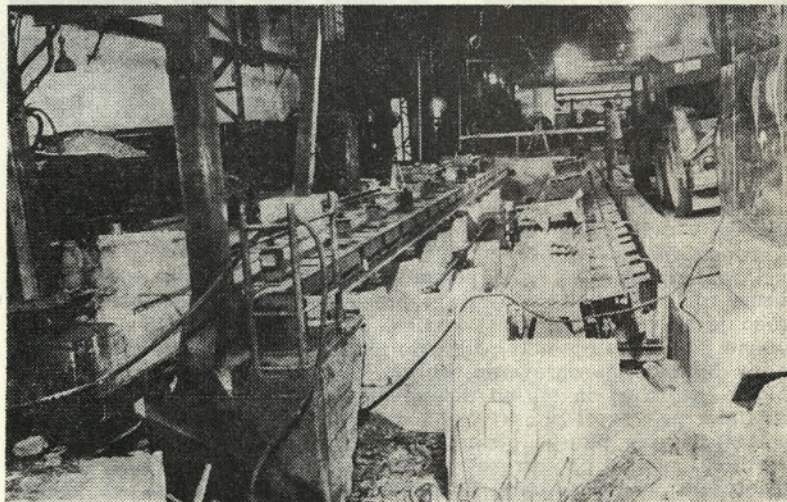
V letih 1959 in 1960 je skupna proizvodnja dosegla svoj maksimum, čeprav ni bilo, razen elektrificiranja dotrajanih parnih pogonov izvršenih nobenih drugih posodobitev v smislu olajšanja težkih fizičnih opravil delavcev v proizvodnem procesu.

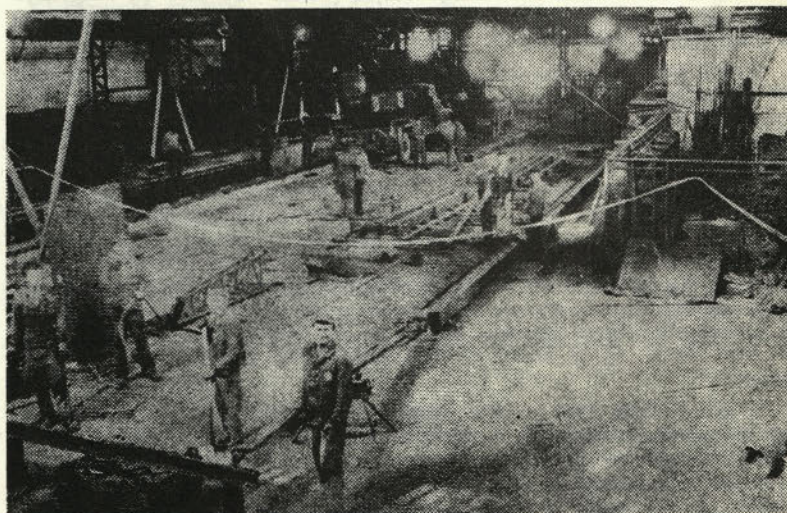
Izkopi temeljev za hladilno klop v valjarni I. — julij 1981

Priprave za betoniranje temeljev hladilne klopi — avgust 1981

Montaža konstrukcije hladilne klopi — september 1981

Kljub rekonstrukciji v valjarni I. delo normalno poteka — sept. 1981

Ni pretirana ugotovitev, da so v tem obdobju delavci na progah v adjustaži in pri notranjem transportu vsak kg izvaljanega materiala prenesli in prevlekli s svojimi rokami in na svojih ramah.

Prva posodobitev, ki je bila izvedena po letu 1960 je razbremenila delavce pri vlačanju zvaljanih gredic od grobe proge k toplim škarjam in pod deponijo.

Po domači konstrukciji je bila tu montirana mehanska transportna valjnica, ki je precej olajšala delo na tem delu pogona in v tej obliki obstaja še danes.

Obdobje od leta 1960 pa do leta 1975 je predstavljalo za valjarno I investicijsko mrtvilo, ki smo ga valjarji težko prenašali. Kljub temu je obrat v teh letih obdržal kontinuiteto v proizvodnji klasičnih in nekaterih specialnih profilov.

V železarni Štore so se v tem obdobju pripravljali obsežni investicijski programi z namenom širitve jeklarskih, valjarskih, livarskih in predelovalnih kapacitet. Prvotne variante so predvidevale širitev na že obstoječih lokacijah stare jeklarne in valjarne, vendar pa bi z ustavitvijo teh obratov v času gradnje železarna utrpela izpad dohodka in bi bil prisoten problem nezaposlenosti delavcev.

Delavci izmene delovodje Ludvika Hostnika

Delavci izmene delovodje Alojza Pušnika

Delavci izmene delovodje Jožeta Kregarja

Tako je bil dokončno osvojen predlog, da se gradijo in širijo kapacitete na področju Štore II in to novi obrati: jeklarne, valjarne, jeklovleka, livarne, obdelovalnica valjev in spremnih energetskih objektov.

Razumljivo je bila vsa skrb in finančna sredstva železarne v tem času usmerjena v gradnjo novih objektov, dočim so se stari obrati, med njimi tudi valjarna I samo redno in preventivno vzdrževali. Govorilo se je da so po pričetku obratovanja nove valjarne na področju Štore II stara valjarna dokončno ustavi, delavci pa prerazporedijo na delo v novem obratu.

Delavci valjarne I so bili v tistem času pod precejšnjim psihološkim pritiskom, ki se je odražal v njihovi negotovosti za bodočo usodo, občutku manjvrednosti in zapostavljenosti napram novonastajajočim obratom, čeprav s svojim delom niso v ničemer zaostajali.

Ko je po letu 1970 stekla proizvodnja v novi valjarni in je bil precejšen del kvalificiranih valjarjev prestavljen v nov obrat, je bila valjarna I postavljena pred dejstvo da nadaljuje s proizvodnjo.

Povpraševanje po izdelkih iz proizvodnega programa valjarne I je bilo precejšnje, valjarna je kljub pretežno ročnemu delu bila izredno fleksibilna pri menjavi programov, ustrezala je valjanju manjših količin, poleg tega pa so se nakazovale izredne možnosti za valjanje specialnih profilov, kar vse z obstoječo progo v valjarni II ne bi bilo možno pokriti.

To ugotovitev in pa dejstvo, da je valjarna I kljub velikemu številu zaposlenih pokrivala svoje stroške poslovanja, če že ni ustvarjala presežek dohodka, so takratno vodstvo TOZD 114 panoge usmerile v razmišljanje, da se pristopi k posodobitvi in rekonstrukcijskim posegom v starem obratu.

To obdobje je nastopalo z letom 1975, ko smo končno pristopili posodabljanju valjarne I in olajšanju delvnih pogojev zaposlenih.

Prvo veliko posodobitev v letu 1975 predstavljajo:

- postavitve mostnega Demag dvigala, nosilnosti 5 ton v adjustaži valjarne,
- vgradnja mehanizirane transportne valjčnice ob stari hladilni klopi,
- menjava starih ekscentričnih mehanskih škarij za hladno rezanje profilov s hidravličnim škarjami Mercon HS X 150.

S postavitvijo demaga je odpadlo dotedanje ročno prenašanje valjanih izdelkov od adjustažnih škarij in njihovo nalaganje na ozkotirne vozičke.

Z mehanizirano transportno valjčnico je odpadlo vlečenje profilov od hladilne klopi do hladnih škarij, dočim je z novimi škarjami odpadel problem oskega grla pri rezanju profilov.

S to prvo obsežnejšo posodobitvijo je bil rešen en del najtežjih opravil, odpravljen ozko grlo pri adjustiranju gotovih izdelkov in shumanizirano delo na nivo že zdavnaj osvojene tehnologije tistega časa.

Naslednja naloga, ki je stala pred obratom je bila odprava ročnega zakladanja stare plamenične peči, ki ni več ustrezala zahtevam tehnologije valjarne, ob tem pa je predstavljala zaradi ogrevanja z generatorskim plinom še dodaten ekološki problem.

K sanaciji tega objekta se je pristopilo v letu 1979 takoj potem, ko se je ustavila stara SM peč in z njo generatorji za proizvodnjo generatorskega plina.

Na mestu plamenične peči je pričela gradnja koračne peči domačega proizvajalca »CER« iz Čačka. Rok gradnje se je sicer zavlekel nad dogovorjenim terminom, vendar je valjarna I vzporedno z gradnjo enoletno redno obratovala, čeprav v otežanih razmerah.

Temu je bistveno pripomogla armaturna delavnica, ki je v pretežni meri s samoiniciativnim delom in prizadevnostjo usposobila staro potisno peč in transportno valjčnico do predproge v času gradnje novega objekta.

Z zagonom nove koračne peči s pripadajočim šaržirnim elevatorjem in dešaržirno valjčnico do predproge konec leta 1980 smo uspeli odpraviti do tedaj najtežji delovni postopek v procesu valjanja, ki je zahteval preveč delavcev za delo z izrednim fizičnim naporom.

Vzporedno z obratoavanjem nove peči so že potekale priprave in dogovori za izdelavo in montažo nove hladilne klopi koračnega sistema v adjustaži valjarne.

Prav v trenutku, ko potekajo priprave na proslavo 125-letnice valjarne se vrši že končna montaža tudi tega novega in sodobnega pogona.

Z rekonstrukcijskimi posegi v zadnjih 6 letih je valjarna I, kot je iz gornjega razvidno v prvi vrsti shumanizirala delovni postopek na nivo sodobne valjarske tehnologije, v pretežni meri zmanjšala število zaposlenih in s v svojem proizvodnem programu usmerila v perspektiven kvaliteten asortiman.

Ko govorimo o perspektivi valjarne I, potem ne moremo mimo ugotovitve, da že sedanja usmeritev v področje osvajanja specialnih profilov in izboljšanje kvalitete asortimana mora postati naša trajna naloga in skrb.

Dosedanji rezultati kažejo, da smo v povojnem obdobju, zlasti pri osvajanju specialnih profilov tako za direktno prodajo kot za nadaljno predelavo, dosegli lepe rezultate po količini kot po kvaliteti.

Skupno imamo osvojenih preko 120 različnih pozicij specialnih profilov, kar je gotovo solidna osnova za nadaljnje delo, tako obrata kot kalibrirnega oddelka, ki pripravlja nove pozicije.

(Nadaljevanje na 6. strani)

PO POTEH TRADICIJE

125-letnico jeklarstva in valjarstva v Štorah praznujemo vsi, ki danes delamo v proizvodnji jekla. Res je, da valjarji v TOZD valjarne I praznujejo 125 let obstoja. Vendar pa so izkušnje, ki jih imamo jeklarji, valjarji in delavci v jeklovleku, pridobljene na osnovi dela in ustvarjanja ob pudlovkah, pri Siemens Martinovi peči in v valjarni.

Dosežki v tehnologiji in proizvodnja na sodobnih napravah in strojih so kot posledica tradicije, ki jo štorski jeklarji in valjarji izkazujejo s 125 leti obstoja.

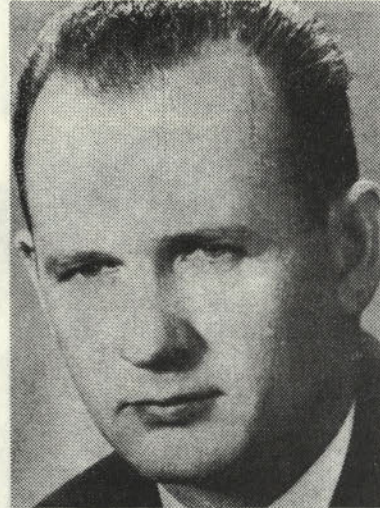
TOZD valjarne II je nastala na osnovi potreb po povečanju valjarskih izdelkov in kot možnost proizvodnje na podlagi dolgoletnih izkušenj in tradicije.

Ob pričetku proizvodnje v letu 1970 je bilo v valjarni II zaposlenih 37 delavcev. Vsi ti delavci so tvorili jedro tehnološkega, organizacijskega, družbeno-političnega in samoupravnega izvljenja v valjarni II.

Na osnovi bogatih izkušenj so ti delavci skupno z novosprejetimi dosegali vseh 11 let izredne rezultate na področju količinske pro-

izvodnje, razvoju kvalitete izdelkov, družbeno-političnega in samoupravnega življenja ter samoupravnih odnosov.

Tistih nekaj 10 delavcev, ki so pričeli s proizvodnjo v valjarni II, še danes opravlja dela in naloge ob tem, da prenašajo izkušnje in tradicije, pridobljene v valjarni I, na mlajše sodelavce in to neposredno ob delu in sistematično na učence-valjarje.

Ferdo Haler, ing., vodja TOZD valjarna II.

Prenos izkušenj in tradicije jeklarstva in valjarstva smo štorski valjarji prenesli tudi v delavske sredine doma v Jugoslaviji (spušcanje v pogon Valjarne v Kumrovcu) in izven domovine, to je spuščanje v pogon jeklarne in valjarne v Tripolisu ter vodenje proizvodnje v valjarni Železarne Tripolis od leta 1979 do danes.

Delavci valjarne II smo ob proizvodnji standardnih profilov do-

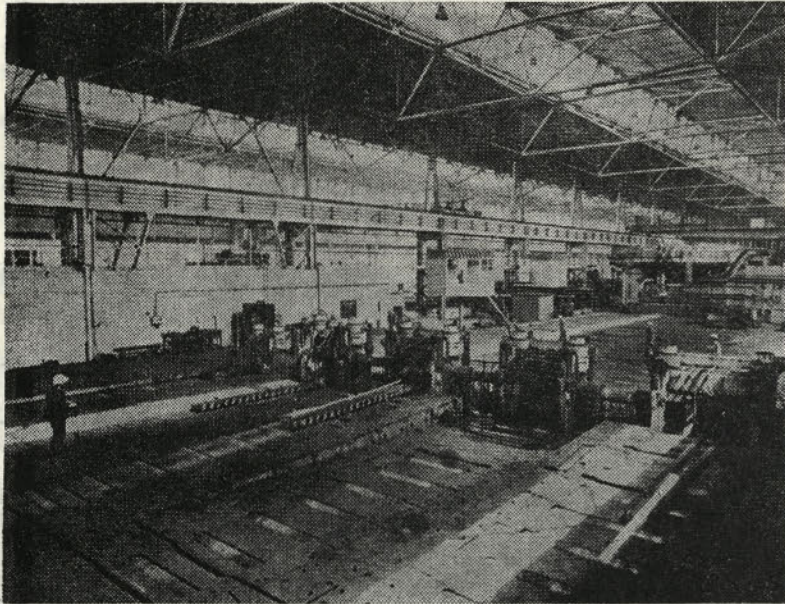
segli zavidljive uspehe pri proizvodnji in prodaji večjih količin posebno namenskih profilov za rudarstvo, kmetijstvo, gradbeništvo ter strojnopredelovalno in elektroindustrijo. Ponovno lahko zatrjujemo, da smo to lahko dosegli le ob izkoriščanju velikih izkušenj 125 let dela valjarjev v Štorah.

Ob tem, ko uspešno nudimo trgu znanje in izkušnje, dosegamo velike uspehe pri prodaji naših izdelkov v inozemstvu. Letos je TOZD valjarne II v prvem polletju izvozila 11.440 ton kvalitetnih jekel na zelo zahtevna zahodna tržišča. Napor je bil toliko večji, ker pomeni omenjena količina eno petino vse proizvodnje.

Delo TOZD valjarne I in TOZD valjarne II je kljub ločenim organizacijam tesno povezano, in sicer prek izvora jekla-gredic, priprave vložka, toplotne obdelave jekla in priprav armatur ter kalibracije.

Lahko trdimo, da so bile izkušnje, ki so jih delavci valjarne II prenesli iz valjarne I, ob novih sodobnejših napravah in strojih oplenitene v valjarni II in se vračajo v valjarno I, ki je danes v procesu posodabljanja.

Ob praznovanju visokega jubileja 125-letnice jeklarstva in valjarstva v Štorah, želimo delavci valjarne II vsem, ki delajo v proizvodnji jekla, pa tudi ostalim veliko dobrega počutja, iskrenega sodelovanja in delovnih uspehov. Temeljni organizaciji valjarne I pa čestitamo za delovne zmage in izražamo hvaležnost vsem, ki so ob svojem delu prispevali h tehnološkemu družbenopolitičnemu in samoupravnemu napredku valjarne II.

Valjarna II. zgrajena in spuščena v pogon 24. novembra 1970 (almanah)

(Nadaljevanje s 5. strani)
RAZVOJ SPECIALNIH
PROFILOV

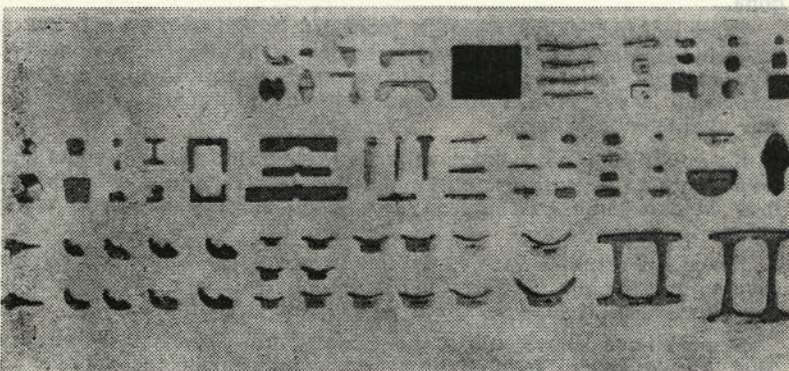
Prva osvajanja in tudi že proizvodnja specialnih profilov beležimo v letu 1954, seveda v majhnih količinah. Viden napredek je nastopil v letu 1963, ko je proizvodnja narasla na 713 ton, v letu 1971 pa na 2.335 ton. V letih 1972-73 je nova valjarna prevzela del naročil ob dogovorjeni cepitvi programa (RO — rudarske profile), zato je proizvodnja v valjarni I padla na 1.281 ton v letu 1973, nato pa zopet narasla do 3.704 ton v letu 1980.

Danes proizvajamo specialne profile predvsem za avtomobilsko industrijo, pa tudi za elektroindustrijo, strojno industrijo in druge potrebe. Del proizvodnje specialnih

profilov je predan v valjanem stanju, ostalo pa v jeklovleku hladno oblikujejo — vlečejo. S tem pridobijo na vrednosti, kar je naš skupni cilj. Specialne profile tudi izvažamo, in to za konvertibilne valute, kar je posebej pomembno pri vključevanju v mednarodno delitev dela.

Proizvodnja specialnih profilov
od leta 1963 do 1980

	ton		ton
1963	713	1972	1.992
1964	793	1973	1.281
1965	778	1974	1.609
1966	527	1975	2.019
1967	655	1976	1.692
1968	987	1977	2.412
1969	1.484	1978	3.344
1970	2.235	1979	3.225
1971	2.335	1980	3.704

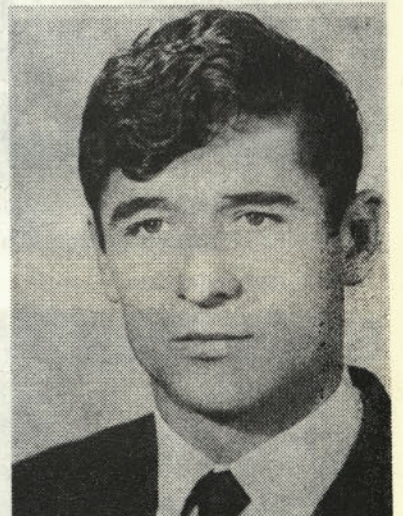

Del specialnih profilov, proizvodnega programa valjarne I.
Zbral inž. Verbič Stane

Jeklarji ob jubileju

Iz razpoložljivih dokumentov se da ugotoviti, da se je železarstvo v Štorah razvilo iz kovačije v drugi polovici 19. stoletja. V novembru leta 1850 je bila izdana koncesija za izgradnjo pudlarne in valjarne. Koncesija je bila natančna, dovoljevala je med drugim postavitev 5 enojnih pudlovk z ognjišči. Pri izdaji dovoljenja je bil postavljen še pogoj, da se kot gorivo uporabljajo le premog. Prva proizvodnja jekla v pudlovkah se je pričela leta 1856 in je trajala do leta 1907. V tem času je prihajalo do različnih kriz, sprememb lastništva in tudi menjavo v opremljenosti in kapacitetah. Takšna proizvodnja je bila predraga in so jo dokončno opustili leta 1907.

Večja modernizacija tovarne se je pričela leta 1912, leta, ko je bila zgrajena 20 t SM peč za proizvodnjo tekočega jekla in dva plinska generatorja. Novo zgrajena peč je proizvajala do 14.000 t jeklenih blokov (ingotov) za potrebe valjarne. Ves vložek in ostale dodatke so v peč zakladali ročno. Kvaliteto jekla so spremljali s kovaškimi probami, ki so jih izdelali z zračnim kladivom. Šarže so spuščali v ponovce, ki je bila na livnem vozu. Ta se je s pomočjo električnega pogona prevahal nad

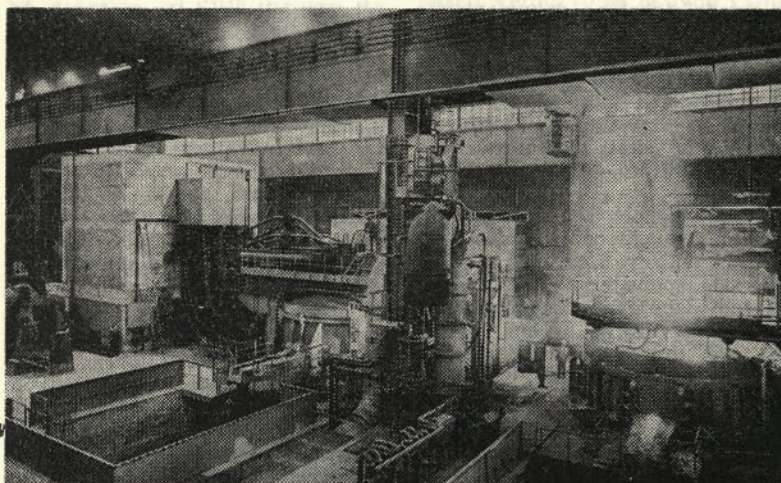
Gojko Manojlović, dipl. ing. met.

livno jamo, v kateri so bile postavljene livne kokile. Dvigovanje kokil z ingoti iz livne jame in postavljanje kokil nazaj v livno jamo se je opravljalo s 100 KN žerjavom. S spremenljivim uspehom je peč obratovala do leta 1942, ko se je poškodovala in so jo ustavili.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Pudlarji 1905. leta (almanah)

Jeklarna — elektroobložne peči I. in II.

Tik pred drugo svetovno vojno je bila zgrajena nova 25 t SM peč konstrukcije Moll.

Po okupaciji so delničarji pričakovali razmah proizvodnje in so si prizadevali, da bi čimprej spustili v obratovanje novo peč, vendar so način spremenili in sredstva, potrebna za obratovanje SM peči, dodelili železarni v Ternitzu. Železarna Store je bila bolj intenzivno usmerjena v livarstvo. V času obratovanja SM peči med obema vojnoma so izdelovali tri kvalitete jekla: za betonske konstrukcije, za vijake in za zakovice. Delo je bilo ročno in pod izredno težkimi pogoji. Proizvodnja je potekala dostikrat kampanjsko, saj so isti ljudje po določenem času prihajali v valjarno, da izvaljajo izdelano jeklo. Po vojni so ponovno začeli proizvodnjo usposabljanje in stekla je leta 1946. Tehnološki proces se do leta 1953 ni bistveno spremenil in moderniziral, posodobila se je le priprava vložka in zakladanje SM peči.

V obdobju od leta 1953 do 1960 so bila vložena precejšnja investicijska sredstva za tehnološko modernizacijo obrata. Postavljen je bil ventilator za umetni vlek SM peči, nov podest hale, uveden zakladalni stroj, izgrajena dodatna kurjava za gretje SM peči z intenzifikacijo plamena, izgrajen plinovod za uporabo TH plina za kombinirano kurjenje SM peči (generatori plin + TH plin + mazut), v livni hali je bil zgrajen nov 150 KN žerjav, uveden je bil nov tip livne kokile (OKGV 185) in obnoven 100 KN žerjav v vli-

vališču. Po izgradnji plavža in postaje za proizvodnjo metalurškega kisika leta 1960 so bili dani pogoji za intenzifikacijo proizvodnje v SM peči, saj je prišlo do uporabe tekočega grodlja. Gibanje proizvodnje jekla v povojnih letih je prikazano v tabeli (stran 11).

Zaradi vedno večje zahteve po kvaliteti in zaradi visokih proizvodnih stroškov SM jekla je prišlo do odločitve o izgradnji elektrojeklarni. Ta se je gradila v letih od 1971 do 1973. Postavljena je bila ena 50 t peč z močjo transformatorja 12.500 KVA in naprava za kontinuirano odlivanje jekla. Elektro jeklarna je pričela s proizvodnjo konec septembra leta 1973. V času poizkusnega obratovanja konti naprave smo del jekla odlivali v ingote, ki smo jih kasneje prevaljali v železarni Ravne. Ko je bilo v celoti osvojeno odlivanje na konti napravi, smo prenehali z odlivanjem ingotov, saj so bili slabe kvalitete, prevoz in prevaljanje v železarni Ravne pa nista bila finančno opravičena.

V letu 1979 je bila v elektrojeklarni postavljena še ena EOP z močjo transformatorja 30.000 KVA. S to investicijo smo se približali trenutnim potrebam železarne Store po surovem jeklu, vendar so v obratu ozka grla, ki jih bo potrebno čim hitreje odpraviti. Ravno tako so potrebne dodatne investicije v naprave, ki bodo omogočile izboljšanje kvalitete izdelanega jekla, boljše izkoriščanje vgrajenih talilnih kapacitet, izboljšanje pogojev dela, predvsem pa odstranitev težkih fizičnih del.

V zvezi s tem smo v srednjeročnem programu za obdobje 1981 do 1985 predvideli postavitev naslednjih naprav:

- konti napravo,
- vakuumsko napravo,
- bunkerje in transportne trake za mehanizirano tehtanje in dodajanje kovinskih dodatkov,
- hladilne plašče na EOP,
- škarje v pripravi vložka,
- transportne naprave,

— energetske naprave z inštalacijami in nekaj druge potrebne opreme.

S temi naložbami bi bili usposobljeni za proizvodnjo kvalitetnega jekla za predelovalno industrijo, predvsem za kovaško in avtomobilsko industrijo. Količinska proizvodnja bi bila usklajena s potrebami valjarn.

Srečko Senčič dipl. met. inž.
Gojko Manojlovič, dipl. met. ing.

REKLI SO...

Težko je zbrati vse podrobnosti, ki so spremljale jeklarstvo in valjarništvo v Štorah in ki so pogojevale razvoj današnjih razmer. Zapisiki so zgubljeni, delno uničeni ali pa v zasebnih zbirkah. Iz zgodovinskih zapisov najdemo v glavnem tiste podatke, ki nakazujejo globalni razvoj, ne pa tistih, s katerimi je povezan človek in njegova ustvarjalnost.

Da bi kolikor toliko obudili delavčev ustvarjalnost in njegov prispevek k temu razvoju, smo se odločili, da v tej jubilejni izdaji povprašamo naše sogovornike o vsem, česar se spominjajo iz preteklosti in od danes v valjarni I.

Izbor delavcev — anketirancev je opravil in predlagal odbor za proslavo 125-letnice valjarstva — TOZD valjarne I. Izbor delavcev sega v obdobje med obema vojnoma, med II. svetovno vojno in povojne graditve ter razvoja.

EMIL KRAJNC

Emil Krajnc je rojen 1932. leta v Bohinjski Bistrici. Po vojni je obiskoval Tehnično šolo in se leta 1953 zaposlil v naši Železarni. Bil je kot asistent v livarni I, nato pa od 1955 vse skozi do danes v dolžnosti obratovodje, kot obratovodja, danes pa je vodja TOZD valjarne I.

Na postavljena vprašanja takole Emil Krajnc odgovarja:

»Obrat valjarne I je bil takrat, ko sem leta 1955 prišel, praktično brez mehanizacije. Grobo progo je poganjala parna lokomotiva. Valjčnic ni bilo, zato so morali valjarji medfazni transport in druga dela opravljati ročno.«

Emil Krajnc je bil takrat asistent proizvodnje. Obratovodja pa je bil ing. Rudolf Lavrič.

Proizvodni program v valjarni pa so bila pretežno jekla za gradbeništva, ploščata in okrogla železa. Obsežna pa so bila tudi naročila paličnega jekla za vijačno industrijo, razni ploščati, kvadratni in drugi profili. Jeklo je bilo v »St« kvalitetah, za avtomate pa v »AP-2« in »AS-2«. So pa že bila prva naročila v »C« kvalitetah.

»Takratna strojna oprema, leta 1955 je bila:

— stara potisna peč; novo smo že začeli graditi;

— groba proga z grodlji $\varnothing 425$ in kot sem že omenil s parnim pogonom;

— strojne škarje za rezanje vročih gredic, ki delajo še danes;

— plamenična, rekuperativna peč za ogrevanje gredic;

— med in fina proga, na elektro pogon, ki obratuje še danes;

— adjustažne škarje za hladno rezanje;

— stroj za navijanje kolobarjev in

— stroj za ročno navijanje zank. Kar precej napisane strojne opreme obratuje še danes.«

Vendar, že leta 1954 so se pojavila prva naročila specialnih profilov.

Dve leti kasneje pa tudi prva naročila vzmetnih jekel. Razvoj vzmetnih kvalitet v raznih ploščatih in okroglih oblikah ter specialnih profilov je povzročil, da je valjarna dosegla višje poprečne prodajne cene in je tako kljubovala konkurenci, kljub izredno nizki in zastareli strojni mehanizaciji.

»Problemi z delovno silo, predvsem zaradi izredno težkih delov- (Nadaljevanje na 8. strani)

Emil Kranjc, vodja TOZD valjarne I.

nih pogojev so bili vedno in so še navzoči. Krizno obdobje je bilo v času množičnega odhajanja naših delavcev v tujino. Tako kot drugi metalurški obrati v Železarni tudi valjarna zaposluje visok odstotek polproletarcev, ki so dobri delavci in dokaj stalni in zvesti kolektivi. Slaba stran take strukture pa je bila, da so pred razvojem kmečke mehanizacije v času sezone kmečkih del, naenkrat zahtevali dopust, ki ga pa zaradi kontinuitete dela ni bilo mogoče ugoditi. Tako je poleg zahtev po višjih plačah, tudi gornji moment večkrat botoroval izbruhom nezadovoljstva!

»Samoupravni proces je v stalnem razvoju, zato smo priče pogostim spremembam in dopolnitvam. Menim, da smo v bližnji preteklosti preveč časa porabili za urejanje in sprejemanje dokumentov, primanjkovalo pa nam je časa za poglobljanje samoupravljanja do neposrednih proizvajalcev. Vendar že dosedanje izkušnje so dobre, saj je samoupravljanje med drugim tudi zagotovilo javnost dela. Zelo razveseljivo pa je porast, vpliv in vloga samoupravnih delovnih skupin.«

Valjarna I je z naložbami v okviru rekonstrukcij posodobila tehnološki proces, zmanjšala število težkih delovnih mest in tako pogojila ekonomski obstoj. Vendar obrat še vedno »caplja« za sodobnimi vrstnicami, ima pa z ozirom na svoj specifični program in možnost elastičnega programa dobre možnosti za obstoj tudi v prihodnje. In, kot je pokazala praksa, tudi za vključevanje na tuja tržišča.

»Predvideni dohodkovni odnosi predvidevajo povezavo predvsem obrate bivšega TOZD »B«, ki so tehnološko ozko povezani. Realizacija zastavljenega programa, pa bo gotovo zamujala, predvsem zaradi zunanje vpliva neurejenih cenovnih razmer, ki onemogočajo izdelavo objektivnega medsebojnega odnosa.

Pa vendar je ob uvajanju novosti dohodkovnih odnosov opaziti povečano aktivnost in zadovoljstvo zaposlenih, ki pa je tudi kritična. Glavni instrument za zadovoljstvo, pa bo osebni dohodek. To so želje, pogosto večje od možnosti.«

TOZD Valjarne I občuti precejšnje pomanjkanje delovne sile. Tako so v zadnjih letih zaposlili tudi delavce iz drugih republik. Za slednje je značilno, da niso stalni in zato je občuten porast fluktuacije. Z uvajanjem mehanizacije bo valjarna I ta negativni vpliv ublažila.

»Prav te dni, ponovno posodabljam mehanizacijo. Z izgradnjo nove hladilne klopi zaključujemo investicijska vlaganja v valjarno I. V prihodnjih letih bomo izvajali le zamenjave izrabljenih strojev in dopolnjevali mehanizacijo.«

In kaj pravi Emil Krajnc ob 125-letnici jeklarstva in valjarstva v Štorah?

»125 let jeklarstva in valjarstva je jubilej, ki pomeni, da imamo v Štorah lepo tradicijo v izdelavi in predelavi jekla. Žal, pa je zaslediti v preteklosti bolj eksploatacijo pogonov, kot željo po perspektivi, zato beležimo viden napredek v vlaganju in miselnosti šele v zadnjih letih. Prav zato tudi nimamo več grenkega priokusa in zaostalosti...«

Vlado RENČELJ

IVAN STEPANIČ

Letos, 9. oktobra, bo Ivan Stepanič slavil 80 let svojega življenja. Rodil se je tu, v Štorah, kjer se je tudi izučil. Redno je bil upokožen leta 1965, je pa še nekaj časa delal, do konca leta 1967.

»Že moj rajni oče, tudi Ivan je služil v Štorah in oblikoval valje za našo valjarno. Oče mi je bil prvi in tudi zelo dober učitelj, saj mi je razodel marsikatero skrivnost struženja, še posebej struženja valjev za valjarno.«

Tako se mi v prvi sapi izpove naš sogovornik. Ivan Stepanič je čil in še krepak možak. Malce glasneje sva govorila, kajti pri teh 80, častitljivih letih, pa že lahko sluh malo odpove. Je pa poln energije in tudi žilica humorja ga ni zapustila.

Ivan Stepanič, kalibrer se rad spominja na težave in uspehe v kalibrirnici

»Po drugi svetovni vojni, med vojno nismo stružili valjev, ker valjarna ni delala, smo ponovno obnovili staro, častitljivo valjarno. Seveda sem bil med prvimi, ki smo začeli stružiti in oblikovati valje za redno, nemoteno delo valjarne. Takrat smo stružili valje še v mehanični delavnici.«

Kalibre na valjih so stružili po šablonah. Vendar samo za stare valje. Za nove valje je Ivan precej študiral kako in kaj, skiciral in dokončno narisal, nakar so še preverili in potem tudi stružili. Ni bilo tako enostavno odvzeti material na valju, kajti vsi nepravilni rezi, odvečne stotinke so hitro uničile hoteno delo.

Stepanič ima doma lepo zbirko izrezanih šablon, v stari beležki pa vrsto skic in risb, ki so mu lep spomin na tista njegova, samorastniška dela na struženju valjev. Spomini, ki ne bodo pozabljeni, na katere se Ivan v svoji sobi, v miru prav rad povrne.

»Da, bile so težave pri struženju valjev. Dokumentacije ni bilo. Danes je res precej drugače. Dela se načrtno, preudarno, pristopi so tehnični. Nekoč so bili pravilno brušeni noži, biti morajo tudi danes, pogoj za dobro izstružen valj. Te nože nam je brusil in pripravljaj pokojni Johan Zohar. Res, bil je dober specialist za ta dela. Priznati moram, da sem marsikatero noč prebedel, ko sem študiral in se poglobljal še po »šihtu«, kako, kje, v katerem utoru, kalibru, koliko odvzeti materiala, da ga bo naslednji utor pravilno zagrabil, še bolje povedano z lahkoto sprejel.«

Stroji, stružnice so bile glede na točnost vedno kočljive. Prav zato smo se morali izredno potruditi in paziti na točnost rezanja oziro-

ma struženja valjev. Še danes so nekatere stružnice, ki so bile za »njega dni«, potem vemo, koliko so stare in kakšno točnost lahko z njimi dosežemo.

»Kaliberske dokumentacije ni bilo. Pokojni Rudi Lavrič, obratovodja valjarne mi je dal nekaj literature, nekaj sem dobil od nekoga stanovskega tovariša, žal se imena ne spominjam. Tudi neka angleška knjiga o kalibriranju mi je še kako prav prišla. Veliko sem pridobil na osnovi slik, kar sem primerjal in imel neko osnovo za struženje.«

»Močno me je zanimalo, kakšni morajo biti največji odvzemi od oval kalibra, na kvadrat, kar pa je zopet vse odvisno tudi od premera valja in materiala.«

S prihodom Ferda Vizjaka je Ivan Stepanič dobil nekaj nove literature, ki mu je bila še kako v pomoč.

»Ivan Čretnik, pa je bil prvi, ki je uvedel tehnično dokumentacijo o kalibriranju in struženju valjev. Začelo se je sistematsko strokovno in načrtno delo. Pogovori in razmišljanja z mladimi so bili uspešni in vzpodbudni. Spominjam se, da smo čitali in študirali tudi rusko literaturo, vendar tu nismo uspehi.«

Ivan Stepanič se je moral pri svojem delu, ki ga je nadvse ljubil in cenil, v tistih začetnih letih, sam spoprijeti in se bojevati in tudi izbojevati zmagajo. Da je dosegel zavirljive uspehe je moral res precej prečitati in tudi praktično uresničiti.

»Danes je kalibriranje valjev lažje. Tehnične službe z izkušnjami, organizirano delo, načrti in dobro pripravljene vzorci jamčijo uspeh.

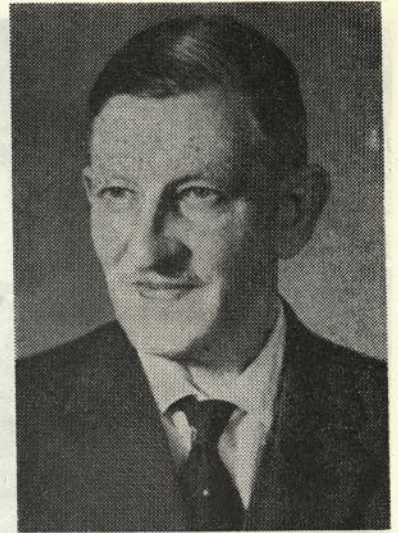
Pa tudi pogoji dela so boljši kot nekoč. Svetlejšje delavnice, novi stroji, zračenje, nudijo boljše pogoje za že tako zahtevno delo. Kalibrer mora biti vester, točen in mora vedeti kaj hoče, kajti on rokuje s strojem, ki mu da rezultat, katerega mora tudi doseči.«

»Malo je delovnih organizacij, ki slavijo 125 let svojega obstoja. Malo je takih, ki se ponašajo s tako tradicijo kot mi v Štorah. Smo lahko ponosni na naše delo, ki smo ga ustvarili zavestno, s samopovedovanjem in veliko zagnanostjo. Mladim je danes mnogo boljše, lažje, kot nam nekoč. Prav zato se morajo mladi še truditi in ohranjovati to, kar smo dosegli in kar sami dosejajo.

V imenu štorskih železarjev in uredniškega sveta Štorskega železarja, Zaniju — Ivanu Stepaniču hvala za razgovor in ob njegovi 80-letnici, vse najlepše, predvsem pa hvala za dolgoletno sodelovanje in še vrsto let dobrega zdravlja.

Vlado Renčelj

Anton ZUPANC, rojen 11. 1. 1899, stanujoč v Bukovzvlaku, je bil dolgoletni delovodja v valjarno I. Imel je bogate izkušnje, ki jih je prenašal na delavce na prosti. **Na vprašanje, s kakšnimi problemi, vezanimi na delavce, se je v tistih časih največ srečeval,** je povedal, da je bilo problemov veliko. Največ seveda začetniki, ki so različno dojemali delo, se navajali na izredno težko fizično delo in se privajali na težavne pogoje dela, vročino, preprih, na spretost in vzdržljivost, ki je bila potrebna pri umazanem delu. Saj ni bilo prva leta nobene kopalnice, niti potrebnih količin mila ali dru-

Anton Zupanc, z delavci ni bilo problemov

gih čistilnih sredstev, nobenih delovnih oblek, pri mazanju proge z lojem in ostalimi mazili, kolikor jih je bilo, pa se je človek zelo umazal. Kmečki fantje so bili boljši delavci, ker so bili vajeni težkega dela že s kmetije, s posestva. Delo so jemali resno in vestno izvrševali vse, kar jim je bilo naročeno in pokazano. Bili so časi, ko so se bali, da bi jih odpustili, ker je bila nekaj časa takšna direktiva. Zato so še bolj poprijeli za delo.

Tovariš Zupanc se je zaposlil v naši železarni 19. 2. 1921, upokožen pajebilo 31. 7. 1962 kot glavni delovodja v valjarno I. Povedal je, da se delo v medvojnih letih in prvih povojnih letih sploh ne da primerjati z današnjimi pogoji dela, oziroma obratno. Poleg težkih pogojev dela v povojnih letih, se pravi po osvoboditvi, je bila slaba tudi prehrana; kar si je kdo prinesel od doma, to je med delom pojedel, če je imel čas; vedno ni bilo utegnili uporabiti skromne malice — koruzni kruh in ga zaliti z jabolčnikom.

Veliko pridobitev je pomenila že ravnalna klop. Po osvoboditvi uvedene izmene, to se pravi izmensko delo, je imelo tudi slabo plat, ker so delavci včasih odšli zjutraj z nočne, vrniti pa so se morali že na popoldansko izmeno. Pri stalnih zamudah vlakov je to pomenilo izreden napor. Nagrajevanje ni bilo dobro. Mojstri so sami do delili delo na akord. Danes je delo veliko bolj nagrajeno, obenem pa je veliko lažje, saj je uvedena avtomatika, ki v veliki meri razbremeni delavce fizičnega napora. Danes je težko fizično delo veliko bolj nagrajeno.

Delovna disciplina in zavest je bila včasih veliko boljše, višja, boljši je bil odnos do dela sploh, obenem pa odnos do predpostavljanih. Mojster, oziroma kasneje delovodja, je bil avtoriteta. Seveda je bilo veliko ljudi, ki bi se radi zaposlili, pa niso dobili dela. Spomnimo se samo, kako so čakali od železniške postaje do vratarice in prisluskovali, kdo bo tisti srečnejši, ki bo dobil zaposlitev v tovarni. Potem se je vsak pazil, da ni napravil kakšne napake, da ga ne bi odpustili. Tudi odnos do delovnih naprav je bil zato boljši kot danes. Zato je bilo lažje delati z ljudmi, zanesljivejši so bili, odgovornost do dela je bila boljša. Delavci so sami prosili za kakšno dodatno delo, ponujali so se. Delo predpostavljanih je bilo torej lažje.

Ko je bilo treba prijeti za udarniško delo, ni bilo omahljivcev. Zato je bilo tudi toliko opravljene, od vodovoda, ozkotirne železnice, pozneje še športni stadion in delo pri raznih drugih objektih.

MIHAEL VERBIČ

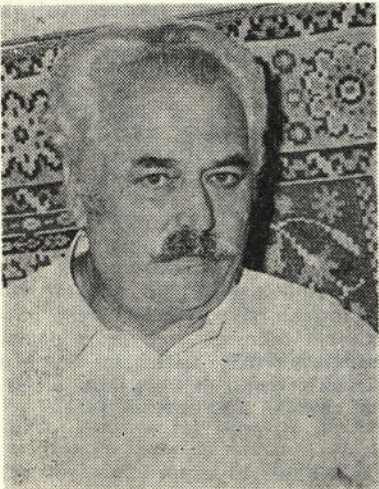
»V tistih prvih povojnih letih sem delal v valjarni kot skladiščnik valjarne in vodil odpremo valjane robe. Takrat je bil zelo aktiven sindikat. Res v našem obratu, v valjarni je bilo mnogo polproletariata, a vendar so to bili dobri in vestni delavci in tudi aktivni v sindikalnem in družbenem političnem delu.«

Mihael Verbič, pravimo mu Miško, se je rodil 1915 leta v Zabukovici pri Žalcu. Izhaja iz delavske družine. V naši Železarni je bil zaposlen od 1946, pa vse do starostne upokojitve, 1972. leta.

Vrsto let smo ga poznali kot dobrega delavca in zelo aktivnega na sindikalnem, samoupravnem in kulturnem področju.

»Leta 1949 sem prevzel funkcijo sekretarja KP v obratih valjarne, jeklarne in livarne. Takrat nas je bilo v teh treh obratih približno 30—40 komunistov. Bil sem tudi podpredsednik združenja Zveze borcev narodnoosvobodilne vojske, delal v sindikatu, bil ljudski inšpektor in vrag si ga vedi kaj vse še. Preprosto se takratnih funkcij nisem in nisem mogel otežiti. Sicer pa, v tistih povojnih letih smo morali biti zelo delovni, graditi porušeno domovino in biti aktivni na političnem področju.«

Starejša generacija samo lahko potrди Mišku. Delali smo takrat v tovarni, na terenu v krajevni skupnosti, pozneje pa so bile močne udarniške akcije, predvsem ob nedeljah, ki so dobro uspevale in rodile pozitivne sadove. In prav pri takih udarniških akcijah smo valjarji močno prednjačili.

Mihael Verbič, poleg delovnih obveznosti je opravljal še vrsto pomembnih funkcij

»Leta 1949 sem bil premeščen iz valjarne v pripravo dela, kjer sem dobil prve naloge za pripravo organizacije dela. Tako sem postal referent za pripravo dela v valjarni in jeklarni. Ob tem sem tudi prevzel novo nalogo, postal sem predsednik sindikata nameščenec.«

Miško Verbič je uvidel, da se mora tudi ob delu izobraževati. Končal je Komerčno šolo in se leta 1953, ponovno usidral v valjarno. Tu je bil glavni tehtalec, vodil dninsko in proizvodno knji-

go. No, leta 1956 je končal še delovodsko šolo in postal delovodja adjustaže, vse do upokojitve.

»V valjarni smo v začetku valjali betonsko in ploščato železo. Toda trg je zahteval kakovostnejše proizvode in tako smo kaj kmalu uvideli, da se morajo naši proizvodi oplemenititi. Prešli smo na zahtevnejša vzmetna, vijajna jekla in jekla specialnih profilov. Tu, pri uvajanju novih profilov, ima resnično velike zasluge naš veteran, danes že upokojeni Ivan Stepanič. Kot delovodja strugarne valjev in enkratni specialist je veliko razmišljal in se poglobljal v profilno tehniko struženja kalibrov valja.«

Leta 1950 smo v valjarni, na veliki svečanosti sprejeli ključ tovarne. Začelo se je prvo delavsko samoupravljanje. Tudi valjarji in Miško Verbič so se aktivno vključili v neizogibni proces delavskega samoupravljanja.

»Valjarji smo bili na vseh področjih vedno živahni, aktivni v sindikatu, na športnem področju, v kulturno prosvetnem delu, udarniške akcije so bile skoraj nekaj vsakdanjega. Komunisti smo zaginano sodelovali, vodili, spodbujali in skupno z vsemi zaposlenimi dosegali zavidljive uspehe. Tako smo bili dobro pripravljeni, ko smo leta 1950 storili prve korake delavskega samoupravljanja.«

Tako kot so valjarji dosegali lepe in zavidljive uspehe v proizvodnji, so tudi v delavskem samoupravljanju bili vedno med prvimi.

Organizacijska oblika valjarne je tekom let doživljala občutne spremembe. Kot so nekoč menjali parni pogon prog z električnim motorjem in ročna dela skušali vsaj delno odpraviti, nasploh vse izboljšati in posodobiti, je tudi samoupravna organizacijska oblika morala doživeti vidne spremembe. Danes so delavci mnogo bolje in uspešneje informirani, kot pred leti. Veliko delavcev uspešno in plodno sodeluje v samoupravnih organih, so delegati raznih komisij, odborov, do delavskega sveta. Prav to pa daje jamstvo, da so delavci seznanjeni z tekočo problematiko in voljni aktivno sodelovati ne samo v doseganju planirane proizvodnje, pač pa tudi v renesanci samoupravljanja.

»Pod več, kot sto let staro streho valjarji vztrajajo in se borijo za kruh, za boljši jutri. Precej smo že modernizirali v stari valjarni. Nova Cerova koračna peč, sedaj nova hladilna klop in še kakšne nove naprave bodo zmanjšale težaško delo valjarjev, dosegali bodo boljšo kvaliteto valjanih proizvodov in jamčile boljši dohodek.

Želim svojim nekdanjim sodelavcem lažje delo, večje uspehe in boljši jutri. Sicer pa, 125-let ne predstavlja neko dolgo dobo, pa vendar je bilo precej truda, saj smo v teh letih dosegli uspehe, na katere sem lahko kot nekdanji valjar ponosen.«

Vlado Renčelj

VINKO ŠELIGA

»Prva dela v valjarni I sem začel prav kmalu po vojni. Delal sem v adjustaži, kjer smo zvijali betonsko železo in ga nosili na različna skladiščna mesta. Na ramah smo imeli blazine, pravili smo jim »želodec«, da nas ni železo preveč ožuljilo. Od vročega železa smo bili vedno opečeni po vratu. Še huje je bilo pri zvijanju betonskega železa v osmice. Tej srednjeveški napravi smo pravili »gauge«. Tako oblikovano, v osmice betonsko železo je bilo pripravljeno za transport na vagone h kupcu.«

Vinko Šeliga, kljub težavam smo izdelovali kvalitetne izdelke

Tako mi je pravil naš nekdanji sodelavec Vinko Šeliga danes upokojeni valjarski delovodja. Vinko se je rodil 1927. leta v Laškem. Opravil je izpit za valjarja, leta 1950 pa se je v Jesenicah šolal za normirca in tudi zagovarjal državni izpit na tem področju. Naloge normirca je opravljal v sklopu planskega oddelka, ki ga je vodil Tugomir Voga. Po razformiranju planskega oddelka se je Šeliga uvajal za predvaljarja v izmeni Antona Zupanca. Toda že leta 1954 je opravljal dela mojstra v valjarni.

Vinko je hotel pridobiti potrebno znanje in zato se je tudi izredno šolal. Končal je dvoletno delavsko in tretji letnik tehnične in to pri rednem, triizmenskem delu in vse brez izrednih dopustov.

»V povojnem času je bilo dela resnično dovolj. Vsi so hoteli v težko industrijo in rudarstvo, kajti tu so bile plače res dobre in imeli smo tudi dodatne karte za težka dela, za boljšo prehrano. Nismo poznali prevozov ali malic. Hrano smo nosili na delo v kanglicah, od sobote na nedeljo zjutraj, pa smo prespali kar v tovarni. Prostih sobot ni bilo, le tu in tam kakšen praznik, da smo malo praznovali.«

Takrat je imela valjarna še dovolj delovne sile. Delavci, ki so delali na prostoru so hoteli priti v valjarno. Seveda je bil glavni vzrok, boljše plače in delo pod streho. Prepirov ni bilo, ne tega, mi pravi Vinko, niso poznali. Bilo je veliko spoštovanja in tovarištva med delavci in to se je tudi poznalo na proizvodnih dosežkih. Tekmovanja med izmenami so čestokrat doprinesle nove rekorde v proizvodnji. In tako je bila velikokrat na prvem mestu prav izmena Vinka Šeliga.

»Strojni park, če ga lahko tako imenujem je bil zastarel in iztrošen. Pogon valjarskih prog je bil

parni, plin za ogrevanje plameničnih peči pa iz generatorjev. Vložke smo ročno vstavljali v peč, prevažali ročno, no pozneje pa smo uredili ozkotirno železnico in le dosegli malo manj ročnega dela. Veliko smo zahtevali in predlagali izboljšave, pa smo dobili preprost odgovor: bomo rešili v okviru možnosti. Morda je tudi vzrok, da se je tako dolgo odlašalo, načrtovana izgradnja nove valjarne. Kajti, z izgradnjo nove, naj bi se stara ustavila. Pa vendar so tržni pogoji pokazali drugače. Desetletja smo govorili, da je stara valjarna zlata jama in res, s sedanjo posodobitvijo bo sigurno še večja.«

Leta 1950 so valjarji naredili kot drugi obrat v Železarni prve korake delavskega samoupravljanja in prispevali k novemu pristopu na samoupravnem področju. Delavci so sodelovali pri sestavi proizvodnih programov, letnih načrtih, izdelavi plana itd.

Tudi Vinko Šeliga je bil aktiven v prvem samoupravljanju, kot član drugega delavskega sveta takratnega podjetja. Opravljal je vrsto funkcij in to največ v prostem času.

V zadnjih letih bolovanja in upokojitve, je Vinko v mislih neštetokrat prehodil svojo življenjsko, delovno pot v valjarni I. Takole pravi:

»Bilo je garaštva in odpovedovanja, pa tudi lepih spominov je nekaj. Nepozabna so bila izmenška tekmovanja, rekordni dosežki proizvodnje in lepi spomini na sodelavce. Prijetno mi je, ko se srečujemo s kolegi in v pogovoru nas še vedno zanese nazaj, k stari, dobri valjarni kot, da zopet valjamo!

In ko sem odhajal v pokoj sem neštetokrat premleval sam s seboj, da si nebi mogel izbrati drugačen ali neki drugi poklic, pač pa zopet bi bil valjar.«

»Ob 125-letnici valjarstva in jeklarstva v Štorah mislim, da bo ta proslava enkratna. Ponosen sem, da sem eden od pionirjev povojne izgradnje valjarne in Železarne. Veliko se je že spremenilo, izboljšalo, predvsem življenjski in delovni pogoji valjarjev. Tudi produktivnost se je močno povečala. Vse skupaj, pa le daje delavcu neko socialno varnost, miselnost na boljši in varnejši jutrišnji dan. Upam, da sem v svoji dolgoletni aktivnosti v valjarni tudi prispeval za boljše in nato sem lahko ponosen.«

Vlado Renčelj
(Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje z 9. strani)

Dipl. ing. Ferdo VIZJAK, rojen 20. 5. 1927 v Slavonskem Brodu, se je prvič zaposlil v Železarni Štore kot asistent v jeklarni, od 1. januarja do 31. maja 1961 je bil obratovodja valjarne, odšel iz podjetja in ponovno sklenil delovno razmerje 16. 9. 1976 kot samostojen metalurg. Sedaj je na delovnem mestu načrtovalca razvoja tehnologije jekla.

O svojih izkušnjah v letih, ko je v delovnem razmerju v našem podjetju pove:

V jeklarni smo imeli izredne težave zaradi zelo zastarele opreme in najstarejše peči v Jugoslaviji. Posebno naporno delo je bilo v livni jami, najtežje seveda odbijanje korenika. Kljub tehnološkim težavam nam je uspelo osvojiti krom-redukcijski postopek in stem proizvodnjo nizko- oziroma srednjelegiranih kromovih konstrukcij jekla. Razen tega nam je uspelo proizvajati zelo zahtevna jekla za

Ferdo Vizjak, dipl. ing. met., sproti smo reševali nastale probleme

zakovnice indijskih mostov po prevzemnih pogojih Loyd Register.

V valjarni nam je uspelo valjanje več vrst specialnih profilov, zlasti še več vrst specialnih profilov za starterje in diname in sicer za potrebe »Iskre« Kranj. Čeprav še ni bila forsirana proizvodnja za izvoz, smo že takrat z uspehom izvažali valjane proizvode na zapadno tržišče, brez prigoovorov na kakovost.

Vse neštene težave smo prebrodili zaradi tovarniških medsebojnih odnosov pri reševanju tehnološke organizacije in vseh ostalih problemov. Za primer naj navedem izredno kočljiv primer skrajšanja remonta ogrevne peči Custodis za ca. 36 ur pod najtežjimi in nevarnimi pogoji. Ob tej priložnosti smo s tov. Čretnikom, Šeligom, Čehovinom in 2 sodelavcema v azbestni obleki in mokrogobo na ustih odstranjevali okvare, kljub temu, da so pogoji ob skrajnih naporih omogočili delo v peči kvečjemu tri minute. Delali smo v navezi, za noge smo bili privezani in vlekli drug drugega iz peči.

Srečen in ponosen sem ob spominih na izredno težavna pa vendar uspešna leta in ob dejstvu, da pripadam družini tako poštenih, požrtvovalnih ljudi.

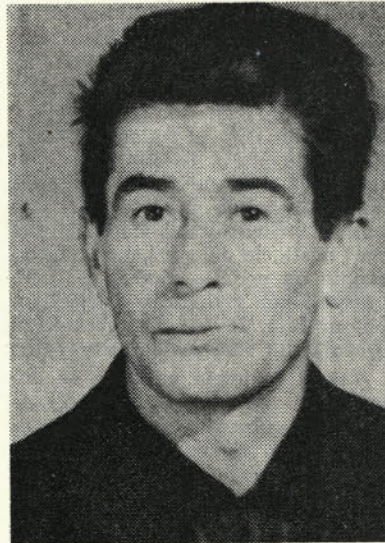
Danes vlagamo vse napore in znanje za čim uspešnejši razvoj tehnologije proizvodnje jekla, s

ciljem doseganja čim boljše kakovosti ob minimalnih fizičnih naporih, ki so stalni sprejemalci pri opravljanju naših odgovornih poklicnih dolžnosti.

V Spodnjih Selcah 13 pri Grobelnem smo obiskali letos upokojenega delovodja adjustaže v valjarni I Franca CMOKA. Letos septembra je dopolnil 60 let starosti, pa se še zelo dobro drži. V železarni se je zaposlil 10. 12. 1947, in sicer v valjarni kot navaden delavec v adjustaži. Bil je discipliniran, prizadeven delavec in 1. aprila 1958 je postal predelavec adjustaže, 1. maja 1964 skupinovodja in 1. oktobra 1980 delovodja v adjustaži. Letos je bil 31. marca invalidsko upokojen. Zdaj uživa zaslužen pokojnino, vendar mu nikoli ni dolgčas, saj je dela na kmetiji dovolj. Pa še dodatno delo ima, ki pa ni honorarno: varuška vnučke je in kot izgleda tej v vlogi zelo nežen in skrben.

Postavili smo mu naslednje vprašanje: Začeli ste delati v valjarni leta 1947 kot navaden delavec v adjustaži. Kakšni so bili pogoji dela v adjustaži v prvih povojnih letih v primerjavi z današnjimi?

Tovariš Cmok je poudaril, da vsaka primerjava pokaže ogromno razliko v pogojih dela takrat, v izropani valjarni in v današnji. Težko je opisati takratne izredno hude razmere v razdejani valjarni. Delali so in se potili ter zaskrbljeno gledali v jutrišnji dan. Potem je pričela počasi in postopoma prihajati oprema nazaj. Električno energijo so proizvajali doma. Stroje oziroma proge so mazali z lojem, ki so ga dobivali v štorski mesnici. Ob strani valjarne so stale navadne omarice za obleke. Delo je bilo izredno težavno, delali so vse sobote, nedelje in praznike. Nobene avtomatike ni bilo, vse samo ročno delo, v obupni vročini. Spomnim se, kako je bilo po valjarni in okoli nje vse pomazano s katranom, ki ga je ob valjarni zbiral Mirko, ves umazan sam, da je bil komaj podoben človeku. Prehrana je bila slaba. Od doma so si nosili koruzen kruh in jabolčnik. Ogromno spremembo je pomenila pred kakimi 7 leti

Franc Cmok, težko je bilo

uvredba valjčnice pri ravnalni klopi in pa Deumag. Velik napredek bo pomenila pomična ravnalna klop, delo bo zelo olajšano. Nekaj časa je bila na grobi progi dvigalna miza, ki pa so jo ukinili, ker so nekateri delavci bili nerodni in je prišlo do poškodb. V

načrtu je ponovna uvedba te mize. Delovna disciplina je bila na višini, delo samo pa je take narave, da se ne moreš izmuzniti, ko si enkrat v skupinskem delu.

Pa še ena pomanjkljivost in velika nevšečnost je takrat oteževala že itak težke pogoje dela in življenja: neredne vožnje in tudi izostanki vlakov, vlakovnih zvez. Na postaji so se načakali, pozno prispeli domov, kjer je bilo le malo počitka, včasih tudi zaradi razporeda »šihov«. V soboto zjutraj si prišel domov, v nedeljo popoldne zopet vračal na »šihov«.

Poleg vsega tega je bilo ogromno udarniškega dela. Graditev ozkotirne proge, vodovoda. Bil je velikokrat udarnik. Na udarniško karto je kupil »pri Ašički« blago za poročno obleko.

Malo jih je ostalo, ki se še spominjajo »gavga«, navijalne naprave.

Zato ga povprašam, katera sprememba je po njegovem mišljenju v tem času najpomembnejša in kje so še možnosti, da se delo olajša. Odgovoril je: »Omenil sem že, da je treba na lahki progi uvesti samovtik (avtomatski vtik), na grobi progi pa dvigalno mizo, kakor je bilo že načrtovano.

Sicer pa je povsod opaziti, da pri mlajših delavcih manjka tiste zagnanosti in prizadevnosti, ki so jo poznali v prejšnjih letih, saj se niso bali nobenega dela in nobene težave. Samo po sebi je umevno, da delovna disciplina, vnema in dobra organizacija dela dajejo dobre rezultate, od katerih imamo vsi koristi, posameznik, skupina, delovna skupnost in, razumljivo, vsa naša skupnost.«

BORIS ČHOVIN

Po končani MIŠ, kjer se je izučil za strugarja, dela v železarni od leta 1956 naprej. Začel je v mehanični delavnici; 1960 je letnica, ko se je vključil v delo kalibrirnice, kjer je ostal vse do danes — od leta 1973 naprej je tamkaj delovodja.

VPRAŠANJE: Si predsednik delavskega sveta v uspešnem kolektivu valjarne I, pa bi te najprej vprašal, kako gledaš na razvoj svojega tozda in širše — s samoupravnega vidika?

ODGOVOR: Predsednik DS sem zadnji mandat, ki je hkrati prvi mandat, odkar je bila valjarna formirana kot samostojna tozda. Čeprav vsi člani delavskega sveta delajo tri izmene, moram reči, da so precej aktivni. Imamo prakso, da se na sejah člani dveh izmen »ujamemo« skupaj. Naš delavski svet vsekakor vpliva na gospodarjenje. Sedaj ko smo tozda, vemo, s kakšnimi sredstvi razpolagamo, pozna se to na rekonstrukcijah, ki smo jih izvedli lani in letos. Lani smo uredili koračno peč, letos pa hladilno klop. Velike investicije so predvidene za prekritje strehe na halah. Imamo resen namen v prihodnje poenostaviti delo tako, da bi odpravili fizično delo v zdajšnji obliki.

VPRAŠANJE: Vseskozi si aktiven delavec, opravljal si funkcije v ZSMS, sindikatu, bil si in si še član raznih komisij. Že dva mandata si član centralnega delavskega sveta. Če se omejeva na samoupravo, kaj te na tem področju najbolj »žuli«?

ODGOVOR: Jugoslavlani smo znani kot dobri gospodarji, če gre za gospodarjenje doma. Trdim pa, da se še premalo zavedamo, kaj

Boris Čehovin, predsednik delavskega sveta valjarne I.

nam je s samoupravljanjem dano v roke. S sredstvi družbene lastnine, s katerimi razpolagamo, bi se morali obnašati prav tako, kot če so to sredstva, namenjena za naše domače potrebe.

VPRAŠANJE: Po skoraj 21-letnem »stažu« v delavnici, ki jo uspešno vodiš zadnjih osem let, zate in za tvoje sodelavce menda ni več nerešljivih problemov?

ODGOVOR: Pri dejavnosti valjarne je ključnega pomena tudi njena lastna »servisna služba«, tako naša armaturna delavnica s svojim razmeroma maloštevilnim kadrom strojnih ključavničarjev in strugarjev rešuje v glavnem vsa takojšnja popravila. Za primer bi navedel lanskoletno predelavo stare potisne peči in transportnih naprav nemoteno skoraj enoletno delo v valjarni, dokler ni pričela normalno obratovati nova koračna peč. Kolektiv naše delavnice je delo opravil v rekordnem času.

VPRAŠANJE: Dober glas seže v deveto vas. Zate pravijo, Boris, da si v strojnem parku opravil dosti inovacijskih del, vendar tvojega imena med predlaganimi inovatorji v Železarni ni zaslediti!

ODGOVOR: Vsak zaposlen v DO je dolžan, da na delovnem mestu angažira v največji meri. Torej je moja dolžnost, da na svojem delu poskušam ves čas izboljševati proces. To smatram kot dolžnost, ker sem za to tudi plačan in posebne stimulacije ne potrebujem. To je seveda samo moje lastno mnenje. Nič nimam proti inovatorstvu, vendar stvar pojmem tako, da smo mi z našim samoupravnim sistemom drugače karakterizirali delavce, kot je npr. na zahodu, kjer se vse plača.

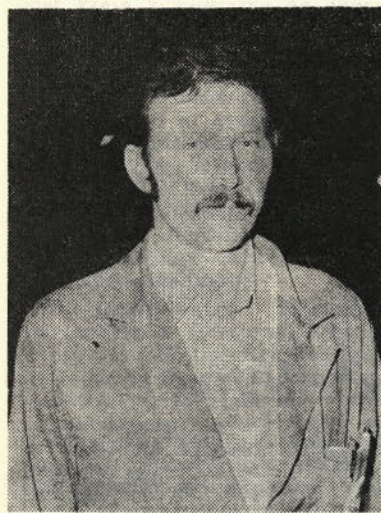

Bencinska črpalka na obzorju

FLORJAN POTRATA. Je mojster kovinarske stroke, v ŽS od leta 1964. Delal je na različnih delovnih mestih: v mehanični delavnici, šamotarni in od leta 1972 v valjarni I. Sedaj je vodja priprave vložka in adjustaže.

VPRAŠANJE: 125 let valjarstva v Štorah je dolga doba, Kako v valjarni ti doživljaš svoj del delovnih let?

ODGOVOR: V valjarno sem prišel iz šamotarne po njenem neslavnem koncu v začetku leta 1972, in sicer sem bil najprej delovodja adjustaže. Prišel sem z izkušnjami, ki so bile v glavnem povezane z vzdrževanjem, a izkušenj za vodenje večje skupine delavcev nisem imel. Valjarno sem takrat spoznal kot obrat, ki je imel zelo težke pogoje dela in je pogosto stavkal.

Florijan Potrata, sekretar OOZK valjarna I.

Bil sem tudi zelo presenečen nad mačehovskim odnosom vodstva železarne nad razvojem takratne valjarne. Danes z veseljem ugotavljamo, da je prišlo do druge podobe valjarne, ko je že odpravljenih mnogo zelo napornih ročnih opravil, ter do velike pomoči in podpore vodstva DO ter strokovnih služb pri odpravljanju najtežjih del.

V tem relativno kratkem obdobju, ko sem bil tudi sam »zraven«, je bilo zelo razgibano, saj smo kot sestavni del 114. panoge bili zelo delavni na vseh področjih; Na eni strani smo doživljali hiter razvoj novih obratov — to je valjarne II in elektro jeklarne, ter na drugi zapiranje stare valjarne za svoje mesto v tem razvoju.

VPRAŠANJE: Vseskozi si deloval v svoji sredini tudi kot družbenopolitični delavec, pa me zanima, kako v tej funkciji gledaš na pogoje dela in obenem učinkovitost samouprave in sindikata?

ODGOVOR: Res je, da sem ves ta čas bil družbenopolitično in samoupravno aktiven. To obveznost sem, vsaj dejal bi tako, podedoval, ker je tovariš Verbič, ki je bil pred menoj na istem delovnem mestu, bil prav tako zelo aktiven na omenjenih področjih. Takoj po prihodu v valjarno mi je tovariš Emil Kranjc dal vedeti, da je družbenopolitična aktivnost nerazdružljiva z mojim delovnim mestom. Po mojem mišljenju so pogoji dejavnosti isti kot drugod oziroma celo lažje, ker smo kot tozd zbrani na majhnem prostoru in se organizacijsko lažje sestajamo. Glede učinkovitosti na samoupravnem področju pa menim, da smo v primerjavi z učinkovitostjo v bivšem

tozdu 114 panoge nazadovali, predvsem zaradi vpliva na problematiko DO in navzven na občino. Hitreje smo prihajali do enotnih stališč v okviru DO, katere smo tudi odgovorno zagovarjali. Danes pa smo pripravljani zagovarjati politiko tozdov tudi na škodo delovne organizacije.

VPRAŠANJE: Si eden tistih, ki rečejo BOBU BOB. Ob jubilejnim prazniku valjarjev v Štorah želim slišati tvoje mišljenje, kako z razvojem v prihodnje, tako v tozdem tozdu kot tudi v DO?

ODGOVOR: Ob 125-letnici valjarne I. želim, da bi nadaljevali z odpravljanjem težkih delovnih mest in urejanjem sodobne mehanizacije z enakim tempom, kot je to primer zadnjih petih let. S tem, ko bomo zmanjševali težino dela, bomo povečevali storilnost in ekonomičnost, po drugi strani pa si bomo s strokovnostjo in osveženostjo zagotovili večji kos kruha in družbenopolitično in samoupravno dejavnost na vseh nivojih.

Pri poslovanju pa želim, da bomo znali tudi te gospodarske težave, ki so sedaj pred nami, čim boljše premostiti. Naša valjarna je do sedaj vsa krizna obdobja uspešno prebrodila.

PUŠNIK ALOJZ. Z izrednim šolanjem je dosegel izobrazbo delovodje. V naši DO je zaposlen od leta 1968. Sprva je delal v livarni, nato v kalibrirnici valjarne II, od leta 1979 je izmenski delovodja.

VPRAŠANJE: Delovodja izmene si in čeprav razmeroma mlad, si že preizkušen valjar. Kot predsednik OOS v tozdu vsekakor živo doživljaš vse dobre in slabe trenutke v svojem delovnem okolju. Bi nam je o tem kaj povedal?

ODGOVOR: Iz livarne sem prišel kot dežurni ključavničar v valjarno in tu sem sčasoma spoznaval vse postopke valjanja železa. To delo mi je bilo vse bolj všeč, pa sem se pričel teoretično izpopolnjevati in uspelo mi je končati delovodsko šolo ob delu. Sedaj delam v treh izmenah. Vse ne gre vedno gladko, saj je ta zvrst dela zahtevna in odgovorna. Vendar občasne težave z delavci uspešno rešujemo. V našem kolektivu je zaposleno tudi mnogo delavcev iz jugoslovanskih bratskih republik, za katerih srečnejšo vsakdanjost po mojem mnenju, ni dovolj poskrbljeno. Najlepše delo je pač složeno delo, vsaj pri nas smo najbolj zadovoljni takrat, ko uspešno opravljamo delo — česar pa ne bi mogli, če bi vsak hotel delati po svoje.

VPRAŠANJE: Kako povezuješ izmensko delo in sindikalno dejavnost? Se valjarji dovolj vključujejo v samoupravno in sindikalno dejavnost?

ODGOVOR: Seveda so težave zaradi triizmenskega dela. Zato imamo organizirane sindikalne skupine po izmenah. Naš izvršilni odbor sindikata tvorijo predstavniki vseh treh izmen. Na skupnih sejah rešujemo mnoge probleme ter izmenjujemo izkušnje v zvezi z delom in sindikalno aktivnostjo. Trudimo se, da bi še bolj dvignili samoupravno zavest delavcev; kajti le tako, da bo vsak delavec tudi samoupravljalec, bomo dosegli, da bo naše delo še boljše.

VPRAŠANJE: Kaj bi se po tvojem mnenju še moralo izboljšati v tozdu?

Alojz Pušnik, predsednik OOZS valjarne I.

ODGOVOR: Na prvem mestu so pogoji dela, ki jih je mogoče ob primerni mehanizaciji še izboljšati. Našlo pa bi se še precej predlogov izboljšav kot stimulatorjev za delo v valjarni. Kreptiti je potrebno bratstvo in enotnost ter povečevati interes za samoupravno aktivnost. Ne nazadnje bi bilo treba poiskati možnosti za pretejšje

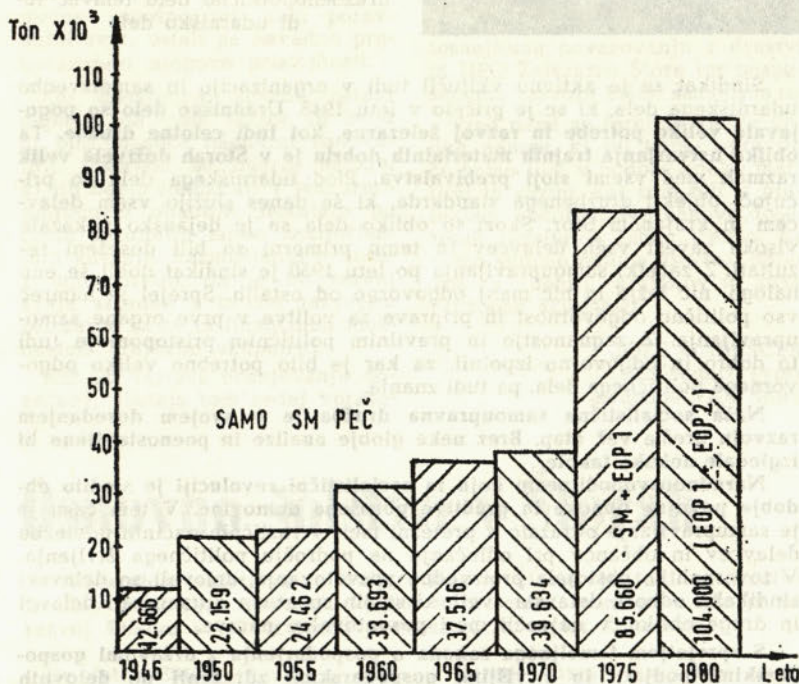
kulturno in rekreativno dejavnost delavcev, ki delajo v treh izmenah. To je zelo važno, kot tudi dejstvo, da bi morali stanovanjsko vprašanje hitreje reševati. Brez teh drobnih, včasih tudi perečih problemov, bi bilo nedvomno potužje na delu še boljše.

VPRAŠANJE: Zakaj si postal valjar?

ODGOVOR: Sprva res ni bilo lahko, a sem hitro vzljubil delo, ki je zanimivo, obenem pa odgovorno in tudi naporno zna biti. Kljub temu, da je nočna izmena najmanj priljubljena (na splošno), grem rad na delo tudi ponoči. Moje delovno mesto pač zahteva precejšnjo fleksibilnost in samoiniciativnost. Organizirati je treba, paziti na kvaliteto dela, občasno nas tare pomanjkanje delovne sile, bolniški stalež in še se sproti pojavljajo težave, ki zahtevajo hitro rešitev. V življenju je pač dobro, da se slabe stvari pozabijo, dobre pa ostanejo v spominu.

Ob koncu upam, da se bomo na jubilejni svečanosti srečali tudi z vsemi starimi delavci, vodji in povabljenici, ki so bili ali so še kakorkoli povezani z valjarstvom v Štorah.

Razgovor vodil
Jože Kragelj

Proizvodnja jekla v Železarni Štore od 1946. do 1980. leta

Vloga sindikata

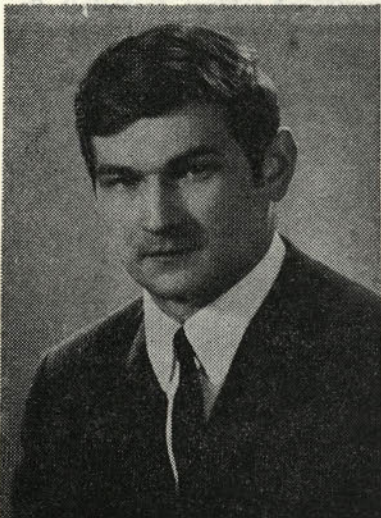
Obdobje, v katerem živijo in ustvarjajo današnje generacije delavcev, je prav gotovo izredno razgibano in živahno. To velja za vsa področja našega ustvarjanja. Vso povojno obdobje je zahtevalo od vsakega posameznika celovito osebnost, od dobrega delavca, gospodarja družbenih dobrin, do samoupravljalca z visoko stopnjo družbene zavesti. Železarji se lahko ob 125-letnici jeklarstva in valjarništvu v Štorah s ponosom ozremo na prehojeno pot, ki pa nikdar ni bila lahka. Vzporedno z gospodarskim in tehnološkim razvojem podjetja, velikokrat pa tudi pred njim, se je razvijalo tudi družbenopolitično in samoupravljalno življenje v podjetju, pa tudi izven njega, v okoljih, kjer delavci živijo.

Politično in sindikalno gibanje je imelo dokaj trdne temelje med delavci v Štorah že v predvojnih časih, seveda v kolikor so takratne družbene razmere to dopuščale. Vendar delavcem tudi tako zaostrene razmere, država s svojimi zakoni in policijskim terorjem niso mogli preprečiti, da se ne bi organizirali in v takih okoliščinah tudi uspešno borili za svoje delavske pravice.

Po končani vojni je družbenopolitično delovanje na drugačnih družbenoekonomskih osnovah in v novi družini ureditvi doživelo velik

(Nadaljevanje na 12. strani)

razmah. Že v juniju 1945. leta je bil v železarni prvi ustanovni občni zbor sindikata, kjer je bilo izvoljeno politično vodstvo iz vrst najnaprednejših sindikalnih aktivistov. Za prvega predsednika takratne sindikalne podružnice je bil izvoljen tovariš Ojsteršek Jože, za tajnika pa livar Novak Jože. Prva naloga sindikata v tem obdobju, neposredno po osvoboditvi domovine, je bila obnova posameznih obratov ter skrb za neprestano povečevanje proizvodnje jekla in ostalih železarskih proizvodov, ki jih je razrušena domovina nujno potrebovala in jih dejansko ni bilo nikoli dovolj. Druga naloga, ki pa ni bila nič manj pomembna, je bila vsestranska skrb za delavca in njegovo družino, od urejanja prehrane, do stanovanj in ostalih nujnih življenjskih potrebščin, katere je moral imeti urejene, da je lahko nemoteno ustvarjal. Ob vsakodnevnih nalogah za večjo produktivnost in kvaliteto je sindikat skrbel tudi za razvoj telesno kulturnega in kulturnega življenja. V tem času je bila urejena in opremljena delavska knjižnica, a oživela je tudi gledališka in pevska dejavnost v Štorah.

Mirko Gozdnikar, predsednik KOOZS Železarna Štore, ne samo družbenopolitično delo temveč tudi udarniško delo

Sindikat se je aktivno vključil tudi v organizacijo in samozvedbo udarniškega dela, ki se je pričelo v letu 1948. Uradniško delo so pogojevale velike potrebe in razvoj železarne, kot tudi celotne družbe. Ta oblika ustvarjanja trajnih materialnih dobrin je v Štorah doživela velik razmah med vsemi sloji prebivalstva. Plod udarniškega dela so pričujoči objekti družbenega standarda, ki še danes služijo vsem delavcem in krajanom Štor. Skozi to obliko dela se je dejansko pokazala visoka zavest vseh delavcev in temu primerni so bili doseženi rezultati. Z začetki samoupravljanja po letu 1950 je sindikat dobil še eno nalogo, nič lažjo in nič manj odgovorno od ostalih. Sprejel je namreč vso politično odgovornost in priprave za volitve v prve organe samoupravljanja. Z zagnanostjo in pravilnim političnim pristopom je tudi to dobro in odgovorno izpolnil, za kar je bilo potrebno veliko odgovornega političnega dela, pa tudi znanja.

Naša socialistična samoupravna družba je v svojem dosedanem razvoju prešla več etap. Brez neke globlje analize in poenostavljeno bi izgledale nekako takole.

Narodnoosvobodilnemu boju in socialistični revoluciji je sledilo obdobje povojne obnove in graditve porušene domovine. V tem času je je samoupravljanje odražalo v pretežni meri v različnih načinih udeležbe delavcev in občanov pri odločanju na področju političnega življenja. V tovarnah so obstajala proizvodna posvetovanja, delovali so delavski sindikalni odbori, delavski sveti, ki so jih spontano organizirali delavci in druge oblike, v največji meri posvetovalne narave.

S sprejetjem temeljnega zakona o gospodarjenju z državnimi gospodarskimi podjetji in z višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih se je leta 1950 pričela naslednja etapa v razvoju samoupravljanja v novi — Titovi Jugoslaviji. Z ustavnim zakonom, sprejetim 1953. leta, je samoupravljanje prvič v zgodovini socializma nasploh postalo predmet ustavne urejanja, s tem pa tudi temelj celotne družbene ureditve jugoslovanske socialistične družbene skupnosti.

Ustava iz leta 1963 se je imenovala »listina samoupravljanja« prav zaradi tega, ker sta družbena lastnina in samoupravljanje delovnih ljudi z njo postali temelj družbenoekonomskega in političnega sistema naše družbe.

Končno so bile z ustavnimi spremembami v letu 1971 in z novo ustavo SFRJ leta 1974 ter zakonom o združenem delu v letu 1976 določene konkretne oblike graditve in nadaljnega razvoja svobodnega združenega dela in delegatskega sistema na temelju družbene lastnine in samoupravljanja ter je tako postalo samoupravljanje celovit družbeni sistem. Za našo družbo se je s tem pričelo novo obdobje demokratičnih socialističnih samoupravnih odnosov.

Ceprav ima vsaka od teh etap v razvoju samoupravljanja svoje določene značilnosti, je dejstvo, da le-te izhajajo druga iz druge in so med seboj neločljivo povezane, kar zagotavlja, da je pot našega socialističnega samoupravljanja zgodovinsko gledano nepretrgana — kontinuirana.

Ta kratek sprehod skozi razvoj naše družbe je pomemben zato, ker se je hkrati z uveljavljanjem samoupravljanja postopoma spreminjala vloga in obenem z njo tudi naloge sindikata. V zadnjem času je v razvitih socialističnih samoupravnih odnosih dobil sindikat še močnejšo vlogo in širše področje delovanja. Bistvo sedanje vloge je v tem, da sindikat ni več samo zaščitnik interesov delavcev v delovnih odnosih, v vsakdanjem boju za ekonomske, socialne in politične zahteve delav-

cev, ampak gre za zaščito interesov delavcev v celotni družbeni re-produkciji. Njegova glavna naloga je, da se bojuje za razreševanje protislovij, konfliktov in problemov, ki nastajajo v odnosih med posameznimi interesi delavcev in tudi kolektivi na eni strani ter skupnimi interesi celotnega delavskega razreda na drugi strani. Z ozirom na tako spremenjeno vlogo je jasno, da se delovanje sindikata izraža na vseh področjih družbenoekonomskega in političnega sistema, še posebno v delegatskem sistemu in povsod tam, kjer se ta sistem uresničuje. Da je sindikat v železarni lahko uspešno opravljal svojo vlogo, se je moral tudi temu primerno organizirati. Skozi vse razvojne etape, ki jih je prešla železarna, tako gospodarske kot samoupravne, se je moral najprej organizirati prav sindikat, da je lahko izpeljal vse sprejete obveze in politične akcije, ki jih ni bilo malo, pa tudi lahke niso bile vedno. Z nenehnim prilagajanjem novonastajajočim družbenim razmeram smo prišli do današnje organiziranosti, ko imamo v skoraj 3.500-članskem kolektivu 21 osnovnih organizacij zveze sindikatov s svojimi izvršnimi odbori in komisijami za različna področja delovanja. Zaradi usklajenega delovanja, medsebojnega sodelovanja in pomoči pri uresničevanju skupno dogovorjenih ukrepov, stališč in akcij imamo na ravni delovne organizacije konferenco sindikata z njenim izvršnim odborom in več komisijami. Konferenca se prekoizvoljenih delegatov povezuje v koordinacijski odbor sindikata na ravni SOZD Slovenskih železarn. Z ozirom na takšno organiziranost aktivno deluje v sindikatu preko 10 % zaposlenih.

Buren in hiter razvoj naše družbe kot celote pa ni obšel železarne, nasprotno, s ponosom lahko trdimo, da smo se relativno hitro prilagajali vsem družbenim spremembam in jih uveljavljali v praksi pri vsakdanjem delu. Vse te spremembe so prehajale v zavest železarjev brez velikih pretresov, toda z veliko samoodpovedovanja in ogromno dela vseh delavcev, od tiste velike množice anonimnih aktivistov, do znanih družbenopolitičnih delavcev, ki bodo ostali zapisani v razvoju delavskega gibanja, tako v Železarni Štore kot tudi zunaj nje. Ne glede na vse to, kar smo dosegli v preteklosti, pa ostaja naša skupna naloga, da kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja tudi v prihodnje dosegamo še boljše rezultate.

Predsednik KOOZS ŽŠ
Gozdnikar Maks

Vzdrževalci ob 125-letnici

Vzdrževanje strojev in naprav za redno in nemoteno proizvodnjo je danes še kako pomembno.

Vzdrževalna dejavnost je v naši delovni organizaciji potrebna komponenta poslovanja in ni namenjena sama sebi, kot to še vedno mislijo nekateri proizvajalci.

Danes je potrebno vzdrževanje razviti v posebno strokovno vedo, s strokovnim štabom in strokovnjaki tako, da dosežemo minimalni obseg stroškov zaradi zastojev in čim nižje stroške vzdrževanja.

V naši delovni organizaciji na področju vzdrževanja dosegamo zadovoljive rezultate.

Obrtniško, mojstrsko vodenje del na vzdrževanju je danes že zgodovina.

Ob 125-letnici valjarstva in jeklarstva v Štorah ne moremo mimo vzdrževalcev. Iz uvodnega članka je bralcu lepo razvidno, katere in kakšne naprave so bile v tistih časih v železarni.

Razumljivo je, da se pri vsaki novogradnji in dajanju strojev in naprav v obratovanje postavi tudi vprašanje vzdrževanja.

Obiskal in povprašal sem nekatere naše veterane, da mi po spominu, iz roda v rod ali kako drugače skušajo povedati, prikazati vzdrževanje v prejšnjem stoletju, pred, med in po obeh vojnah do danes. V prijetnem sproščenem pogovoru z našima nekdanjima, danes upokojenima delovodjema Štefanom Luževičem in Jožetom Majerlom sem si pribeležil veliko zanimivega.

Na sestanku uredniškega odbora Štorskega železarja dne 7. septembra smo sklenili, da je potrebno, da se vzdrževalna dejavnost v naši železarni skuša predočiti bralcu od začetka železarne ob Štorah do danes.

V ta namen bomo »zaslišali« naše najstarejše, upokojene, nekda-

nje sodelavce. Prosili jih bomo za razgovor o tem, kako je bilo nekoč. Prebrskati bo treba gradivo, poiskati, kaj je zapisanega, da vidimo, kaj, kako, s čim so se ubadali naši predhodniki, vzdrževalci v naši železarni.

Sledi nekaj vtisov iz pogovora s tovarišem Majerlom in Luževičem.

Glavni vzdrževalci so bili kovači. Priučiti so se morali razmeram, torej so bili samorastniki. V elektro vzdrževanju pomnimo pokojnega Fridelna, očeta našega tudi že pokojnega Jake Fridelna. Biti je moral vse in znati vse. Osebo sem delal z Jakom in vem, da je veliko znal. Bil je dober ključavničar, vozil je žerjav, bil je dober električar.

Poleg Jake Fridelna je tedaj delal tudi Anton Simončič. Bil je dežurni in to predvsem na domu. Stanoval je v Štorah, 100 m od glavne vratarnice proti Gorici. Tej hiši so pravili »Siterhaus« in je bila prav za dežurne. Simončič, tudi že pokojni, je bil dober specialist, veliko je vedel in znal. Leta 1938 je prišel v železarno Štefan Luževič; končal je ljubljansko delovodsko šolo, elektro smeri. Že leta 1939 je bila določena nova elektro delavnica tam, kjer so danes garderobe in sanitarije mehanične. Začelo se je sistematsko, organizirano delo, redno dežurstvo, priprava najbistvenejših rezervnih delov in še drugo.

V mehanični delavnici so bile tri generacije Majerlov. Stari oče Majerle je bil pudlar in je učil očeta našega Joža Majerla, ki se je tudi izučil v Štorah. Jože Majerle je živa zgodovina. Oče Jožeta se je izučil okoli leta 1893. Delal je na strojih in jih popravljal — resničen vzdrževalec. Delali so po 12 ur na dan. Tudi vajenci so morali tako delati, šolo pa so

(Nadaljevanje na 13. strani)

Povezanost krajevne skupnosti z železarno

Krajevna skupnost Štore, ena izmed petindvajsetih v občini Celje, ima vse značilnosti primestne ali — kakor najraje rečemo — obrobne krajevne skupnosti. Po površini je sorazmerno velika, saj meri 1780 hektarov. Svoje vasi in zaselke ima raztresene v bližnji okolici železarne. V njej živi 3996 stalno in 223 začasno naseljenih prebivalcev. Od tega je 2853 volilnih upravičencev. Razgibana oblika zemljišča in specifičnost posameznih naselij pogojujejo obilico vsakodnevnih problemov, ki jih bolj ali manj uspešno in organizirano rešujemo v okviru obstoječih danosti in seveda finančnih možnosti.

Druga bistvena značilnost je prisotnost železarne, ki daje vsakdanji kruh približno 1000 prebivalcem naše krajevne skupnosti in bistveno vpliva na njen celotni razvoj. Zaradi tega včasih kar težko razvozljamo dilemo, ali je železarna del KS ali obratno. Res je prav gotovo to, da je povezanost kraja z železarno že skoraj prislovnično dobra, saj smo vedno uspeli poiskati skupne rešitve za vse težave, s katerimi smo se srečevali v bližnji preteklosti in danes.

Povezovanje se je začelo takoj po osvoboditvi z gradnjo delavskega naselja Lipa, takratne Metalurške industrijske šole, obeh osnovnih šol, športnega stadiona in v novejšem času tudi nove zdravstvene postaje.

Življenjski utrip železarskih Štor uravnava železarna. Tako je in prav je tako, saj nas prisotnost velikega in uspešnega delovnega kolektiva stalno usmerja k delavski solidarnosti in opominja, naj se zavedamo korenin našega samoupravnega sistema, globoko razraščena v pridobitvah NOB in socialistične revolucije.

Hiter razvoj železarne je vplival tudi na razvoj KS kot celote. Z združevanjem sredstev in preko drugih oblik sodelovanja smo dosegli rešitev večine komunalnih in drugih problemov. Tako smo v zadnjih letih asfaltirali nekatere odseke (Pečovje, Kompole, Lipa, Laška vas), zagotovili krajano pitno vodo preko vodovodnih sistemov, zgradili dva mosta na Voglajni, napeljali telefon v Kompolah in Sentjanžu, uredili krajevno knjižnico in rešili vrsto drugih manjših problemov.

Čeprav ne priznamo radi, je vendarle res, da je bila v preteklosti sredi naše pozornosti komunalna problematika. Hitra rast življenjske ravni krajanov je zahtevala vsaj približno dohajanje razvoja komunalnega sistema, ki še vedno ni zadovoljiv. Z majhnimi sredstvi je težko vzdrževati npr. več kot 60 km makadamskih cest, urejati in čistiti javne površine; istočasno pa vlagati v nove komunalne naprave. Stanje bi bilo bistveno slabše od sedanjega, če krajanje ne bi oplemenitili razpoložljivih sredstev s svojim delom

in če ne bi imeli stalne podpore Železarne Štore.

Kljub ugotovitvi, da nas je v veliki meri zaposlovala komunalna problematika, lahko trdimo, da smo bili uspešni tudi na drugih področjih.

Sveti za posamezna področja dejavnosti pri svetu skupščine KS so uspešno reševali svojo problematiko. Tako spremlja Svet za socialno varstvo življenje 223 krajanov, ki so stari nad 70 let in 18 socialnih podpirancev.

Svet potrošnikov se uspešno vključuje v razreševanje vedno bolj zapletene problematike oskrbe prebivalstva. V ta namen je imel, pred izdelavo srednjeročnega plana za tekoče obdobje, razširjen sestanek, na katerem so bili tudi predstavniki trgovskih delovnih organizacij, ki so zagotovili, da bodo v določenih rokih rešena najbolj pereča vprašanja oskrbe prebivalstva v naši KS. Danes lahko zapišemo, da so del obljub že izpolnili.

Poravnalni svet obravnava povprečno 16—20 sporov na leto, kar je sorazmerno malo glede na število prebivalcev v KS in pomeni, da se med seboj dobro razumemo. Približno 70 % obravnavanih primerov uspešno reši sam poravnalni svet; ostali pa navadno prekoračujejo njegove pristojnosti.

Ob doseženem seveda ostaja dejstvo, da vseh potreb in želja ni mogoče naenkrat zadovoljiti. Ostajajo še odprte naloge, ki jih bomo realizirali v tem srednjeročnem obdobju, nekatere pa ženih rezultatih lahko zaključimo tudi kasneje. Razmišljanja o dosežkih ugotovitev, da je bil razvoj kraja skladen s hitrim razvojem železarne same in finančnimi možnostmi krajevne skupnosti.

Kot ob vsakem ocenjevanju dosežkov, obstaja tudi sedaj vpraša-

nje nadaljnega razvoja krajevne skupnosti.

Srednjeročne usmeritve razvoja smo opredelili v planu za obdobje 1981—1985. Posebej smo poudarili, da bomo tudi vnaprej razvijali ustrezne družbenoekonomske odnose v KS, krepili vse oblike dela delegacij in organizirali aktivnosti za nadaljnji razvoj kraja. **Kot prioritete naloge na tem področju smo določili:**

— izgradnjo pošte s telefonsko centralo;

— izgradnjo objekta za delo DPO Pečovja in Laške vasi;

— izvršitev pripravljane faze izgradnje družbenega centra na Lipi;

— toplifikacijo Lipe in

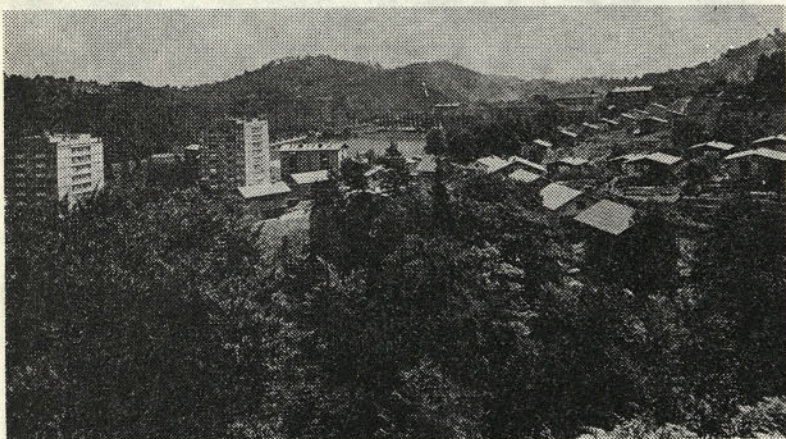
— sodelovanje pri ureditvi trgovin v Štorah (ureditev samopostrežne trgovine v Spodnjih Štorah, razširitev trgovine na Lipi ipd.).

Razen tega bo treba dokončno urediti pokopališče v Kompolah, asfaltirati nekatere ceste, zagotoviti preostalim občanom zdravo pitno vodo ter vzdrževati obstoječi komunalni sistem vsaj na isti ravni kot doslej.

Večja pozornost kot doslej bo potrebna še vprašanju nadaljnje krepitve obrambne sposobnosti, tesnejšemu povezovanju z družvi in DPO Železarne Štore ter pospešenemu razvoju hišne samouprave.

Pred nami so torej še vedno velike naloge, ki jih bomo opravili, če bomo tudi v bodoče enako marljivi in složni, kot smo bili v preteklem obdobju. Na osnovi doseženih rezultatov lahko trdimo, da bomo skupne naloge uspešno opravili v dobro krajanov in širše družbene skupnosti.

JOŽE GABRŠČEK
predsednik sveta
skupnosti KS Štore

Novo naselje Lipa, urbaniziran zaključek gradnje

(Nadaljevanje z 12. strani)

obiskovali ob nedeljah. Orodja za dela in popravila strojev so bila preprosta, spiralnih svetrov niso poznali. Za transport so imeli »šintervage«, voz s težkimi hrastovimi plohi in litoželeznimi kolesi. Po 15 delavcev je vlekel ta voz! Ne, zaščitnih sredstev niso poznali, tudi malic ne; bili pa so že zavarovani pri bratovski skladih in imeli so svojo železarsko ambulanto ter sobo za bolnike s štirimi ležišči.

Malo je starih, še živečih veteranih iz mehanične delavnice. Eden od njih je Filip Hrastnik, rojen v prejšnjem stoletju. S Filipom se bo potrebno pogovoriti, tudi z Ulago in Cmokom — bila sta strojnika v električni centrali. Ti veterani nam bodo veliko povedali o tistih časih.

Po II. svetovni vojni, leta 1945, sta se delavnici, elektro in mehanična, osamosvojili. Začelo se je novo, organizirano in načrtno delo.

Tako kot danes, so bili stroje-lomi in okvare na strojih in napravah. Tako kot danes, so morali naši predniki-vzdrževalci delati vse nedelje in čez ure, da so okvare odpravili. Bili so pridni, delavni in napredni v delavskem gibanju.

Prav je, da se ob 125-letnici valjarstva in jeklarstva spomnimo tudi vzdrževalcev.

Uredniški odbor je dal pobudo, da se v naslednjih številkah Štorskega železarja prikažejo uspehi in težave vzdrževalcev.

R. V.

Osnovno šolstvo v Štorah

125-letnica jeklarstva in valjarništvu v Štorah je tudi za šolstvo izredno pomemben dogodek. Pogled v preteklost nam pove, da je bil razvoj šolstva vseskozi tesno povezan z razvojem Železarne.

Do leta 1891 v Štorah ni bilo šole, otroci iz Štor so do tega leta hodili v pol ure oddaljeno šolo na Teharje ali celo v Celje. Že od leta 1885 je v Štorah obstajal privatni nemški otroški vrtec, ki sta ga ustanovila lastnika podjetja. »Berg und Hüttenwerk Štore« gg. Karl Neufeld in Joh. Wetzler. Ta vrtec je imel prostore v tovarniški hiši. Leta 1891 pa se je v Štorah ustanovila samostojna osnovna šola. Vzroki za ustanovitev samostojne šole so bili naslednji: prebivalci so si za svoje otroke iz praktičnih razlogov želeli nemške vzgoje pouka in v nemščini. Nепrestano so se pri tedanjem vodstvu tovarne oglašale delavske delegacije s prošnjo za posredovanje pri lastnikih podjetja za ustanovitev in vzdrževanje nemške šole.

Tako se je leta 1891 zgradila šolska zgradba. Ob ustanovitvi je bila organizirana le kot **privatna nemška dvorazrednica**, ki jo je vzdrževala tovarna s pomočjo nemškega Schulvereina.

Zaradi znanih dogodkov po I. svetovni vojni in nastanka kraljevine SHS je bil **nemški vrtec 24. 4. 1921 zaprt. Še isto leto 5. 12. 1921 je bil ustanovljen slovenski otroški vrtec.**

Podobno je bilo z osnovno šolo. Z začetkom šolskega leta 1907—1908 se je šola razširila v trirazrednico. Že leta 1919 pa je bila razpuščena. **S šolskim letom 1919—1920 je v Štorah delovala ponovno trirazrednica, leta 1921—1922 pa štirirazrednica.** Redni pouk je nato trajal nepretrgoma do 6. aprila 1941, ko je bila napadena Jugoslavija.

Vojna vihra tudi otrokom v Štorah ni prizanesla. Šolsko poslopje je zasedla nemška vojska. Pouk je sicer še bil, vendar le v privatnih hišah. Bil je okrnjen, povprečno dve uri na teden.

Po osvoboditvi je železarstvo v Štorah doživelo silen razmah, vzporedno s tem pa tudi naselje. Število prebivalstva se je iz leta v leto večalo. **Šolstvo je sicer po-** (Nadaljevanje na 14. strani)

(Nadaljevanje s 13. strani)

izkušalo slediti splošnemu napredku, vendar zaradi prostorske stiske temu ni bilo kos. Prebivalci Štor in še predvsem Železarna so vsa leta po vojni urejevali tudi šolo.

Prvo leto po osvoboditvi je bil pouk v petih oddelkih. Leta 1950—1951 se je sedemletna šola preimenovala v nižjo gimnazijo in osnovno šolo. Leta 1954—1955 je šola postala že pretesna. Zato so učenci tretjega in četrtega razreda gostovali v gozdnih barakah v gozdu nad šolo, ki pa niso ustrezale niti šolskim niti higienskimi predpisi. Na pobudo direktorja Železarne Andreja Svetka je tovarna zgradila provizorij (četrvorček), ki ga je dala v uporabo osnovni šoli, dokler se ne zgradi nova šola. S šolskim letom 1957—1958 sta

se združili bivša osnovna šola in nižja gimnazija v osemletko pod enotnim vodstvom. Pouk je takrat obiskovalo že 455 učencev.

Dinamičen razvoj Štor kažejo tudi podatki, da se je število učencev iz leta v leto večalo. Isto velja za osnovni šoli Teharje in Kompole. Leta 1962 sta se šoli Kompole in Teharje priključili Štoram in tako postali podružnični šoli.

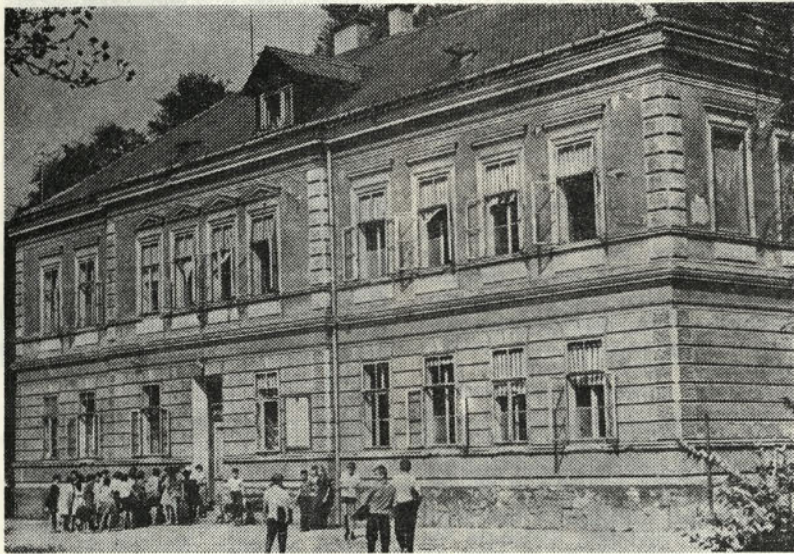
Šolski prostor je kljub temu postal (sčasoma) pretesen, zato je bilo nujno misliti na novo šolsko zgradbo. Temeljni kamen za novo šolsko zgradbo je bil v veliki meri tudi po zaslugi Železarne postavljen septembra 1965. leta, 5. septembra 1967 pa je bila svečana otvoritev nove zgradbe na Lipi z 20 učilnicami, dvema specialnima učilnicama, kuhinjo, jedilnico in upravnimi prostori. Le-

ta 1967 je bila priključena k Štoram še osnovna šola Svetina.

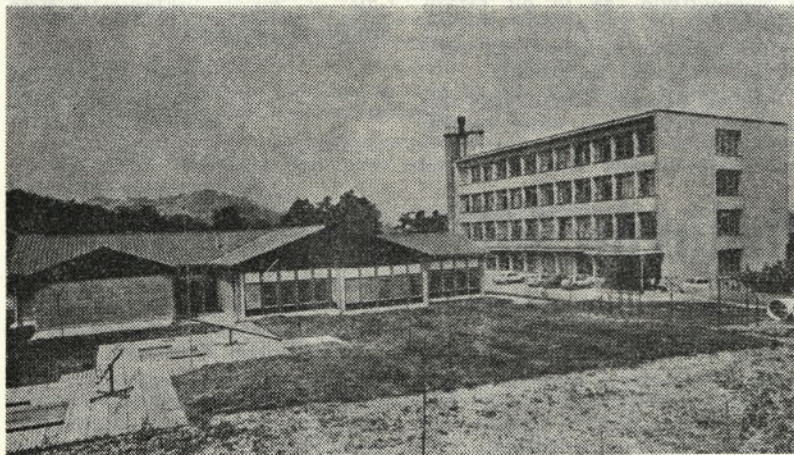
Razvoj osnovnega šolstva v Štorah v zadnjem obdobju je bil v znamenju prehoda na celodnevno obliko dela. Takšna je bila odločitev združenega dela občine Celje in krajanov Štor. Septembra 1967 je tako šola s prvimi štirimi razredi prešla na celodnevno obliko dela. Nov način življenja učencev v šoli pa je zahteval tudi izboljšane pogoje. Nujno je bilo potrebno urediti kuhinjo in zgraditi jedilnico. Šele leta 1978-79 so bili v to obliko vključeni tudi učenci 5. razreda, 1979-80 pa še učenci šestega razreda. V tem času je bila zgrajena tudi druga telovadnica.

In kakšni so načrti za naprej? Šola ima v svojem srednjeročnem načrtu do leta 1985 zapisano, da bo v celoti prešla na celodnevno bivanje učencev. Zato pa bi bilo potrebno zgraditi prizidek z osmimi učilnicami. Dokončno bo potrebno urediti tudi zunanje površine. Nenehna skrb bodo tudi v prihodnje podružnične enote. Učenci na Svetini, Kompolah in na Teharjah naj se šolajo pod enakimi pogoji kot učenci v Štorah.

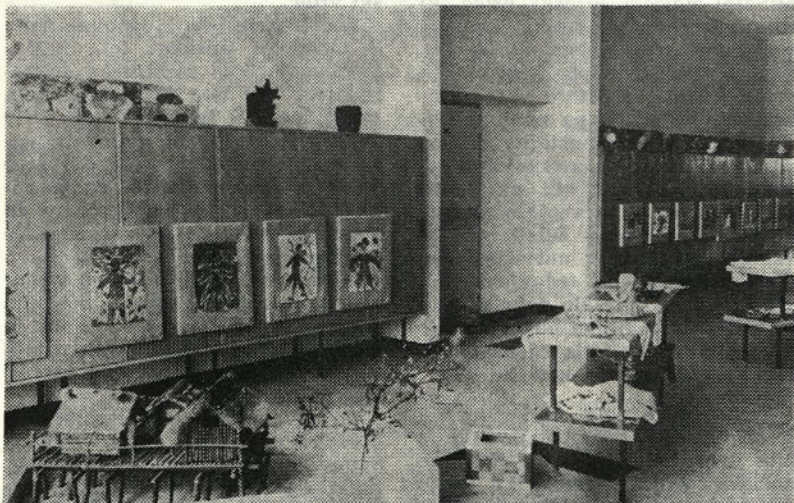
Želja vseh zaposlenih na šoli je, da bi šola postala kulturni in športni center kraja, kajti le tako bo opravičila svoje poslanstvo.

Stara šola

Nova šola z otroškim vrtcem (almanah)

Razstavljeni likovna in ročna dela učencev OŠ Štore (OŠ Štore, arhiv)

20-letnica Štorskega železarja

Štorski ŽELEZAR STORE

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE ŠTORE

22. JULIJ - DAN VSTAJE

15. julij 1961 Št. 1. Leto I

Ob prvi številki

Kada godišnja in do sedaj naša prva številka... (text continues with a reflection on the first issue of the newspaper)

Iz spominov na borbo

Na desetletnem poteku... (text continues with memories of the struggle for workers' rights)

NAŠI PRVOBORCI

Četrtkovna družina iz Kompole... (text continues with a list of names and a short biography of a pioneer)

Naslovna stran 1. št. Štorskega železarja, ki je izšla 15. julija 1961

Dvajsetletno poslanstvo

Ko se kolo časa obrne tako, da nanj postanemo pozorni se sproži plaz razmišljanj kako je to sploh mogoče. Vendar nam dejstva govore, da je tako in nič drugače. Sprizniti se moramo, da so minila leta in da so potrebna razmišljanja o določenem obdobju — obletnicah. Tako smo skromno in skoraj neopazno zabeležili obletnice izhajanja našega glasila in na tiste, ki so v tem dvajsetletnem obdobju skrbeli za nemoteno informiranje in obveščanje delavcev Železarne Štore.

Da. Dvajset let je minilo od 15. julija 1961 ko je izšla prva številka našega glasila. To obdobje vsekakor ni primerljivo z obletnico jeklarstvo in valjarništa v Štoreh vendar pa ima svojo težo in pomembnost.

O tem, kako informirati in celovito obveščati zaposlene o vseh za njih pomembnih zadevah je bilo obravnavano že na Upravnem odboru delavskega sveta Železarne Štore spomladi leta 1953. Po sprejetem sklepu je upravni odbor imenoval uredniški odbor za izdajo prve številke tovarniškega glasila »KOVINAR«. Prva številka je izšla 1. maja 1953. To glasilo je bilo bolj bilten dogajanj celega leta, saj je izšla samo ena številka. Izid druge številke je sledil 1. maja leta 1954.

Naslovna stran 1. št. »Kovinarja« glasila Železarne Štore, ki je izšla 1. maja 1953. leta

Problem obveščanja in informiranja z lastnim glasilom je tako ostal odprt vse do julija 1961. leta, ko je ponovno izšla prva številka tovarniškega glasila. Oblika, vsebina in naslov so se spremenili. Tako je glasilo dobilo tudi sedanjno obliko naslova, ker ime »Kovinar« ni ustrezalo dejavnosti štorskih železarjev.

Ob izidu prve številke Štorskega železarja je direktor tovarne, tovariš Tugomer Voga dejal:

Kadar govorimo o današnjem podjetju Železarne Štore, se moramo spomniti njenega nastanka in razvoja. Temelji železarstva v Štoreh segajo že v leto 1851. Takrat je namreč obratovala kovačnica in železolivarna, glavni proizvod pa so predstavljale kovane oklopne ladijske plošče. V poznejših letih so bile sicer izvršene manjše prizidave, ki pa niso bistveno vplivale na povečanje proizvodnje in na mehanizacijo. Neizkoriščenost zmogljivosti, sezonsko obratovanje, mala zaposlenost, se je odražala v predvojnem in vojnem času.

Z novimi ljudmi, z novim odnosom do dela, z izredno prizadevnostjo, je po vojni kolektiv reševal naloge tako na področju proizvodnje, investicij, rekonstrukcij in družbenega standarda. Novo osvojena proizvodnja surovega železa in jekla, valjanih proizvodov, specializacija proizvodnje valjev in izdelkov sive litine, povečanje produktivnosti in dosežena kvaliteta so značilen uspeh v razvoju podjetja, ki pa so hkrati pomemben prispevek k hitrejši socialistični rasti našega gospodarstva.

Po uspešnih 10 letih delavskega upravljanja, kjer se manifestirajo vsi naši veliki napor in predano pionirsko delo v izgradnji industrije ter doseženi veliki uspehi na gospodarskem in družbenopolitičnem področju, vstopamo v drugo obdobje, katero predstavlja gospodarjenje v luči novih pogojev na tržišču, stabilizacije proizvodnje, svobodnejše delitve dohodka in moč-

nejše materialne osnove gospodarskih organizacij.

Zaradi doseženih rezultatov v našem gospodarstvu in pozitivnih težnjah, katere so se razvijale v pogojih decentraliziranega upravljanja, smo hitreje sprejemali kvalitetnejša, spodbudnejša gospodarska in družbeno koristnejša načela v razdeljevanju dohodka.

Letos so bili sprejeti zelo pomembni in obsežni gospodarski predpisi, ki vplivajo tudi na spremembo načina gospodarjenja in posegajo na vsa področja družbenega življenja ter zlasti spodbudno vplivajo na hitrejši razvoj socialističnih odnosov. V teh novih pogojih je uspeh gospodarjenja in razvoj podjetja odvisen od samih proizvajalcev — upravljalcev. V kakšni meri bo nov sistem deloval v našem podjetju po svoji vsebini in rezultatih, je v prvi vrsti odvisno od tega, kako smo načela novega gospodarskega sistema sprejeli in osvojili. Menim, da mora naše tovarniško glasilo tolmačiti načela in cilje novega gospodarskega sistema, seznanjati sodelavce s celotno problematiko, predvsem pa spodbujati kolektiv k sodelovanju pri poglobljanju samoupravljanja, pri izpopolnjevanju sistema razdelitve dohodka, pri odkrivanju obstoječih rezerv za hitrejši razvoj proizvodnje in delovne storilnosti.

Naš nadaljnji razvoj bo v polni meri odvisen od tega, kako bomo načela novega gospodarskega sistema razumeli in uveljavili.

Tugomer Voga

Ob 10-letnici izhajanja glasila pa je Uredniški odbor objavil naslednjo vsebino:

Pred desetimi leti 15. julija 1961 je izšla prva številka glasila, ki je od takrat naprej redno vsak mesec seznanjal člane delovnega kolektiva, naše upokojece in druge o dogodkih v železarni in Štoreh. Ustanovljen je bil na pobudo uprave podjetja in sindikalne organizacije z namenom, da se doseže boljše informiranost članov kolektiva. Prav je, da ob tem navedemo nekaj podatkov, ki naj ilustrirajo to desetletno obdobje izhajanja časopisa. Ustanovitelj časopisa je bil delavski svet, ki je imenoval tudi prvi uredniški odbor, v katerem so bili: **Jože Mravlje**, kot odgovorni urednik, **Avgust Boršič**, **Rajko Markovič**, **Jože Mastnak**, **Stane Ocvirk**, **Viktor Opaka**, **Franc Rozman**, **Ivan Štefančič** in **Drago Završnik**. Tehnične usluge je nudila Delavska enotnost, tehnični urednik pa je bil **Danilo Domanjko**, novinar Delavske enotnosti. Glasilo smo prvotno tiskali v Tomšičevi tiskarni v Ljubljani, nato pa od avgusta 1962 v celjski tiskarni. Od takrat naprej se tudi nismo posluževali več uslug Delavske enotnosti. Po nenadni in tragični smrti sekretarja podjetja **Jožeta Mravlje** je bil za urednika imenovan **Stane Ocvirk**, ki to delo opravlja še danes. Med tem časom pa je bil od avgusta 1966 do decembra 1968 odgovorni urednik prof. **Leopold Perc**.

V desetletnem obdobju je izšlo 120 števil v skupni nakladi 299.960 izvodov ter 1.374 straneh, kar predstavlja že zajetno knjigo. Objavljenih je bilo 3.373 prispevkov ter 2.091 slik. Pri izdajanju glasila je sodelovalo preko 250 sodelavcev. Gornje številke v neki meri ilustrirajo koliko informacij je bilo posredovanih članom kolektiva preko našega glasila. Šele vsebinska analiza lahko pokaže, katere informacije so bile posredovane ter če je bila izpolnjena naloga in namen časopisa. Ko je pred kratkim posebna komisija pri občinskem komiteju ZKS Celje

NA CESTI
NISI SAM

analizirala tovarniška glasila, je bilo naše glasilo glede na vsebinsko in oblikovno ureditev uvrščeno na drugo mesto v celjski občini. Tekom let je izoblikovana tudi vsebinska ureditev, tako da lahko v vsaki številki zasledimo prispevke iz naslednjih področij: gospodarska in proizvodna problematika, delo samoupravnih organov, dejavnost družbenopolitičnih organizacij tako Zveze komunistov, sindikalne organizacije, mladine in drugih, varstvo pri delu, športni dogodki v Štorah, kadrovske vesti, zdravstvena problematika ter drugi prispevki.

Ne glede na to, da Štorski železar izhaja samo enkrat mesečno ter da od predaje materiala tiskarni, do izida številke mine 10 dni ter da se s tem pojavi vprašanje aktualnosti, ne moremo mimo dejstva, da glasilo predstavlja močno sredstvo informiranja, pa tudi mobiliziranja za določene akcije znotraj kolektiva.

Upamo, da bo naš železar tudi v prihodnje odigral svojo vlogo kot družbeni in politični faktor v življenju in delu železarjev.

Navedenim podatkom naj dodamo celovit pregled ustvarjanja in snovanja našega glasila, ki je prerastlo v 14-dnevnik in nepogrešljivo berilo naših delavcev, upokoencev in poslovnih partnerjev.

V dosedanem snovanju vsebine in oblike našega glasila je sodelovalo v uredniškem odboru 33 delavcev železarne.

1. Mravlje Jože	18. Zakonjšek Niko
2. Boršič Avgust	19. Barborič Janez
3. Markovič Rajko	20. Jernejšek Friderik
4. Mastnak Jože	21. Perc Leopold
5. Ocvirk Stane	22. Ivačić Zdravko
6. Opaka Viktor	23. Gradišnik Frido
7. Rozman Franc	24. Umnik Mitja
8. Štefančič Ivan	25. Knez Peter
9. Završnik Drago	26. Renčelj Vlado
10. Leban Jože	27. Gabersček Jože
11. Klinc Marjan	28. Uršič Rudi
12. Burnik Dušan	29. Zelič Franc
13. Mackovšek Anton	30. Tomažin Anica
14. Sotlar Stane	31. Kocman Vojko
15. Wudler Borivoj	32. Verbič Stane
16. Žgeč Henrik	33. Kavka Franc
17. Žmahar Ivan	

Kot sodelavec, tehnični urednik, pa je sodeloval Danilo Domanjko, novinar Delavske enotnosti iz Ljubljane od julija 1961 do avgusta 1962. leta.

Ob tem je zanimivo, da so v tem obdobju kot glavni in odgovorni uredniki bili samo štirje in so si sedeli v naslednjih obdobjih:

1. Mravlje Jože — julij 1961 do 1962
2. Ocvirk Stane — junij 1962 do julija 1966
3. Perc Leopold — avgust 1966 do decembra 1968
4. Ocvirk Stane — januar 1969 do septembra 1977
5. Kavka Franc — od oktobra 1977 dalje

Ta bežen pregled nam pove, da je glavno breme urednikovanja bilo na ramenih tovariša Ocvirka saj je urednikoval 13 let ali kar dve tretjini izdajateljskega obdobja našega glasila. Zato ob tej priložnosti zasluži posebno priznanje za njegovo nesebično in požrtvovalno delo in ustvarjalnost pri izdajanju Železarja.

Ob 10-letnici je uredniški odbor podal pregled izdajateljske dejavnosti. Poglejmo te dosežke ob 20-letnici.

Obdobje	Štev. strani	Štev. prisp.	Štev. slik	Štev. dop.
1961—1965	442	1459	953	1124
1966—1970	840	1774	1023	1043
1971—1975	784	1486	850	1044
1976—1980	1868	1868	1252	1187
1981—I. VI.	104	228	116	125

Naklada je znašala v prvem letu 12.000 izvodov v letu 1980 pa že kar 103.000 izvodov.

V teh dvajsetih letih se je tudi cena posameznega izvoda glasila podražila nekajkrat. Tako je leta 1961 bila cena izvoda 1,63 din, leta 1981 pa znaša 5,10 din če je tiskan na 8 straneh in 8,40 za 16 strani.

Ves čas zasledujemo tudi vsebino našega glasila. Ugotovili smo, da je v vsem obdobju posebno pa v zadnjih letih vsebina glasila sledila vsebinskim zasnovam, ki smo jih opredelili v naših samoupravnih aktih in stališčem družbenopolitičnih in samoupravnih razmer današnjega časa. Če bi na grobo opredelili področja vsebine je pregled naslednji:

Področje	%
— samoupravljanje	16,9
— gospodarjenje in poslovanje	22,8
— družbenopolitična dejavnost	15,6
— investicijska dejavnost	2,6
— tehnična vprašanja in dosežki	4,0
— inovacijska dejavnost	3,2
— varstvo pri delu	1,6
— prometna varnost	0,3
— zdravstvo	0,6
— šolstvo	0,4
— kultura	0,9
— kadrovska socialna problematika	7,4
— SLO in DSZ	4,8
— iz krajevnih skupnosti	7,1
— šport in rekreacija	7,0
— ostalo	4,8
Skupaj	100,0

Kratka vsebina ali bolje rečeno povzetek teh dvajsetih let nam kaže povezanost našega glasila z vami, bralci glasila. In če smo si odkriti bi si želeli še več vašega sodelovanja. Biti obveščen in obveščati je osnovni moto, vodilo za naše delo in odločanje. Naše glasilo naj bo ogledalo našega dela in snovanja in v njem naj se zrcali naša prizadevanost v prilagajanju, urejanju in poglobljanju informacij našim vsakodnevni potrebam.

Ta zapis ob dvajsetletnem poslanstvu našega glasila pa ne bi bil popoln, če o njem ne bi spregovorili tudi tisti, ki so glasilo ustvarjali (žal brez tovariša Mravljeta) vodstvo DO in DPO Železarne Štore, KS Štore in osnovne šole Štore.

Ob jubileju našega glasila so rekli:

V letošnjem letu ob praznovanju obletnice začetka proizvodnje jeklarstva in valjarstva v Štorah se spominjamo tudi 20. obletnice izhajanja našega internega glasila ŠTORSKI ŽELEZAR. Dvajset let je sicer mnogo manj, kot predstavlja obdobje obstoja Železarne Štore. Vendar je treba poudariti, da je bil zadnjih 20 let čas zelo širokega razmaha naše delovne organizacije. Ta razmah pa ni bil dosežen samo v proizvodnem in tehnološkem smislu, temveč v celotnem razvoju družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov. ŠTORSKI ŽELEZAR je odigral pomembno vlogo pri spremljanju dogajanj v poslovnem živ-

ljenju, samoupravnem razvoju in organiziranju ter drugih številnih področij do rekreacije. Informiranje vseh delavcev o tekočih dogajanjih v lastnem kolektivu, v Slovenskih železarnah, v občini Celje, v celjski regiji ter posredovanje drugih informacij je sestavni del našega dela in življenja. Zato lahko ob jubileju ŠTORSKEGA ŽELEZARJA želimo, da bi svojo funkcijo informiranja nadaljeval tudi v prihodnje z iskanjem še novih oblik in načinov informiranja, kar pa bo možno doseči z večjim vključevanjem novih dopisnikov v naše interno glasilo.

Dušan Burnik, dipl. ing. met.
Predsednik KZO

Dolgoletno urednikovanje

Ko sem bil pozvan, da kot dolgoletni urednik Štorskega železarja napišem prispevek o njegovi dvajsetletnici, sem bil v nemajhnih zadregi. Dvajset let neke dejavnosti ni malo in obseg glasila znaša danes preko 3.800 strani, zato je težko z nekaj stavki zajeti in opisati vse tisto, kar je bilo bistveno v razvoju in pri rednem oblikovanju glasila.

Stane Ocvirk, ing., dolgoletni urednik našega glasila

Doseči boljše informiranost in s tem dalje razvijati in poglobljati samoupravne odnose je bil pred dvajsetimi leti cilj pobudnikov sindikalne organizacije in uprave podjetja za ustanovitev lastnega tovarniškega glasila. Delavski svet, ki je bil ustanovljen, je imenoval uredniški odbor, v katerem so bili: Jože Mravlje kot odgovorni urednik, Avgust Boršič, Rajko Markovič, Jože Mastnak, Stane Ocvirk, Viktor Opaka, Franc Rozman, Ivan Štefančič in Drago Završnik.

Prvo leto smo se posluževali strokovne pomoči Delavske enotnosti, ki je za urejanje določila tehničnega urednika novinarja Danila Domanjka. Eno leto smo časopis, ki je izhajal enkrat mese-

no, tiskali v Tomšičevi tiskarni v Ljubljani, za tem pa do sedaj v ČP Celjski tisk oziroma sedanji Aero TOZD grafika. Vsebinska prvih številčk je bila sicer pisana, članki so bili kratki, vendar še ni zajela tistega, kar bi lahko imenovali učinkovito informiranje. Prava vsebina se je izoblikovala šele z leti v koraku s samoupravno prakso. Pomemben premik v vsebinskem smislu je bil dosežen ob sprejetju lastnega samoupravnega akta: pravilnika in vsebinske zasnove glasila po izidu novega zakona o tisku.

Tako smo v vsaki številki lahko zasledili prispevke iz naslednjih področij: delo samoupravnih organov, gospodarsko in proizvodno problematiko, dejavnost družbenopolitičnih organizacij, varstvo pri delu, zdravstvena problematika, šport in rekreacija, krajevni dogodki in problemi. Značilnost Železarja je tudi v tem, da je objavljaj prispevke — spomine borcev NOB ter s tem pomagal pri oživljanju tradicij naše slavne preteklosti ter da je bil odprt tudi navzven v krajevno samoupravo in tako povezoval delovno in življenjsko okolje.

Razvoj samoupravljanja je tekom let kazal na to, da ni dovolj, če glasilo objavlja prispevke o dogodkih in problemih, ki so minili, ampak mora dajati samoupravljalcu gradivo za razpravo in odločanje. To pa nam, ki smo delali na urejanju glasila ni vedno uspevalo. Glavni vzrok je bil v tem, da je od predaje gradiva do izida številke bil predolg čas, celih deset dni, ter da je glasilo izhajalo samo enkrat mesečno.

Skozi leta so se člani uredniškega odbora menjali; kot povsod so tudi tu bili takšni, ki so bili zelo prizadevni in takšni, ki to niso bili. Nekaj pa je bilo tudi takšnih, ki so bili obremenjeni z drugimi funkcijami ter jim kljub dobri volji za delo pri glasilu ni ostajalo dosti časa. Uredniški odbor (z dobro ali pa tudi skromno udeležbo) se

je praviloma sestel prve dni po izidu posamezne številke. Analizirali smo številko, ki je izšla ter takoj oblikovali vsebino za prihodnjo. Urednik, njegov pomočnik in nekateri člani uredniškega odbora smo nato šli v dogovore s posameznimi avtorji prispevkov. Pri tem je treba povedati, da nam je tekom let uspelo ustvariti dokaj stalno dopisniško mrežo. Od strokovnih služb pa je tudi bil zagotovljen stalen vir informativnega gradiva.

Pri urejanju je bilo pomembno tudi to, da tako po vsebini, kakor po obsegu, naj ne bi prevladovala določena področja, kar pa pri oblikovanju posamezne številke ni bilo mogoče vedno zagotoviti, kar je nedvomno škodovalo pestrosti in privlačnosti glasila. Nekajkrat je bilo potrebno zaradi potrebe posameznih organizacij in organov po objavi obsežnejšega gradiva povečati obseg ali pa takšno gradivo izdati v posebni prilogi.

In glavno vprašanje, ki se postavlja pri vsakem časopisu: kako so ga sprejeli tisti, ki jim je namenjen? V vseh teh letih, kar sem delal na urejanju glasila, smo večkrat z anketami poskušali dobiti mnenje o vsebini. Odziv na takšne ankete je bil sicer skromen, vendar smo dostikrat dobili dragocene pripombe in predloge, katere smo tudi upoštevali. Pomembni vir informacij o odmevnosti glasila so bila tudi pisma bralcev (dostikrat tudi anonimna), osebni razgovori, predvsem pa razprave o glasilu na posameznih samoupravnih organih in v družbenopolitičnih organizacijah.

Na splošno pa lahko ugotovimo, da je bilo glasilo dobro sprejeto ter da so ga ljudje brali. Pri tem ne gre prezreti dejstva, da je bilo pred leti še dosti takih, ki jim je bil to edini časnik, katerega so prejeli. Posebno veliko je bilo vedno odziva v tem smislu od upokojencev in sodelavcev, ki so služili v JLA, saj jim je Železar predstavljal vez s sodelavci in kolektivom, v katerem so živeli in delali.

Pri vsaki dejavnosti, ki zahteva sodelovanje, so pomembni ljudje in njihova volja, sposobnost in prizadevanje, tako tudi pri urejanju glasila ne bi bilo uspeha, če ne bi bilo zaslug ljudi, ki so voljni delati. Mnogo jih je bilo v teh dvajsetih letih, ki so prispevali k temu, da je Železar v svojem poslanstvu uspel. Zavedajoč se, da lahko komu storim krivico, želim kljub temu omeniti nekatere, ki imajo velike zasluge pri urejanju glasila: pokojni Jože Mravljec, Viktor Opaka, Rajko Markovič, Niko Zakonjšek, Anton Mackošek, Tine Veber, Dušan Burnik, Ivan Žmahar, Jože Gabršček in še mnogi drugi. Ne bi pa bilo prav, da ob jubileju pozabimo na tiste, ki sicer niso bili v uredniškem odboru, vendar brez njih ni izšla nobena številka — to so dolgoletni pomočnik urednika Rudi Uršič, sodelavci v tiskarni in pa obe administratorki, pokojna Marija Kajba ter Elica Vrhovšek, kakor tudi naš stalni fotograf Stanko Arzenšek in neumorni Vlado Renčelj, ki je prispeval vse risane šale oz. karikature.

Ob zaključku mojega prispevka še to. Čeprav sem že nekaj let član drugega kolektiva, še vedno zasledujem rast in napredek Že-

lezarne, v kateri sem živel in delal 25 let. Zelo rad preberem vsako številko Železarja, ki mi slučajno pride v roke. Posebno pa rad pregledujem vezane letnike Štorskega železarja, ki je nedvomno ogledalo nekega časa, kolektiva, kraja in ljudi v njem. Ob jubileju vsem iskrene čestitke in mnogo uspehov!

Stane Ocvirk

Leopold Perc, dipl. phil., včasih si bil prepuščen lastni iznajdljivosti

V letu 1966, ko sem prevzel uredništvo Štorskega železarja, se je to glasilo že lahko ponašalo z zavidanja vrednim obsegom in solidno zastavljeno vsebinsko zasnovo, kar vse je bilo plod dela in prizadevanj mojih predhodnikov. Njihovo delo sem skušal nadaljevati zlasti v smeri oblikovanja stalnih rubrik, ki bi bralcu zagotavljale določeno kontinuiteto informiranja. Spominjam se, da smo tako imeli stalne rubrike o delu samoupravnih in družbenopolitičnih organov, o problemih proizvodnje, o našem trgu, o investicijah (takrat se je intenzivno gradila II. faza Železarne), pa tudi za šport, razvedrilo in smeh se je vedno našel prostorček v Železarju.

Z uredniškim odborom sem zelo dobro sodeloval, zlasti v začetku mi je bil v močno oporo. Pri zbiranju gradiva pa je bilo tako, kot je najbrže povsod tam, kjer takšna glasila izdajajo. Marsikdaj se je zataknila ta ali ona obljuba, potem sem pač moral sam sestiti za stroj in sam napisati članek. Zgodilo se je, da sem ob neki priliki sam napisal praktično cel časopis. Vendar pa moram reči, da so bili določeni člani kolektiva zelo redni, vneti in kvalitetni dopisovalci.

Jasno je, da se urednik ničesar ne razveseli bolj, kot prispevka iz vrst članov kolektiva.

Urejanje Štorskega železarja mi je bilo v veliko veselje in ob tem delu sem nedvomno pridobil obilico izkušenj, ki mi še danes koristijo.

Ob 20. obletnici izhajanja Štorskega železarja iskreno čestitam in želim, da bi se ta danes že 20 let trajajoča tradicija v Železarni Štore nikoli ne prekinila. Uredniškemu odboru in glavnemu uredniku želim obilico uspehov pri nadaljnjem delu.

Leopold Perc, dipl. phil.

Sindikato o glasilu

V razvitih samoupravnih socialističnih odnosih, kot so naši, si ne moremo predstavljati dobrega in vsestranskega delegatskega sistema in ustreznih odločitev brez dobrega sistema informiranja. Štorski železar je v tem 20-letnem obdobju, kar izhaja, prav gotovo doprinesel k boljši obveščenosti vseh delavcev. Z razvojem in rastjo delovne organizacije je kvalitetno rastle tudi naše glasilo.

Velik korak naprej je bil napravljen, ko je pričelo glasilo izhajati vsakih štirinajst dni. S tem je postalo aktualnejše in novice bolj sveže, kar je povečalo interes bralcev. Kljub takemu napredku pa v celoti z glasilom še vedno ne moremo biti zadovoljni. Glasilo bo moralo postati še pestrejše in zanimivejše za bralce. Za to pa bo potrebno pridobiti čim več novih sodelavcev. Tako bo tudi vsebina postala bolj raznolika, zanimiva, tako da bo lahko v glasilu sleherni bralec našel del svoje vsakdanjosti.

Ce izhajamo iz ustavne pravice, da smo o vsem pravilno in hitro obveščeni, vse preveč pozabljam, da smo tudi za informiranje vsi zadalženi v okviru svoji rednih delovnih in samoupravnih pravic ter dolžnosti. Slednjega se še vse premalo zavedamo. Akcija, ki smo jo sprožili v sindikatu, »Tisoč delavcev — sodelavcev« ni obrodila zelenih sadov. Zato bo potrebno vlagati še nadaljnje napore, da pridobimo čim širši krog sodelavcev — dopisnikov.

V sindikatu se zavedamo, da se Štorskega železarja kot sredstva za obveščanje in animiranje najširšega kroga delavcev še vse premalo poslužujemo pri družbenopolitičnem delu. Premalo je novic o delu in problemih osnovnih organizacij, kot nosilk politične dejavnosti v posameznih sredinah. V bodoče bomo morali ravno tem osnovnim celicam nuditi več čisto strokovne pomoči, da bomo s skupnimi močmi dosegli še večjo kvaliteto in pestrost našega glasila.

Predsednik KOOS ŽŠ
Mirko Gozdnikar

VOŠČIMO OB OBLETNICI ŠTORSKEGA ŽELEZARJA

Soodvisni družbenopolitični odnosi zahtevajo razvit sistem informiranja, ker sicer ni mogoče usklajevati vseh aktivnosti, ki jih zahteva celovit razvoj samoupravljanja v naši družbeni skupnosti. Ena osnovnih ugotovitev je, da navzlic prizadevanjem pri razvijanju sistema obveščanja še nismo dosegli povsem zadovoljivih rezultatov. Vse prepogosto ostajamo pri opredeljenih namerah in dogovorjenih, vendar nerealiziranih rešitvah.

V naši KS, ki je vsestransko tesno povezana z Železarno Štore, ker je dobršen del aktivnega prebivalstva vključen v ta delovni kolektiv, odigrava pomembno vlogo informativnega sredstva Štorski železar. V njem je že uveljavljena rubrika »Iz KS«, v kateri objavljamo vse pomembnejše dogodke. Štorski železar torej ne informira samo članov železarne, ampak vse krajanje naše in nekaterih drugih krajevnih skupnosti.

V obdobju, ki je pred nami, bomo morali nameniti obveščanju

več pozornosti kot doslej. Svet skupščine KS je že razpravljalo o izdajanju svojega glasila, preko katerega bi podrobneje seznanjali prebivalce z vsemi dogajanjem v domačem okolju. Zavzemmo pa se tudi za oblikovanje skupine, ki bi pisala krajevno kroniko, saj bi kazalo ohraniti podatke o tem, kako smo in še vedno urejamo naše življenje. Stari kronisti so izrgali pozabi marsikaj, kar nas pouči o naporih naših prednikov. In če se je takrat splačalo pisati kroniko, je misel nanjo v sedanjem dinamičnem času vredna vsaj temeljitega premisleka.

Načrte na tem področju bomo preučili z oblikovalci Štorskega železarja. Vsekakor pa si bomo prizadevali, da se tudi preko razvitejšega sistema informiranja omogoči vključevanje čim večjega števila krajanov v sistem samoupravljanja.

Ob pomembnem prazniku Železarne Štore ter jubileju glasila štorskih železarjev iskreno čestitamo vsi krajanje Štor delovnemu kolektivu železarne in marljivim sodelavcem glasila z željo, da tudi v bodoče opravljajo svoje delovne naloge enako uspešno kot doslej.

Predsednik sveta skupnosti
KS Štore
JOŽE GABRŠČEK

GLASILO ŽELEZAR ODPIRA VRATA TUDI MLADIM NOVINARJEM

Veliko pozornost posvečamo na osnovni šoli pri vzgoji otrok — skrbni za lep jezik, razvijamo tudi spretnost v govoru, razgovoru in pisnem poročanju. Učence predvsem v krožku seznanjamo z načeli novinarske etike.

ŽELEZAR v svoji programski osnovi nudi mladim novinarjem vse možnosti. Uredniški odbor redno objavlja vse prispevke. Mladi pa na tak način pridno poročajo o zanimivih dogodkih na šoli. V preteklem letu tako ni bilo Železarja brez sestavka mladih novinarjev.

Takšnega sodelovanja si želimo tudi v bodoče.

Uredniškemu odboru čestitamo ob 20-letnici.

Čestitamo ob 125-letnici jeklarstva in valjarništa.

Učenci in delavci osnovne šole Štore

Posezonsko namakanje ob prebiranju Železarja

Uspešno sodelovanje

Sedanja generacija, ki z nami ustvarja naše glasilo. Posnetek je narejen v stavnici. Stojijo od leve: But Matjaž, Ribežl Marjan, Ramšak Marko, Trauner Marjan, Lesjak Marko, Završek Venčeslav, Koželj Jože in Sekulič Rajko.

Uspešno sodelovanje je porok za kvaliteto našega glasila in to tudi dosežemo z že skoraj 20-letno tradicijo.

Upamo in si želimo, da tudi v prihodnjih obletnicah zapišemo to kar smo danes.

Vsem, ki na kakršenkoli način sodelujejo v AERU pri oblikovanju našega glasila se ob tej obletnici iskreno zahvaljujemo.

V stavnici AERO Celje naletimo na stavca Jožeta Koželja, ki izgleda pri svojih 42 letih izredno dobro in je vedno razpoložen za razgovor. Leta 1957 je prišel v uk in postal leta 1960 stavec, ki še danes izredno spretno in prizadevno opravlja odgovorno delo.

Povedal je, da je delo stavcev že leta (se pravi še danes) v glavnem nespremenjeno, kar zadeva ročno in strojno stavljenje in zahteva veliko pozornost; zadnja leta je izboljšana priprava dela. Tako je nadaljeval:

»Glasilo Štorski železar ima zelo pestro in bogato vsebino. Rad ga prebiram. Spada med najboljša glasila delovnih kolektivov in ustanov, za katera tiskamo pri AERU glasila. Zadnja leta je vedno več novega čtiva, sestavki nas

seznanjajo tudi z dogajanjem izven kolektiva železarne, iz drugih železarn in z dogodki iz naše zgodovine, zlasti kulturne, pa tudi tehniškimi novostmi skozi zgodovino. Zanimive so novice iz krajev izven Štor, iz drugih krajevnih skupnosti.

Rad bi še povedal, da se z uredniki in korektorji oziroma lektorji, ki so se menjavali, zelo dobro razumemo. Z njimi je delo prav prijetno, to pa pri našem opravilu veliko pomeni. Želimo si lahko le, da bi še naprej tako zadovoljivo sodelovali in se razumeli, saj nam je vsem skupaj cilj: čim boljše, čim bolj kakovostno in vsestransko zadovoljivo obveščanje.

Tako kot vedno sva si tudi sedaj prijateljsko segla v roke in si zazelela, da se še pogosto srečava.

večje potrebe in higienske pogoje je za opravljanje te dejavnosti potrebno v prihodnje razmisliti o posodobitvi opreme, kot tudi samih prostorov, upoštevajoč pri tem tako funkcionalnost kot tudi estetske pogoje dela.

Kuhinjske zmogljivosti ustrezajo bodočim potrebam, deficitarni smo v hladilnih napravah, kar bi omogočilo ekonomičnejše poslovanje pri nabavi prehranbenih artiklov od grosista pod ugodnejšimi cenami. Nujno je urediti centralno ogrevanje v kuhinji in poskrbeti za priključek na plinsko in parno omrežje. Da bi zagotovili zadostitev vseh potreb delavcev v delovni organizaciji, težimo k precejšnji razširitvi zmogljivosti objektov za pripravo dietne prehrane, družbenega standarda, kar naj bi tudi omogočilo povečanje celotnega prihodka. Zasedujemo cilj ob povečanju zmogljivosti povečati eksterne storitve, pri čemer naj bi dosegli razdelitev stroškov v prid vseh TOZD v delovni organizaciji.

Zaradi pomanjkanja sredstev so zanemarjeni tako Dom železarjev na Svetini, počitniški dom na Rabu in Dom železarjev na Teharjah. Predvideni načrt razvoja rekreacijskega centra na Teharjih obvezuje TOZD na aktivnejšo vlogo v nudenju gostinskih storitev tudi navzven, s tem pa pridobivanju večjega prihodka same TOZD DPG in k usmerjanju v še bolj ekonomično in rentabilnejše poslovanje.

Naše dopustniške zmogljivosti na Rabu že dolgo ne ustrezajo de-

nja in angažiranosti v smislu stabilizacijskih ukrepov. Samoupravljanje bi moralo bolj zaživeti, več angažiranosti bi morali pokazati pri ukrepih samozaščite.

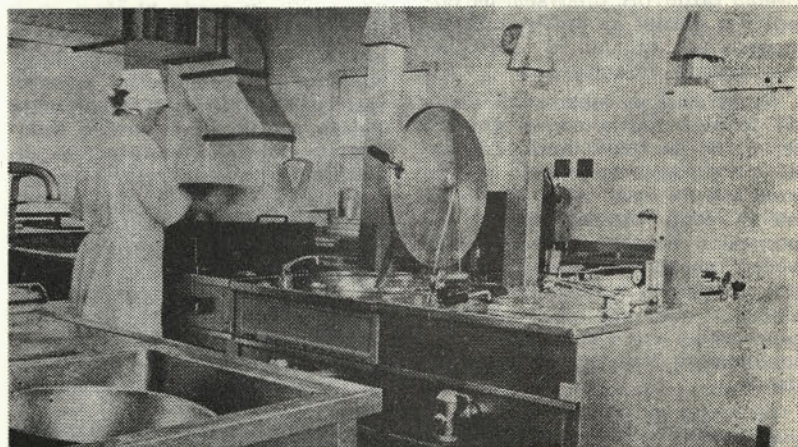
Povedali smo veliko pa še ne vsega, s čimer se srečujemo pri našem odgovornem delu, zdaj pričakujemo več razumevanja za naše delo in težave pa bomo vsi bolj zadovoljni, člani TOZD in člani delovne organizacije ter naši zunanji gosti.

Želimo jim, da bi v svojih prizadevanjih res uspeli.

Tovariš Anton K r e u l, upokojeni vodja DPG, star 57 let, stanujoč v Šentjurju pri Celju, se spominja:

Res skromni začetki družbene prehrane so bili v sedanji modelni mizarni. V letih 1954-55 je Železarna prevzela od »Betona« kuhinjo. Potreben material smo nabavljali pri Agroprometu in Mesninah v Celju. Pozneje smo imeli več dobaviteljev; nabavo smo opravili sami enkrat do dvakrat tedensko. Takrat je bila samo abonentska prehrana, tople malice pa po naročilu. Potem so bile uvedene mrzle malice, prodajali smo jih pri vratarju, poleg vratarnice, skupaj z brezalkoholnimi pijačami in cigaretami. Za delavce ob težkih pogojih dela, so nekateri obratni prejeli mleko, vsi obratni pa črno kavo (žitno), ali šipkov čaj, kar so raznašali v obratne garderobe, ki so služile tudi kot jedilnice.

Staro menzo so opustili v letu 1960 ali 1961 in s tem ukinito

Sodobno urejena kuhinja, pogoj za dobro in zdravo prehrano zaposlenih

janskim potrebam in želim članov kolektiva. Potrebna je nujna dograditev restavracijskega prostora in povečanje posteljnege fonda, s ciljem zmanjšanja ekonomske cene penzionov in nudenja večjega ugodja letujočim.

V domu na Svetini se nakazuje potreba nujne adaptacije samega doma, zaradi dotrajanosti ter razširitve posteljnih zmogljivosti, kot pogoj za povečanje možnosti rekreativnega in zabavnega oddiha tako članom naše delovne organizacije, kot tudi ostalim občanom. Pridobitev novih posteljnih zmogljivosti pogojujejo bolj ekonomično poslovanje delovne enote Svetina, predvsem v zimskem pa tudi v letnem obdobju.

Lahko povemo, da smo ena najboljših delovnih organizacij v organiziranju primernih svežih toplih obrokov na celjskem območju, kot tudi v SOZD Slovenskih železarn. Analize so pokazale, da so obroki kalorično premočni in pridejo v poštev samo za težke fizične delavce.

Res je, da bi moralo osebje naše TOZD pokazati več razumeva-

abonentsko prehrano toplega obroka, ki smo ga dovažali do oddelka pri vratarnici, kjer so ga prevzemali obratni. V začetku smo imeli 350 do 400 naročnikov na topli obrok; z naraščanjem števila zaposlenih je naraščalo tudi število toplih obrokov. Po 3 ali 4 letih je bila na željo kolektiva uvedena mrzla malica; za dietičarje pa smo pripravljali dietno prehrano, tople in hladne broke.

Težave smo imeli zaradi občasne pomanjkanja živilskih artiklov. Nekaj let smo sami pridelovali na naših njivah zelenjavo, fižol, paradižnik, papriko in drugo. Ko pa je Agropromet redneje oskrboval interesente, je to odpadlo. S tem smo bili rešeni težav pri obdelavi njiv in pridelovanju zelenjave, za kar nismo vedno imeli delavcev.

Bilo je veliko problemov in skrbi, včasih na prvi pogled nerešljivih težav, z dobro voljo in požrtvovalnostjo vsega kolektiva družbene prehrane pa smo zmogli premagovati vse ovire. Nerodno je bilo pri vsem tem, ker so bile za-

(Nadaljevanje na 19. strani)

Tudi pomembna obletnica

Dvajset let je letos minilo od začetkov organizirane oskrbe s toplim obrokom. Morda bo kdo pomislil, da to pač ni nič tako važnega, da bi splačalo o tem kaj napisati. Če pa malo razčlenimo vlogo organizirane družbene prehrane, bomo videli in spoznali, da je to vendarle važna veja v vsakdanji skrbi za delovne ljudi. Ko smo o tem spregovorili z vodjo Temeljne organizacije družbene prehrane in gostinstva tov. Antonom KAJBO, je pojasnil:

»TOZD družbena prehrana in gostinstvo ima tri obrate in sicer: družbeno prehrano, gostinstvo in obrat nabave, obračuna in transporta.

Predvsem bi rad poudaril, da zavzema družbena prehrana važno mesto v celotnem spletu dejavnosti delovne organizacije. Tega se člani TOZD družbena prehrana in gostinstvo dobro zavedamo. Potrebno pa bi bilo, da se tega za-

vedajo vsi, ki jih oskrbujemo z živili, se pravi naši abonenti, naši gostje v obratu gostinstva in tisti, ki odhajajo na oddih na Rabu, ali na Svetino. Nihče ne pomisli na težave, s katerimi se srečujemo pri opravljanju naših dolžnosti. Predvsem velja to za nabavo prehranbenih artiklov, ker jih večkrat zmanjkuje na tržišču.

Druge težave nastaja zaradi razdrobljenosti lokacije obratov TOZD, ki povzroča težave pri dobavi in dostavi gotovih izdelkov. Potem so tu težave zaradi pogostne odsotnosti naših delavk zaradi bolezni in porodniških dopustov.

Osnovna funkcija TOZD prehrana in gostinstvo je oskrba s čim boljše družbeno prehrano zaposlenih v naši delovni organizaciji. V sedanjih pogojih smo zadovoljivo uresničevali te potrebe, tako v kakovosti in kalorični izbiri samih obrokov, kot tudi v nudenju ostalih storitev v bifejih. Glede na vse

Investicije v SOZD SŽ ob polletju

Ob vstopu v novo petletno razvojno obdobje 1981—1985 je bilo stanje priprave na področju investicij daleč boljše, kot pred petimi leti. Čeprav pri izvajanju investicij nastopa vrsta zapletov in težav, kasnitev ter reševanj prekoračitev predvidenih vrednosti naložb, smo imeli ob vstopu v letošnje leto v realizaciji precejšnje število investicij, za katere je bilo v celoti rešeno vprašanje financiranja. Razen tega je bilo 5 investicij, za katere so bila že dana soglasja samoupravnih organov o usklajenosti in upravičenosti, pa jih investitorji še niso pričeli izvajati. Za nadaljnje 4 so bili izdelani investicijski programi, katere so strokovni in samoupravni organi že tudi potrdili v prvem polletju letošnjega leta. Dovolj osnov torej za realno načrtovanje naložb ob predpostavki, da ne bo nepredvidenih težav s financiranjem. Težave so pa večje, kot smo jih predvideli in tako je v prvih šestih mesecih plačano komaj nekaj nad 30 % vrednosti za letos načrtovanih naložb.

Svoje investicije itak poznate, zanimalo vas pa bo, kako potekajo v drugih delovnih organizacijah Slovenskih železarn.

POVPREČNI OSEBNI DOHODKI NA ZAPOSLENEGA
V SOZD SŽ 1981

DO — DSSS	v juniju	v I. polletju
Železarna Jesenice	11.697	10.988
Železarna Ravne	11.829	11.435
Železarna Štore	11.118	11.027
Plamen Kropa	11.270	10.440
Tovil Ljubljana	10.763	10.784
Veriga Lesce	10.902	10.202
Žična Celje	8.786	9.242
Metal. inštitut	14.849	14.017
DSSS SŽ in IB SŽ	14.889	14.597

ŽELEZARNA JESENICE

Naprava za neprekinjeno vlivanje obratuje že drugo leto in je objekt fizično dokončan ter bo investicija v kratkem objavljena. Enako je s prvo fazo plinifikacije, ki je prav tako končana.

V jeklarni prav sedaj potekajo dela na montaži strehe in lovilnih nap nad obema električnima obločnima pečema, ki ne bosta obratovali en mesec. Nova odpraševalna naprava bo tako pričela s poskusnim obratovanjem ob ponovnem pričetku dela peči.

Novi računski center je od novembra 1980 v poskusnem obratovanju. Pred kratkim je pričela z delom tudi nova telefonska centrala, ki je sestavni del te investicije. Investicija bo še letos objavljena.

(Nadaljevanje z 18. strani)

hteve in želje posameznikov nad našimi zmogljivostmi. Še danes sem hvaležen vsem, ki so pokazali razumevanje za težave kolektiva družbene prehrane in seveda vsem sodelavcem, da smo lahko svoje naloge zadovoljivo izvrševali.

Ru

Fanika IRGOLIČ, kvalificirana kuharica iz Štor, je nastopila prvo službo v kuhinji železarne v takimenovanem Rdečem kotičku v »Betonovih« barakah v starem delu Štor. Komajda še verjame, kako so se mučile, ko so kuhale hrano na štedilniku na trdo gorivo, kavo pa v kotlu na trdo gorivo. Zaradi slabih dimnikov se jim je stalno kadilo po delovnih prostorih, kar je delo še oteževalo. Počasi so prešli na sto malic, ki so jih delili kar v Rdečem kotičku. Pozneje so kuhale vedno več, malico pa so odvažali v čajnico v tovarni pri vratarju. Ko so se abonirali obrati na malico, so kuhale na tri izmene, od 2. ure zjutraj.

Spomladi 1961 so priceli z organizirano malico, ki so jo razvažali po obratih. V stari kuhinji so kuhale okrog 1.000 malic. Počasi so prešli tudi na dietno malico, ki so jo potem opustili in prešli na mrzlo malico. Težave so bile zaradi

pomanjkanja prostorov za shrambe. Imele so samo en 250-litrski hladilnik. Pozneje so opustili mrzlo malico in prešli samo na topel obrok, dokler se niso preselili v nove prostore na Lipi leta 1972, tam so še sedaj. To je sedaj sodoben obrat, ustreza vsem težavnim pogojem in higienskimi predpisom.

Ko so opustili odnašanje hrane v porcijah, s katerimi so prihajali interensenti, so hodile delavke menze v obratne garderobe deliti obroke na krožnike. Že kakih 9 let pa postrežejo s toplim obrokom v jedilnicah v obratih. Prešli so na hrano po jedilnikih, torej na izbiri imajo abonenti 2 topla obroka in 1 hladen obrok. V vsaki jedilnici je jedilni list, po katerem naročajo ustrezno malico. Dnevno pripravijo povprečno 2.700 toplih obrokov okusne hrane.

Da je kuharski poklic že sam po sebi zahteven in odgovoren ni treba posebej poudarjati, tega so se zavedale kuharice in sploh vso osebje menze in sedaj sodobnega kuhinjskega obrata, zato so navkljub najtežjim pogojem dela pred leti vztrajali, danes pa so z abonenti vred zadovoljni, ko lahko v sodobnih prostorih in zato lažjih pogojih pripravijo ustrezne obroke.

ŽELEZARNA ŠTORE

V železarni Štore potekajo investicijska dela v jeklarni na izgradnji aneksa, kjer bodo tudi bunkerji za dodatke in tehtalni sistem. Jeklena konstrukcija je montirana in pokrita je streha. Montiran je žerjav in v teku so dela na zapiranju hale. Vse naprave in novi prostori bodo služili svojemu namenu lahko šele v drugi polovici leta 1982.

Rekonstruirana valjarna I že obratuje, ker je vgrajena vsa predvidena domača oprema in nova ogrevalna peč. Hladilna miza bo dobavljena letos avgusta, do takrat bodo pripravljene tudi temelji, tako da bo investicija že letos dogotovljena.

Z izgradnjo jeklovleka so pričeli v začetku aprila. Ker so gradnjo dobro pripravili ter imeli z nekaterimi izvajalci in dobavitelji že pripravljene pogodbe, dela hitro napredujejo. Po treh mesecih je bilo izvršeno že 50 % gradbenih del in dobavljeno 20 % opreme. Dela se odvijajo zaenkrat po terminkem planu in če ne bo posebnih zaprek, bodo lahko pričeli s poskusnim delom drugo leto v maju. Realizacija investicije v dopolnilno opremo livarn in obdelovalnice valjev je v zaključni fazi. Večji del opreme obratuje s polno zmogljivostjo že nad leto dni. Velika kasnitev je pa nastala z dobavo žerjava, ki je prav sedaj v montaži. Montira se tudi 16 tonska indukcijska peč, tako da bo celotna investicija zaključena, ko bo ta pričela z obratovanjem.

VERIGA LESCE ima v gradnji rekonstruirano pocinkovalnico oziroma novo napravo, ki bo nadomestila docela dotrajano staro na novem prostoru. Hala je zgrajena in bo dala možnost postavitve dveh galvanjskih linij, ki bosta zadostovali za vse potrebe Verige in še velik del potreb Plamena, Kropa. Oprema za prvo linijo je že gotova in pripravljena za montažo, za drugo linijo pa je še treba rešiti financiranje.

TOVIL LJUBLJANA ima v izvajanju razširitev in modernizacijo proizvodnje. Z dobavitelji opreme in izvajalci del imajo sklenjenih pogodb za 79 % predvidene vrednosti vlaganj v osnovna sredstva. Del predvidene uvozne opreme niso mogli realizirati. Domača oprema je vsa v izdelavi ali pa že dobavljena. Gradbena dela na novem objektu so v zaključni fazi, medtem pa se v njem že montira regalno skladišče. Del prispele uvozne in domače proizvodne opreme je bil montiran v skladiščnem prostoru in že obratuje, del pa čaka na zaključek gradbenih del.

ŽIČNA CELJE. Razširitev proizvodnih zmogljivosti varjenih mrež. Proizvodnja je že v teku, vendar investicija še ni zaključena, ker domači dobavitelj še ni izdelal dvigala, ki bo posluževalo linijo. Naložba bo predvidoma dogotovljena konec tretjega četrtletja letos.

To leto bi morali pričeti po planu še vrsto novih investicij, v prvem polletju je bila pričeta le ena. Preostalih deset investicij pade pod zakon o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za gradnjo in nakup določenih objektov in opreme v letu 1981. Utemeljenost in opravičenost teh desetih naložb in še več manjših, katere zadeva zakon, bo treba dokazovati v postopku pri regionalni komisiji ali pri večjih vrednostih pri republiški komisiji za oceno investicij. Devizna bilanca, narejena za SOZD Slovenske železarne, kaže, da tudi letos ne bo kaj prida z možnostmi uvoza opreme še za tisto, za kar so investitorji oskrbeli soglasja. Po stanju ob polletju in izgledih za možnost realizacije do konca leta bomo verjetno kar močno zaostali za letošnjim planom investicij.

Milan Marolt

Oskrba s surovinami in reprodukcijskim materialom

Izpolnjevanje planskih zadolžitev je odvisno v pretežni meri od pravočasne in količinsko ustrezne nabave surovin in reprodukcijskega materiala. Redne in časovno usklajene dobave omogočajo pravočasno planiranje proizvodnih programov, kontinuirano (neprekinjeno) proizvodnjo, potrebne zaloge, enakomeren odliv finančnih sredstev dobaviteljem, kar vse ima za cilj izpolnjevanje obveznosti do kupcev v dogovorjenih rokih in količinah.

V zadnjem času postaja vprašanje oskrbljenosti s surovinami in reprodukcijskim materialom predmet širših razprav v celotni družbi in ključni problem tudi v naši delovni organizaciji; zaradi težav, ki se pojavljajo pri redni oskrbi z domačimi materiali, predvsem pa pri uvozu, je resno ogroženo izpolnjevanje planskih obveznosti. Specifičnost problemov v določenih primerih že prerašča možnost in zmogljivosti nabavne službe, zato je potrebno, da se v vseh sredinah zavedamo resnosti položaja in da vsak član naše delovne organizacije prispeva svoj delež v oteženih pogojih gospodarjenja, predvsem z delovno disciplino, racionalnim trošenjem materiala,

varčevanjem z energijo, čim boljšim ravnanjem z delovnimi sredstvi in stroji in sploh z odgovornim pristopom do dela, ki ga vsak posameznik opravlja.

V TOZD in delovnih skupnostih sprejemamo akcijske programe izvrševanje nalog in zniževanja stroškov ter povečanje produktivnosti dela. Vse te naloge so sicer že opredeljene z letnim gospodarskim načrtom, vendar jih moramo ponovno prevrednotiti, opredeliti konkretne zadolžitve, določiti nosilce, izvrševanje nalog količinsko in vrednostno v krajših časovnih razdobjih spremljati ter v primeru neizvrševanja zadolžitev tudi ukrepati!

(Nadaljevanje z 19. strani)

Nabavna služba bo vložila maksimalne napore na področju zagotavljanja kritičnega repromateriala in surovin. Poskušali bomo izkoristiti vse možnosti za zamenjavo uvoznih komponent z domačimi materiali. Te naloge sicer že izvajamo, vendar pa so možnosti omejene.

Oskrbljenost s surovinami in reprodukcijskim materialom se je v zadnjih mesecih poslabšala, nadaljnje poslabšanje pričakujemo v naslednjih mesecih, predvsem zaradi večje negativne devizne bilance, poslabšane dinarske in devizne likvidnosti, vedno večjega pomanjkanja surovin in reprodukcijskega materiala pri domačih dobaviteljih, bodisi zaradi forsiranja lastnega izvoza oziroma pomanjkanja uvoznih sestavin za lastno proizvodnjo. Proizvodne zmogljivosti večine naših dobaviteljev ne pokrivajo potreb jugoslovanskega tržišča, ker se v preteklosti zaradi različnih vzrokov posamezne spremljajoče industrijske panoge niso razvijale usklajeno. Posebno je to opazno v železarstvu, ki predstavlja osnovno (bazno) panogo, od katere je odvisna celotna kovinsko predelovalna industrija.

Na osnovi sklepa komisije za gospodarjenje TOZD MO objavljamo:

RAZPIS

problema izdelave transportne naprave za transport valjev in ulitkov z ene na drugo žerjavno progo v TOZD MO. Naprava mora imeti nosilnost 100 kN (10 Mp) in mora biti izvedena tako, da lahko z njo upravlja vsakdo ob vsakem času.

Posebna komisija bo upoštevala vse predloge, ki bodo dostavljeni službi za inovacije v 20 dneh po objavi. Nagrada za najbolj sprejemljivo idejno rešitev znaša 3.000 din.

Realiziran predlog bo obravnavan skladno z določili SS o inovacijah.

Služba za inovacije

V zadnjem času je ogrožena oskrba s celo vrsto drobnotehnične materiala, ki ga stalni proizvajalci celo opuščajo iz programa, predvsem zaradi pomanjkanja uvoznih substanc, oskrbujejo pa izključno domače tržišče in tako nimajo možnosti lastnega financiranja uvoza. Določena drobno-tehnična materiala (ležaji, kabl, stikala, rezervni deli za transportna sredstva itd.) ni na tržišču ali pa se pojavja občasno v omejenih količinah. Nadomestitev takšnih materialov oziroma rezervnih delov v večini primerov ni možna, so pa nepogrešljiv element v reprodukcijski verigi in lahko povzročijo kompletni izpad tehnoloških linij.

Lastna proizvodnja gredic ne pokriva valjarskih zmogljivosti, plan uvoza gredic (20.000 ton) je bil bistveno prekoraden zaradi daljšega izpada proizvodnje na EOP II, ki jo je povzročila okvara transformatorja. V letošnjem letu smo že fizično uvozili 32.408 ton gredic. Izpad jekla in hiter intervencijski nakup gredic iz uvoza je

povzročil strukturne spremembe v valjarni in zaostajanje za izvoznim planom in načrtovanimi deviznimi prilivi. Po predhodno izoblikovanem predlogu je bil pri samoupravnih organih sprejet sklep, da se zmanjša planirana proizvodnja v valjarni II. Plan uvoza smo s tem ukrepom zmanjšali za okoli 1.900.000 dolarjev oziroma zmanjšali uvoz gredic za okoli 8.200 ton.

Ena izmed bistvenih zadolžitev nabavne službe bo maksimalno angažiranje na področju zagotavljanja potrebnih količin starega železa iz domačega trga. Potrebna količina starega železa (brez lastnih odpadkov) znaša okoli 100.000 ton; ocenjujemo, da bomo uspeli na domačem trgu zbrati največ 48.000 ton. Zmogljivosti domačega trga so znane (okoli 21 % od porabe surovega jekla v nacionalnem gospodarstvu), zato planiranih količin ne bomo mogli preseči, še tembolj ker v zadnjem času prihaja do vedno večjega regionalnega zapiranja posameznih področij in zmanjševanja količin izven Slovenije, večje agresivnosti ostalih železarn za vračanje odpadkov iz njihovega materiala, vezana trgovina ter vsesplošna tendenca in nujnosti zmanjševanja uvoznih količin tudi v ostalih železarnah.

Večje težave v naslednjih mesecih pričakujemo pri dobavah metalurškega in livarskega kokska. Na osnovi usklajene energetske bilance Jugoslavije je bil med proizvajalci in porabniki kokska podpisan Samoupravni sporazum o združevanju potrebnih deviznih sredstev za uvoz premoga za koksiranje. V skladu z energetsko bilanco je Slovenija potrebna devizna sredstva (6,36 milijona dolarjev) že združila preko koordinatorja Slovenskih železarn, vendar pa nekatere republike svojih obveznosti ne izpolnjujejo. Združena devizna sredstva za našo planirano količino (26.300 tgn metalurškega in 4.500 ton livarskega kokska) ne bodo zadostovala, ker je cena uvoženega premoga za koksiranje od trenutka združevanja deviz že narasla za okoli 40 odstotkov. Da zadržijo nivo proizvodnje, se proizvajalci kokska že dogovarjajo o uslužnostni predelavi za inozemske partnerje.

Oskrbljenost s surovinami in reprodukcijskim materialom je v današnjem položaju zelo težko pravilno oceniti. Že danes pa lahko trdimo, da se bomo pri večini ključnih surovin, predvsem tistih, ki so vezane na uvoz, srečevali s hudimi težavami. Uvoznega plana bistveno ne moremo zmanjšati, ker temelji na realno ocenjenih potrebah, ki naj bi zagotavljale nemoteno proizvodnjo in izpolnitev planskih obveznosti. Rezultati poslovanja za obdobje januar—junij so dokaj ugodni in kažejo, da smo dosegli oziroma presegali količinsko proizvodnjo v posameznih tozd. Ob tem pa moramo ugotoviti, da beležimo velika odstopanja dejanskih nabavnih cen od planskih, ki jim povečanja prodajnih cen naših proizvodov ne morejo več slediti.

Jugoslovansko gospodarstvo si je za leto postavilo precej visoke zunanjetrgovinske cilje; vendar po sedmih mesecih ugotavljamo, da ciljev nismo dosegli. Vstop v drugo polovico leta je bil izredno neugoden in vse kaže, da zamujena ne bomo mogli nadoknaditi. Prav od lastnega izvoza pa je od-

visen uvoz surovin in gibanje proizvodnje. Spoznanje, da je treba veliko in še več izvažati, še ni prodrlo, čeprav edino z doslednim izvrševanjem izvoznih obveznosti lahko zagotovimo nemoteno oskrbo.

Ob vsem tem v naslednjih mesecih lahko pričakujemo še omejitve s porabo energije, redukcije elek-

tričnega toka, pomanjkanja premoga in naftnih derivatov ter ponovne podražitve energetskih surovin in ostalih materialov. Ob vseh teh predvidevanjih bi bila vsaka napoved glede pravočasnih in količinsko zadostnih dobav ne-realna.

Jože Vasle, ing.

IZ KOLEKTIVOV

IZ KOLEKTIVOV PLAMEN KROPA

Kljub velikim težavam so poslovni rezultati v prvem polletju 1981 ugodni. Načrt proizvodnje so po količini izpolnili z 99,7 %. Prodali so tudi vso načrtovano količino izdelkov.

V primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta so količinsko prodali za 6 % manj izdelkov, vendar pa je vrednostno to skoraj za 50 % več. Prodajne cene njihovih izdelkov v povprečju za 1 kg znašajo 54,41 din in so se povečale kar za 57 %. Na domačem trgu znaša to povišanje 51 %, pri izvozu pa 81 % (dolarska samo 25 %). Doseženi rezultati niso plod višjih cen, temveč nanj precej vpliva sprememba asortimenta izdelkov.

(Glasilo Plamen, št. 7—8)

ŽELEZARNA BORIS KIDRIČ NIKŠIČ

V tej železarni so rezultati poslovanja veliko slabši od načrtovanih. Tako je skupna proizvodnja za 3,7 % nižja, blagovna pa kar za 14,2 %. Doseženi rezultati so vplivali tudi na skupni dohodek, ki je za 4,3 % nižji, prav tako pa tudi na dohodek, ki odstopa od plana kar za 14,2 % in čisti dohodek za 16 %.

Delavski svet je ob obravnavi polletnih rezultatov sprejel odgovarjajoča stališča in sklepe, s katerimi obvezuje vse poslovodne organe organizacije in službe, da se stanje izboljša.

(Riječ, št. 483)

VATROSTALNA, ZENICA

Študija delovnih pogojev v Vatrostalni. Že dalj časa tečejo v vseh TOZD Vatrostalne raziskave o pogojih dela delavcev v tej DO. Študija, ki jo pripravlja Inštitut za energetiko iz Sarajeva, je namenjena konkretizaciji znanstvene in strokovne opredelitve delovnih sredin in pogojev dela zaposlenih. V ta namen je bilo v letu 1980 namenjeno 1,4 milijona din. Ob pomoči Republiške samoupravne interesne skupnosti za znanost in kulturo BiH je odobren projekt in tisk študije: »Ekoergološke raziskave problemov optimalizacije pogojev dela v proizvodnji ognje-vzdržnega materiala.«

Cilj oziroma namen študije je globlje spoznavanje njihovega dela, zaščite pri delu, vrednotenje njihovega dela, vzpostavljanje ekonomskih in dohodkovnih odnosov z drugimi OZD, poslovnimi partnerji v domovini in inozemstvu.

(Vatrostalac, št. 93)

Kot koristnikom njihovih proizvodov in uslug bo študija zanimala tudi za nas (op. ur.).

ŽELEZARNA ILIJAŠ

Mesec september je proglašen za mesec prostovoljnega udarniškega dela. Tako bodo udarniško delali vse sobote v septembru. Namen te akcije je z boljšim in prizadevnim delom, racionalnim izkoriščanjem delovnega časa in materiala doseči rekordne dosežke v proizvodnji, prihranku materialov in ostanke dohodka. To bo bitka za zmanjšanje izmečka in izpolnjevanje obveznosti do kupcev. Še z večjo zavzetostjo bodo izpolnjevali stabilizacijske obveznosti iz programa »Crvene obaveze 81«.

(Metalurg, št. 678)

ŽELEZARNA ZENICA

Delavci zeniških plavčev so uspeli v prvem polletju 1981 izpolniti planske obveznosti s 95,4 % pod zelo težkimi pogoji dela. Peči so namreč v tem obdobju mirovale kar 547 ur, poleg tega so imeli težave z vsipnim koncentratom.

V jeklarni uspešno poteka izobraževanje zaposlenih. V prvem polletju je uspešno opravilo kontrolni izpit iz stroke 283 delavcev, na seminarju iz varstva pri delu pa je bilo navzočih 119 delavcev.

V koksarni so v 23. dneh v avgustu izdelali 43.892 ton kokska, kar je za 1.600 ton več od planskih obveznosti.

(Metalurg, št. 678)

IMT BEOGRAD

V Industriji motorjev in traktorjev v Beogradu je zaključena izgradnja nove proizvodne hale za izdelavo težkih traktorjev. Investicija je znašala 207 milijonov din. V tej novi tovarni načrtujejo let-

Sodelavca vneto opazujeta strojepisko.

Pa se eden le ojunači in jo pora.

Tovarišica, koliko udarcev imate na sekundo?

Ona pa kot iz topa. Enega in tega krepkega!

9. srečanje borcev in aktivistov NOB ter mladine slovenskih železarn

Tisto sobotno jutro, 29. avgusta, je kazalo, da bo hladno, da bo deževen dan, žalosten dan.

Borci in mladina Štorske železarne smo se ob 6. uri odpravljali na 9. srečanje borcev, aktivistov NOB ter mladine Slovenskih železarn, na Mežakljo, nad Jesenicami. Štirje avtobusi, polni, so odpeljali vabljence proti Gorenjski.

Vodiči so med vožnjo razdelili bone, spominske značke, mladinke in mladinci pa rdeče nageljne s slovensko trobojnico. Dobili smo prve napotke. Vzdušje, glede bojazni, da bo deževalo, se je proti Kranju in naprej zboljševalo, vreme se je lepšalo. Dva avtobusta sta ustavila pri rojstni hiši našega največjega poeta, dva pa »zgrešila« in peljala proti cilju. Pa nič zato.

Prijazna Mežaklja je visoka in ozka gorska planota v Julijskih Alpah, ki se strmo dviga nad dolino Save Dolinke, od Pokljuke na jugozahodu, pa jo ločuje globoka soteska doline Radovne. Največjo višino doseže na zahodnem delu, na vrhu Jerebikovca, in si-

le in gestapovske postojanke prav zaradi številnih partizanskih enot in bolnišnice. Tu so partizani železarskih Jesenic, organizirani v Jeseniško — Cankarjevo četo organizirali svojo prvo partizansko domovanje na Obranci, na obronkih Mežaklje. 1. avgusta 1941, so se v jutranjih urah spopadli s številčno močnejšo in sodobno oboroženo okupatorjevo orožniško enoto in jo z nenadnim napadom pognali v beg. Žal, pa sta v tej borbi padla prva jeseniška delavca, partizana Viktor Arzenšek in Ferdo Koren. Tretja žrtev te bitke, pa je bil aktivist Janez Finžgar, ki je sam napadel umikajoče Nemce, bil ranjen in ujet in po hudem mučenju 6. avgusta kot prvi talec jeseniške občine ustreljen v Begunjah. Skupaj je na Mežaklji v letih 1941 do 1945 padlo 51 partizanov.

V svojem govoru je predstavnik mladine poudaril, da bodo mladi s pomočjo borcev nadaljevali tradicionalno srečanje borcev in mladine in, da mladi prevzemajo nase odgovornost, ko bodo borci prenehali z aktivnim delom.

Slavnostni prostor srečanja borcev in mladine SOZD SZ

cer? 1593 m, proti blejskemu kotu pa se znižuje na 1100 m. S cesto Jesenice—Kočna—Gorje—Bled, pa je povezana z gozdno cesto, ki služi tudi turizmu.

Čudovito je na Mežaklji. Modrina neba, stoletne jelke in predvsem čist zrak, nas je očaral.

Svečani del proslave je bil ob 11.30, vendar z rahlo zamudo. Med gosti smo opazili legendarnega prvoborca in predvojnega komunisto Miho Marinka in Marjana Rožiča.

Štirinajst praproščakov osnovnih organizacij ZJB je v uniformah NOB in s prapori popestrilo prizorišče slavnostnega dela proslave.

Nosilci letošnje proslave, osnovna organizacija ZJB jeseniške železarne, so se resnično potrudili z odlično izpeljanim programom. Pozdrav je vsekakor pripadal Jeseničanom, ki so v svojih kratkih, pa vendar jednatih govorih prikazali prve borbe na Mežaklji, uspehe jeseniških železarjev in tudi celotne Gorenjske regije.

Med ostalim smo bili seznanjeni, da so bile tu blizu Mežaklje številne okupatorjeve vojaške si-

venskih železarn ob počitniškem domu železarjev na Ravnah na Mežaklji, je resnično uspelo. Vsekakor je velika zasluga uspele organiziranosti jeseničanov, pa tudi enkratno vzdušje gostov in resnično lepega vremena.

R. V.

ŠOLSKO LETO 1981-82 NA OSNOVNI ŠOLI ŠTORE

Na osnovi izkušenj življenja in dela na naši celodnevni šoli pristopamo v šolskem letu 1981-82 k nadaljnji organizaciji in vsebinski preobrazbi vzgojnoizobraževalnega dela. Težnja šole je, da prerašča v družbeno in kulturno središče krajevne skupnosti. Z odpiranjem navzven bomo povečevali interes staršev, družbenopolitičnih organizacij in vseh občanov za sodelovanje pri realizaciji programa.

596 učencev je razdeljenih v 25 oddelkov. Od tega dva na Svetini, štirje v Kompolah in eden na Teharjah. V Štozah bo 18 oddelkov. Razen v Štozah, kjer bo 13 oddelkov v celodnevni šoli, bomo prvič pričeli s celodnevno šolo na Svetini. Tem učencem se bodo leto običajno izboljšali pogoji za delo.

Na šoli vključno s podružničnimi enotami bo zaposlenih 64 pedagoških, tehničnih in administrativnih delavcev, ki bodo skupaj z učenci kar najbolje uresničevali zastavljene cilje.

no proizvodnjo 2.200 traktorjev z močjo nad 100 KS. Tudi v tej tovarni traktorjev je proizvodnja v avgustu močno v zaostanku. Med krivce za takšno stanje omenjajo kooperante, v zadnjem času pa so se pojavile tudi železarne Nikšič, Skopje in Jesenice, ki svojih obveznosti ne izpolnjujejo v dogovorjenih rokih, saj jim primanjkuje osnovnih repromaterialov.

(IMT, št. 203)

ŽELEZARNA JESENICE

Odpraševalne naprave so zaključili v takšni fazi, da so električne peči lahko pričele obratovati že 28. avgusta in so tako tri in pol dneva skrajšali rok ponovnega pričetka obratovanja EP.

Plavžarji so v prvem polletju izdelali 5.000 ton surovega železa nad planom oziroma 6,3% več, kot so predvidevali s planom.

Vzdrževalci so v prvem polletju v primerjavi s planom realizirali 82% več dnevnih in enodnevnih remontov, z ozirom na operativni plan pa 97%.

Za to so predvidevali 460.000 izdelavnih ur, opravili pa so jih za 468.958 din oziroma za 1,95% več.

V večini TOZD so proizvodni stroški v mesecu juliju nižji od

Na naši šoli starši igrajo pomembno funkcijo v vzgojnem procesu, zato bodo v največji meri sodelovali s šolo. Povezovanje s starši bomo izvajali z izdajanjem pisemenih informacij, na skupnih razrednih roditeljskih sestankih, z govornimi urami (vsak prvi torek v mesecu) in oddelčnimi konferencami. Ob koncu šolskega leta bomo prikazali pregled dela na posebni prireditvi.

Šola kot kulturni center navezuje stike z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in društvi v Štozah. Že dejstvo, da razen pionirske in mladinske organizacije učencev deluje na šoli še preko 40 krožkov, nam narekuje kar najtesnejše sodelovanje z vsemi v kraju, ki radi pomagajo pri vzgojnem delu. Tako bo šola tudi letos tesno sodelovala s TVD Partizan, KS Štoza, Svetina, Teharje, z galici, planinskim društvom v Železarni, rezervnimi vojaškimi starešinami, RK, pihalnim orkestrom itd. Prepričani smo, da se bo takšno delo krepko poznalo v kraju. Šola bo prisotna s svojim programom v vsaki akciji, ne sme biti dogodka v kraju, da ne bi sodelovali tudi naši učenci.

Se bi lahko naštevati. Prepričani smo, da bomo tako zastavljeni program uspešno uresničevali v zadovoljstvo učencev in staršev, delavcev Železarne.

načrtovanih. Prav tako je v juliju izboljšana izplen, kar je ugotovila komisija za nadzor in spremljanje izplena.

(Železar, št. 33/81)

ŽELEZARNA RAVNE

V juliju predvidenega plana skupne proizvodnje niso dosegli. Zaostanek je znašal 5,8%. Kljub zaostanku pa v kumulativi še vedno znaša prekoračitev 1,5%. Mesečni plan odpreme so dosegli 100%.

Pri izvozu so v juliju zaostali za 44,4%, v kumulativni 49,7%.

S 1. julijem naj bi v DO sprejeli dopolnitve na področju razporejanja osebnih dohodkov, dohodka in čistega dohodka. Pokazalo se je, da to niso uspeli, ker v prvi fazi javne razprave ni bila sprejeta varijanta, da se poveča OD na najtežjih fizičnih delih prek povečanja vrednosti E in F faktorjev. Izdelali so novo varianto. Nekatere TOZD so predlagale celo vrsto del za vsklajevanje, ki so zahtevale dodatne aktivnosti, ki še tečejo. Tudi DPO so mnenja, da je pomembnejša kvaliteta opravljenega dela kot pa izpolnjevanje sprejetega roka.

(Inf. Fužinar, št. 16/81)

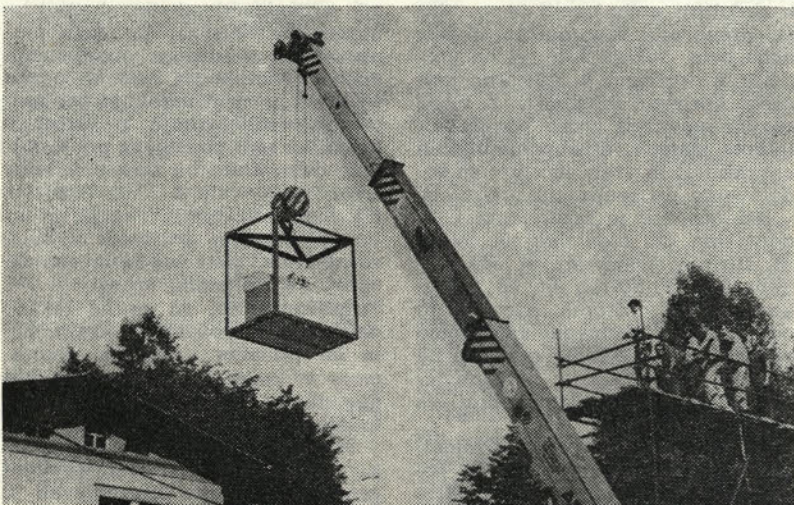

Uresničevanje razvoja računalništva v žel. Štore

Ob zamenjavi računalnika želim poleg informacije o zamenjavi in o računalniku, kolektiv Železarne Štore nekoliko obširneje seznaniti s kratko a vendar bogato zgodovino AOP, enega od področij dela v DS za ekonomiko in organizacijo.

Začetek obdelave podatkov na strojih se je v Železarni Štore pričel že leta 1967. Na takrat modernih strojih, ki jim sedaj pravimo klasični, se je vršila obdelava podatkov na področju obračuna materiala. Usmeritev se je kmalu potrdila za pravilno.

Nakazala se je tudi potreba po širjenju obsega obdelav podatkov na druga področja. Za uresničitev potreb je bilo nujno najti možnost obdelave podatkov na tehnološko modernejših strojih. Rešitev je bila v tem, da so se obdelave pričele v računskem centru EMO Celje, ki je takrat razpolagal z računalnikom IBM 360/25 z 48 Kbytov centralnega spomina ter 6 enotami magnetnih diskov s skupno zmogljivostjo 110 M bytov eksternega spomina z direktnim pristopom.

Zaradi neugodne lokacije, sistemskega prostora, v stari komercialni zgradbi, je bilo potrebno uporabiti sodobna transportna sredstva pri zamenjavi računalnika

Do leta 1978 je obseg AOP nenehno naraščal in pokrival poleg obračuna materiala še obračun osnovnih sredstev, kadrovske evidenco, planiranje, obračun osebnih dohodkov, vodenje zalog polizdelkov in gotovih izdelkov ter obračun stroškov proizvodnje.

Za našete obdelave je bilo izdelanih preko 650 programov. Podatki, kateri so se obdelovali so bili zbrani v 80 dotekah. Mesečno se je izdelovalo preko 110 različnih tabel oziroma pregledov. Za redne obdelave in testiranje programov novih aplikacij se je mesečno koristilo preko 120 ur računalnika v RC EMO Celje, ker pa je zaradi prezasedenosti zmogljivosti postalo problematično.

Problem »gostovanja« je bil rešen v maju 1978, ko je bil v Železarno Štore instaliran računalnik IBM 360/25, najet preko »Konfekcije LISCA« — Sevnica. »Lasten« računalnik je bil instaliran v adaptirane prostore obračunske službe. Celotna kontignacija je bila nekoliko skromnejša kot v RC EMO, saj je centralna enota imela 32 K bytov in 3 diskovne enote z 87 M bytov spomina z direktnim pristopom (Popolna kontignacija je podana v primerjalnem pregledu). Ob takšnih pogojih, ki so pomenili prvo večjo prelomnico na področju AOP, se je nadaljeval razvoj in uvajale so se nove obdelave katere so v letih 1980 oziroma 1981 v veliki meri pokrivala naslednje področje:

- letni plan,
- operativni plan,
- materialni obračun,
- vodenje zalog,
- obračun stroškov,
- obračun DN,
- obračun OD,
- osnovna sredstva,
- kadrovske evidences,
- evidenca bolniških staležev,
- rezervni deli,
- zastoji strojev,
- javljanje proizvodnje,
- izračun PLC,
- komercialno poslovanje (delno),
- dohodkovni odnosi — razporejanje prihodka
- rezultati poslovanja TOZD.

Centralna enota s konzolo

Za celovitejši pregled naj navedem važnejše količine podatkov za našo DO katere obdelujemo:

število zaposlenih	3.600
število materiala R3	28.000
število izdelkov	10.000
število nosilcev stroškov NS	760
število stroškovnih vrst SV	700
število stroškovnih mest SM	400
število skladišč	90
število delovnih nalogov	2.000

Za redne in izredne obdelave koristimo okrog 1000 programov in preko 400 datotek. Podatki se mesečno zajemajo na okrog 150.000 kartic. Za obdelave porabimo od 180 do 270 ur mesečno. Število razpoložljivih izpisanih tabel presega število 360.

V analizi, ki je bila osnova za »poročilo o stanju računalništva v SOZD SZ«, smo poleg naštevanja podatkov ugotavljali še stanje v posameznih AOP centrih članic. Poročilo je potrdilo, da je v najslabšem položaju sedaj Železarna Štore, saj majhne zmogljivosti računalnika, kljub prizadevanjem in ukrepom za večjo propustnost obdelav močno zavirajo nadaljnji razvoj. Računalnik IBM 360/25 zaradi nizke sistemske programske podpore ter omenjenih zmogljivosti centralnega in zunanjih spominov ni omogočal povezanost obdelav v celovit sistem informacij. Prav tako ni omogočal uvedbo terminalske mreže (interaktivno delo) ter instalacijo nabavljenih programskih produktov.

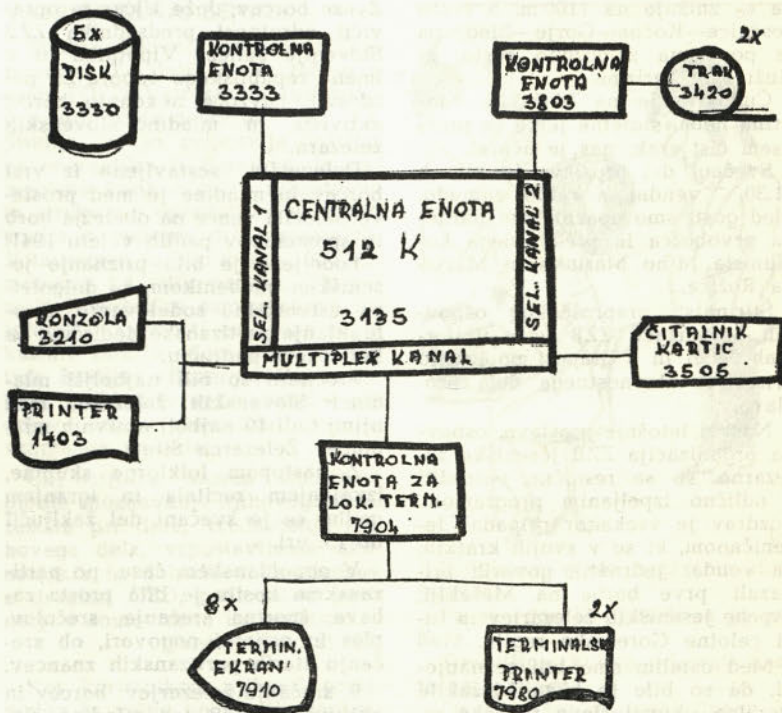
PRIMERJALNI PREGLED RAČUNALNIŠKIH KONFIGURACIJ

Enota	Stara	Nova
1. Centralna enota	IBM 360/25 32 K bytov spomine	IBM 370/135 512 K bytov spomine
2. Diskovne enote	3 enote IBM 2314 z zmogljivostjo 29 M bytov skupna zmogljivost 87 M bytov	5 enot IBM 3330 z zmogljivostjo 100 M bytov skupna zmogljivost 500 M bytov
4. Čitalec kartic	—	2 enoti IBM 3420
3. Tračne enote	IBM 2540	IBM 3505
5. Tiskalnik	IBM 1403	IBM 1403
6. Enote za daljnisko obdelavo podatkov	—	1 kontrolna enota MERA 8 terminalov — 2 tiskalnika

Da bi sledili temeljnemu načelu razvoja informatike v SOZD SZ smo svoje razvojne aktivnosti, katere je potrdila poslovodna struktura, usmerili na naslednja področja:

- izdelava idejnega projekta računalniško podprtega sistema ter pridobitev potrebne računalniške konfiguracije;
- zamenjava računalnika z IBM 370/135, kateri je prenešen iz Železarne Ravne in ga bomo uporabljali do nabave lastnega z večjimi zmogljivostmi;
- prenos ter reorganizacije obdelav na računalnik IBM 370/135;
- uvedba terminalske opreme in organizacija interaktivnega dela (neposredno komuniciranje).

KONFIGURACIJA I BM 370/135

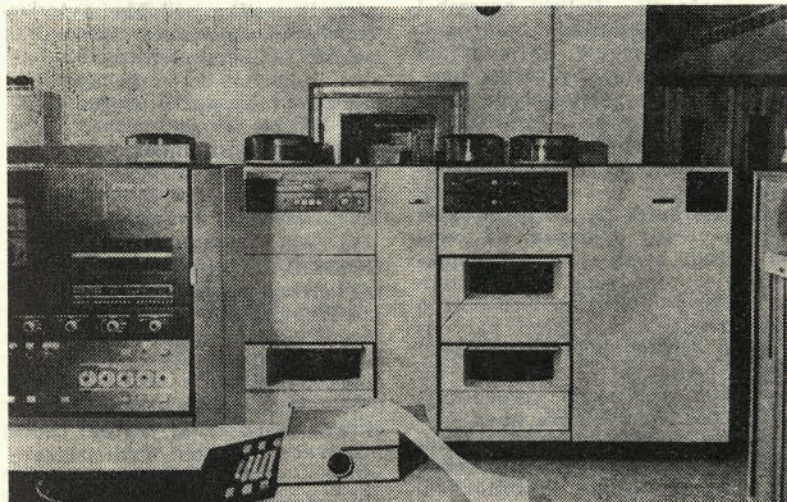
Izdelava idejnega projekta celovitega informacijskega sistema, podprtega z računalnikom, je v fazi tipkanja in razmnoževanja. Predstava bo predvidoma konec septembra.

Zamenjava računalnika IBM 360/25 z IBM 370/135 ter nujno potrebne rekonstrukcije elektronapajanja so bila opravljena v drugi polovici avgusta. Rekonstrukcija klimatizacije pa je v teku.

Načrtovanje in priprave prenosa obdelav se vrše po predhodno izdelanem programu. Testne obdelave prenešenih obdelav bodo opravljene v septembru. Ostane pa še veliko dela z reorganizacijo obdelav, instalacijo terminalne mreže, uvajanjem interaktivnega dela ter kreiranjem banke podatkov.

Uresničitev razvojnih aktivnosti ne pomeni le zamenjave računalnika, temveč mora biti to druga pomembna prelomnica v razvoju AOP, ker bo omogočilo nadaljevati lasten razvoj in izgradnjo informacijskega sistema s posameznimi podsistemi na dosedaj še neobdelanih področjih. Višji nivo računalniške tehnologije pa bo omogočil skupen razvoj in uporabo enotne metodologije, standardizacijo, modularno gradnjo in zamenljivost programov z ostalimi računalniškimi centri v SOZD ter tako zmanjševal razliko v razvojnih stopnjah.

Kumperger Ivan

Notranjost systemskega prostora — centralne in diskovne enote

Plinski tarifni sistem

Pri vsakoletnem planiranju plinske kakor tudi električne energije se v TOZD energetike srečujemo s podobnimi problemi, ki so v povezavi z neenakomernim odjemom in neupoštevanjem planskih normativov pri porabi energije v železarni.

Zaradi boljše informiranosti delavcev v naši DO je namen tega članka prikazati oblikovanje cene ZP po obstoječem tarifnem sistemu, ki velja v republiki Sloveniji.

S tarifnim sistemom se določajo osnovni kriteriji in merila oblikovanja cene ZP z namenom, da se stimulira racionalno koriščenje slovenskega plinovodnega sistema in s tem optimalna poraba zemeljskega plina s čim bolj enakomernim odjemom.

Strošek, ki ga za prevzeto količino zemeljskega plina poravnava porabnik 2-krat mesečno, je sestavljen iz:

- stalnega dela, ki pokriva stroške transporta v ČSSR, Avstriji in stroške slovenskega plinovodnega sistema;
- spreminjajočega dela, ki pokriva stroške za nabavo zemeljskega plina pri dobavitelju, stroške zaradi transportnih izgub ter stroške uvoznih dajatev;
- z mesečnega proračuna pri neupoštevanju količinskega odjema določenega s pogodbo.

Pri oblikovanju cene ZP na točko b ne moremo vplivati, lahko pa vplivamo z enakomernim in pogodbenim odjemom na točki a in c.

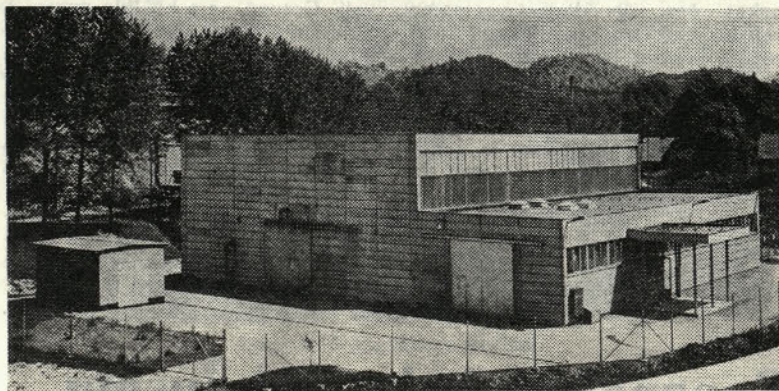
Zmanjšanje stalnega dela transportnega stroška pa je možno doseči s tem, da je poraba v poletni sezoni (april, maj, junij, julij, avgust, september) v primerjavi z zimsko čim ugodnejša in da je razmerje med pogodbenim letnim odjemom in maksimalnim urnim odjemom porabnika čim večja.

Za letošnje leto znaša razlika po obstoječem tarifnem sistemu med najbolj ugodnim in neugodnim odjemom 0,9738 din/m³.

Železarna Štore ima zelo neugoden sezonski in konični odjem zaradi najrazličnejših vzrokov. Velika poraba plina v zimski sezoni je zaradi povečanja proizvodnje pare (ogrevanje poslovnih prostorov in proizvodnih hal), dvojnimi programom Valjarne II, remontov TOZD v letni sezoni in neracionalnega delovnega koledarja.

Normalna letna poraba ZP v železarni s povečano kalorično vrednostjo 34457 kJ/m³ je 20.500.000 m³, in to v zimski sezoni 12.200.000 m³ ter letni sezoni 8.300.000 m³, pri konični obremenitvi 3500 m³/h. Zaradi tega neugodnega odjema ima železarna za 0,091 din/m³ ZP večjo ceno od povprečne cene plina v Sloveniji. Neugodno razmerje odjema med zimsko in letno sezono v TOZD M zmanjšujemo z alternativnim gorivom (TNP, mazut) in s tem tudi ceno ZP. Pri porabi teh goriv pa smo omejeni z dovoljeno letno porabo mazuta 1000 t in težavami pri oskrbi s tema dvema gorivoma. Z letno porabo mazuta 1000 t in 100 t TNP se cena ZP zniža za 0,0662 din/m³. Letni prihranek znaša 126 starih milijonov.

Dodatno možno zmanjšanje ZP se lahko doseže s tem, da se dvojni programi valjanja Valjarne II prestavijo v letno sezono. Cena ZP se zniža za dodatnih 0,0554 din/m³. Letni prihranek bi znašal 106 starih milijonov.

Plinsko mešalna postaja zemeljski plin—zrak, Štore II.

S prestavitvijo remontov valjarn iz letne v zimsko sezono bi bila cena ZP še za 0,0259 din/m³ manjša. Letni prihranek bi znašal 68 starih milijonov.

Precejšnje znižanje cene bi dosegli tudi s tem, da bi del delovnih sobot, vključno s solidarnostnim dnevom, prestavili iz zimske sezone v letno sezono in uvedli za skupne službe delovni teden 4 × 8 + 1 × 10 ur.

Težave z oskrbo z ZP so ravno v zimski sezoni zaradi velike porabe ZP in redukcij od strani tujega dobavitelja. Vsaka večja redukcija pa že povzroči izpad proizvodnje.

Pri neupoštevanju pogodbenih in reduciranih količin je cena ZP sestavljena še iz naslednjih dodatkov (vsakomesečni poračun):

- pribitek zaradi odstopanja števila dejanskih prevzetih dni od pogodbenih,
- pribitek zaradi neupoštevanja pogodbeno določenih mesečnih količin,
- pribitek zaradi neupoštevanja redukcij.

Zaradi povezanosti določevanja cene glede na dinamiko odjema po plinskem kakor tudi električnem tarifnem sistemu bo v eni od naslednjih števil Štorskega železarja pojasnilo o oblikovanju cene elektro energije po obstoječem tarifnem sistemu.

Zoran Veber, dipl. ing. met.

Ing. Veber je s tem sestavkom opozoril vse, ki se neposredno in posredno vključujejo v porabnike energetskega virov o možnostih precejšnjih prihrankov in smotrnejše porabe energije v Železarni Štore. Prav bi bilo, da o tem temeljito razmislimo pri vsakdanjih delovnih zadolžitvah in ne pozabimo to proučiti in vnesti v gospodarski načrt za leto 1982.

(op. ur.)

IZ OBČIN

Marljivi in složni

V bližini sotočja Ločnice, Voglajne in Slivniškega potoka, kakih 5 km iz občinskega središča Šentjur pri Celju, ob asfaltni cesti Šentjur—Loka pri Zusmu leži prijazno naselje Gorica pri Slivnici. Nekateri še danes pravijo temu naselju Spodnja Slivnica, včasih pa je imelo naziv Glinca. Krajevna skupnost Gorica pri Slivnici obsega naselja Petelinjek, Kote, Sotna in Sv. Urban. To je manjše središče slivniškega območja. Včasih je bil sedež občine, se pravi upravno središče Slivnica, ki pa leži visoko na hribu pri Sv. Heleni. Zdaj pa imajo tu v Gorici pošto, krajevni urad, osemletko, trgovino, gostilno in 2 leti tudi nov gasilsko-kulturni dom. Lažje si bomo zapomnili ta kraj, če se spomnimo, da so 11. avgusta 1941 Nemci tu ujeli narodnega heroja Franja Vrunča-Buzdo, medtem ko je Petru Stantetu uspelo uiti iz obroča okupatorjevih rabljev. Kot vemo so Franja Vrunča 25. avgusta tega leta ustrelili v Mariboru. Pa še tega

se spomnijo starejši krajan, da je namreč Kozjanski odred 5. julija 1944 uničil nemško orožniško postajo v Gorici pri Slivnici. Osnovna šola, zgrajena leta 1966, je pa že pretesna, saj se tukaj šolajo otroci iz 7 krajevnih skupnosti. V načrtu imajo že dolgo prizidek k šoli, vse pa se je zataknilo, ob finančnih sredstvih seveda in ob vprašanju, koliko bodo h gradnji prispevale okoliške krajevne skupnosti. Za gasilsko-kulturnim domom so uredili športno igrišče, v načrtu je še eno. Osnovna šola nosi naziv po heroju Franju Vrunču. Dvorane v kulturnem domu so bili in so še najbolj veseli seveda člani prosvetnega društva. V tem domu imajo svoje prostore tudi civilna zaščita in ostale društvene organizacije, pa krajevni urad. Izdelan imajo petletni načrt za naslednje obdobje, ko bo treba še marsikaj urediti in zgraditi, nov prizidek k šoli in še in še. Zelo so bili veseli, ko je celjska Aurea (Nadaljevanje na 24. strani)

(Nadaljevanje s 23. strani)

odprla svoj obrat v Gorici, kjer izdelujejo otroške stajice in najrazličnejše pokale. Zaposlenih je nekaj čez 20 ljudi, večinoma žensk. V okviru Kmetijskega kombinata Šentjur je v Gorici pri Slivnici tudi obrat kokoši nesnic. Letno razpolagajo v tem obratu s približno 4,5 milijardami dinarjev (starih seveda). Na farmi je danes 60.000 kokoši, ki znesejo letno do 13 milijonov konzumnih jajc. V načrtu imajo širitev farme.

Naravne lepote z akumulacijskim jezerom vabijo turiste. Ustanovili so turistično društvo.

Spoznajte Loko pri Žusmu

Iz te krajevne skupnosti se vozi dosti delavcev v naše podjetje na delo. Da, vozijo se, toda iz Loke do avtobusa pa imajo nekateri kar daleč. Vedeti moramo, da je ta krajevna skupnost razpotegnjena po hribih, zavzema 1.855 ha, ali po dolžini 10 km. Je pa danes z ostalimi kraji povezana z avtobusnimi progami, ki so na zadovoljstvo krajanov še kar pogoste. Žuli pa krajane drug problem, ceste so bolj ali manj slabe. Imajo dve vaški skupnosti, Loka in Hrastje, tam krajan razpravljajo in odločajo o problemih in načrtih, potem pa vse usklajujejo na skupni seji delegatov. Zanimivo je, da v tej krajevni skupnosti ne poznajo nekralepčnih sej. Majhna je ta krajevna skupnost, šteje le okoli 835 prebivalcev, od teh je približno 600 volilcev.

Veliko bi imeli povedati o pestri zgodovini tega območja, saj so v Loki imeli včasih steklaro, pozneje kopitarno, potem so sledila suha pa burna leta, danes pa so veseli, da imajo že par let v naselju Dobrina obrat Aera, ki nudi ljudem zaposlitev, to je zaslužek. Okoli 140 krajanov pa se vozi na delo v sosednje krajevne skupnosti ali občine. Po potresu so dobili novo osnovno šolo, zgrajeno iz solidarnostnih sredstev. Zelo ponosni so na lep gasilski dom, ki je veljal 107 milijonov dinarjev, polovico sredstev pa je bilo iz potresnega sklada. Za 32 milijonov je bilo vložena dela krajanov. Za novo šolo pa je prispeval Tehnoimpex iz Ljubljane 40 milijonov dinarjev za začetek gradnje. Sicer pa krajane tarejo slabe ceste, čeprav pri urejanju in posodabljanju vlagajo v te veliko prostovoljnega dela. Pa tudi sicer dobivajo na

Krajevna skupnost Gorica je bila pokrovitelj prve izmene brigadirjev, ki so prišli na Kozjansko, ni treba posebej poudariti, da so se mladi z brigadirji dobro povezali. Gotovo nam bo kdo sporočil, kako in kje se mladi danes udeležujejo. Pa o željah krajanov na sploh. Svojčas so si v program dela zastavili predvsem urejevanje okolja in izobraževanje. V montažni hišici v gozdiču pa imajo otroški vrtec, s katerim so zelo zadovoljni.

Kaj več pa o tej krajevni skupnosti drugič, ko se bo morda oglašil kdo od članov naše delovne skupnosti iz Gorice pri Slivnici.

R. U.

selja Loka, Dorbina in Hrastje iz meseca v mesec novo, lepšo podobo. Od 231 gospodinjstev je čisto kmečkih 49. Po potresu je bilo zgrajeno novo naselje v Loki pri Žusmu. Imajo lično trgovnico. Z vso skrbjo načrtujejo jutrišnjo podobo krajev in naselij, vasi; hiti-jo graditi ceste, vodovod in stanovanja, ker se nadejajo še uvajanja kmečkega turizma. Veliko žrtvujejo za cestno razsvetljavo, kanalizacijo in rekonstrukcijo cest. Zdaj vozijo avtobusi že po cesti Dobrina—Hrastje—Cеровec. Veliko pa si obetajo od ceste Slivnica—Loka—Sodna vas. To bo povezava s Kumrovcem, toda dela so se zavlekla. Lotili so se tudi akcije za napeljavno telefonskih zvez v naseljih. Že leta 1978 so izročili namenu Avtomatsko telefonsko centralo s 25 števkami. Naselje iz montažnih hiš se širi in širi. Kaj pa vrelec zdravilne tople vode v Dobrini. Pišite nam o tem in še o čem!

Če povprašam starejše krajanke od kod so doma, bodo rekli: iz Glazute, to je še stari naziv iz časa, ko je bila v Loki steklarina (Glashütte). Edina zelo dobro oskrbovana gostilna Štancerjeve Elice je sedaj zaprta, v načrtu pa imajo ponovno odprtje z novim lastnikom. Na osnovni šoli je že uveden celodnevni pouk.

Od občinskega središča Šentjurga so oddaljeni 15 km, od Celja pa 26 km. Mnogo tega bi še zapisali, če bi dali na papir vse, kar vedo povedati o svojem kraju predsednik skupščine KS Vinko Zlender, predsednik sveta KS Loka Rudi Drame, ki je tudi predsednik Krajevnega združenja ZZB NOV, pa tajnik tega združenja Stanko Lesnika, ki je med vojno šival titovke za partizane, po vojni pa za pionirje, pa Fanika Drame, predsednica KO SZDL, Milan Agrež, predsednik OO ZSMS, Bernard Zeme, predsednik gasilskega društva pa Miha Mastnak, poveljnik tega društva, Marjan Skale predsednik Strelske družine bratov Bevcev, Franc Cvirn, predsednik športnega aktiva, Marjan Skale, predsednik OO ZK Loka pri Žusmu, Terezija Skale, predsednica prosvetnega društva, Ivan Panič predsednik KO Rdečega križa in Anton Gajšek, predsednik lovske družine. Poštar Jože Kršlin bi lahko še kaj več dodal, saj raznaša pošto po teh raztresenih zaselkih. Toda najbolje bo, če se bo oglašil kdo od naših delavcev, ki se vozijo na delo iz Loke.

Rudolf Uršič

Celjsko gledališče v novi sezoni 1981 - 1982

Lanska gledališka sezona se je iztekla z uspešno prizoritvijo Shakespeareovega Hamleta in za zaključek smo lahko v abonmaju gledali imenitne Tržačane v komediji Vražji fant zahodne strani irskega dramatika Synga. Tudi letos bodo v redni abonma vključeni gostje, tokrat iz Nove Gorice, s satirično komedijo DRUŽINA TOTTOVI madžarskega avtorja Crkenyja. TOTTOVI so družina, ki se na skrajno smešen način, že kar poneumljeno klanja militaristični vsemogočnosti. Celjski ansambel pa bo pripravil naslednje premiere. Začetek je obetaven. Že predvidoma 25. septembra bo krstna uprizoritev novega slovenskega dela. Milan Kleč je napisal POLKO. Dogajanje je postavljeno v samotno gorsko koč, kjer se skupina izletnikov znajde v čudnih okoliščinah. Vse kaže, da jih je obklorilo krdelo volkov. Odrezani od sveta se skušajo rešiti tako, da se preoblečejo v medvede. Avtor izredno duhovito opisuje to preobrazbo v medvede, saj nekateri kar dokončno postanejo resnični medvedje, čeprav je očitno, da si jih je nekdo med njimi krepko privoščil na račun njihove nove svobode. Odrska pripoved je pregledno preprosta, sočno humorna in po svoje srhljiva s spoznanjem, do kakšne otožne omejenosti lahko priženemo človeka.

Druga premiera bo ŽLAHTNI MEŠČAN enega največjih komedijografov vseh časov Molièra. Premožni gospod Jourdain si na stara leta omisli učitelje, ki naj bi ga poučili v vseh večinah in strokah, da bi bil čimbolj podoben pravemu plemenitašu. Avtor se duhovito ponorčuje iz jare gošpode svojega časa. Kar se povzpelnitstva in slepega klanjanja modnim muham tiče, pa bomo take primerke nedvomno našli še danes med nami.

Za osnovnošolsko mladino bo pripravljen KRALJ MATJAŽ, KAKO SE IMAS? avtorice Alenke Goljevščkove.

Nato pride GOSPA Z MORJA norveškega dramatika Henrika Ib-

sen. Elida, žena uglednega zdravnika, hrepeni po morju, po skrivnostnem pomorščaku, ki mu je nekoč pripadala. Skrivnostni tujec se vrne in zahteva njeno roko. Na eni strani ljubeč soprog, zdravnik, obremenjen z eksistenčnimi problemi vsakdanjega življenja, ob njem žena Elda, osvobodjena, odrešena v svojem hrepenenju, ki pa mu ne sledi. Instinktivno se odloči za tistega, ki mu bo bolj potrebna, odloči se za žrtev.

Prvič v Jugoslaviji bo tudi premiera ameriške sodobne avtorice Wendy Kesselmanove. Njena drama SESTRI je naslonjena na resnični dogodek, ki se je zgodil v Franciji v času rastočega nacizma, fašizma in stalinizma. Sestri sta služkinji, ki doživljata nasilje za nasiljem, dokler jima ne grozi, da jima bo odvzeto celo njuno intimno sestrsko življenje.

In za konec JAKOB IN NJEGOV GOSPODAR, avtor Milan Kundera, Parižan, po rodu Čeh. Komedija nam opisuje dogodivščine sluga in gospodarja, ki ne moreta drug brez drugega, usoda ju je za vse čase povezala v nerazdružljiva družabnika. Igra nam prikazuje začinjene zgodbe, ki si jih osebe pripovedujejo, pred nami pa zaživijo na odrsko izredno učinkovit način z duhom in telesom.

Za celotno sezono velja, da so vsa dela dostopna najširšemu krogu gledalcev, prevladuje komedija, resnejša dela pa nam veliko povedo tudi o našem času, čeprav so postavljena po času in kraju zunaj nas. Izbor je skrbno pripravljen, režirali bodo najboljši slovenski režiserji.

Slovensko ljudsko gledališče razpisuje abonma, s katerim daje stalnim obiskovalcem gledališča določene prednosti in ugodnosti: 20 do 25 % popusta, plačevanje v obrokih, stalni sedež v gledališču, zagotovljene predstave ob določenih dnevih in prednosti pri gostovanju tujih gledalšč.

Vabljeni!

Uprava SLG Celje

Spomnimo se!

Med utemeljitelje jedrske fizike sodi britanski fizik in kemik Ernest Rutherford, rojen 30. avgusta 1871 v Nelsnu na Novi Zelandiji, umrl je 19. oktobra 1937 v Cambridgeu (Anglija). V letu 1908 je prejel Nobelovo nagrado za kemijo. Prvi je ugotovil, da se žarčenje radija sestoji iz dveh žarkov, ki jih je imenoval alfa in beta žarke.

V Ženevi se je pričel 31. avgusta 1936 Svetovni mladinski kongres, ki se ga je udeležilo 450 delegatov iz 36 dežel. Jugoslovansko delegacijo 9 članov je vodil Ivo Lola Ribar.

Sestajala se je družba in se kratkočasila z domisljicami in šalami. Bil je zabavno in bilo bi še bolj, če ne bi bilo med njimi »vsevedeža«. Pri vsaki šali, še preden je bil izrečen smisel, je napihnjeno spregovoril: »Ja, ja, to sem že

slihal od sosedu, ali Jožeta, Vinka« in podobno. Za njega pač nikoli ni bilo ničesar novega. Tudi ni dovolil, da bi kdo iz družbe vedel več kot on.

Nekoč je neki profesor iz družbe slučajno izrekel poznano misel: »Epur si muove« (in vendar se vrti) in že se je oglašil »vazič«: »Vem, vem, saj to je že rekel Galileo Galilei!«

Tedaj pa je enemu iz družbe prekipelo: »Tvoje napihnenosti nam je dovolj... Veš kaj si ti, čisto navaden bahač, domišljavec«!

»Jaz...? Poslušajte, vse kar rečem, lahko dokažem iz lastnega izkustva. Vi namreč ne veste, da izhajam iz zelo stare, ugledne rodbine...«

»Saj to že vemo,« ga je eden prekinil.

»Od kod veste?« — se je zmedel bahač.

»No, slišali smo od Darwina!«

Dopisujte v

Štórski
ŽELEZAR

Ko zagori, je že prepozno

Nikdar še niso požari v naši republici povzročili toliko materialne škode kot v prvi polovici letošnjega leta. Vzroki za nastanek požarov so predvsem v premajhni zavesti delovnih ljudi do družbene lastnine in upoštevanja požarnovarnostnih predpisov nasploh. Moderna tehnologija, uporaba lahko vnetljivih in eksplozivnih snovi, občutljive elektronske in druge naprave omogočajo ob malomarnem in nestrokovnem ter neprevidnem ravnanju nastanek požarov. Te ugotovitve narekujejo, da je potrebno izboljšati in poostriiti delo na požarnovarnostnem področju. To pa lahko dosežemo le ob sodelovanju delovnih ljudi.

Čeprav v Železarni Štore v zadnjem času ni bilo večjih požarov, nas primeri požarov drugod resno opozarjajo, da moramo temu vprašanju posvetiti več resnosti. O tem, kaj predstavlja v naši delovni organizaciji največjo nevarnost za nastanek požara, je bilo že precej napisanega; o požarni problematiki se je razpravljalo na številnih konferencah in sejah, vendar ni zaželenega učinka. **Bojimo se, da nas bo, kot v drugih tovarnah, izučil šele požar z večjo materialno škodo.**

GASILCI SO DOBRO PRIPRAVLJENI

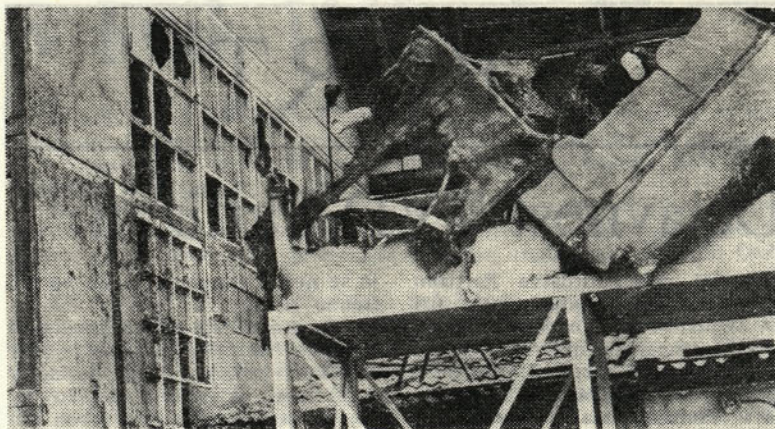
Da se te nevarnosti zavedamo člani gasilske organizacije, je razvidno iz letošnje polletne dejavnosti.

Kot vsa leta nazaj so se člani gasilskega društva Železarne Štore tudi v letošnjem letu z vso resnostjo vključili v izvajanje strokovno tehničnega programa. Pri tem so zajeti vsi člani: od najmlajših pionirjev, mladine, do članov, članic in enot CZ. Ta aktivnost se odraža v tem, da je na občinskem tekmovanju sodelovalo kar devet desetih, to je 80% vsega članstva, kar je prvič, odkar obstaja društvo. Pri tem so bili doseženi zelo lepi uspehi, saj so si desetine priborile kar šest pokalov. Člani in članice so se udeležili tudi tradicionalnega tekmovanja za pokal Pohorskega bataljona na Oplotnici, na katerem so članice osvojile prvo mesto. Da je članstvo gasilskega društva dobro pripravljeno, so dokazali na vaji Celje '81 tako v Štorah kot v Celju. Razveseljivo je tudi dejstvo, da je v društvu 50% članov mlajših od 18 let, kar daje zagotovilo za nadaljnji uspešni razvoj društva.

Čeprav se gasilci v pripravah za tekmovanja in simbolične vaje usposabljujejo tudi za resne intervencije, si želimo, da tega znanja ne bi bilo treba nikdar uporabljati v te namene. K temu pa lahko predvsem pripomore dosledno izvajanje požarno preventivnih ukrepov.

Opozorilo: »KO ZAGORI, JE ŽE PREPOZNO«, mora biti vedno prisotno.

— k. š. —

Pogorišče hladilnega stolpa

Na straži naših meja.

(Foto: Nikolič)

Na straži miru

Osnovna naloga novo ustanovljenih specializiranih enot naše armade — Korpusa narodne obrambe (KNOJ), ki so bile ustanovljene 15. avgusta 1944. leta z odločbo nacionalnega komiteja osvoboditve nove Jugoslavije in ukazom vrhovnega poveljnika NOV i POJ maršala Tita je bila uničenje preostalih sovražnikov in njihovih hlapcev, zagotovitev mirnega razvoja naše dežele, zaščita pridobitev revolucije in varovanje meja nove Jugoslavije.

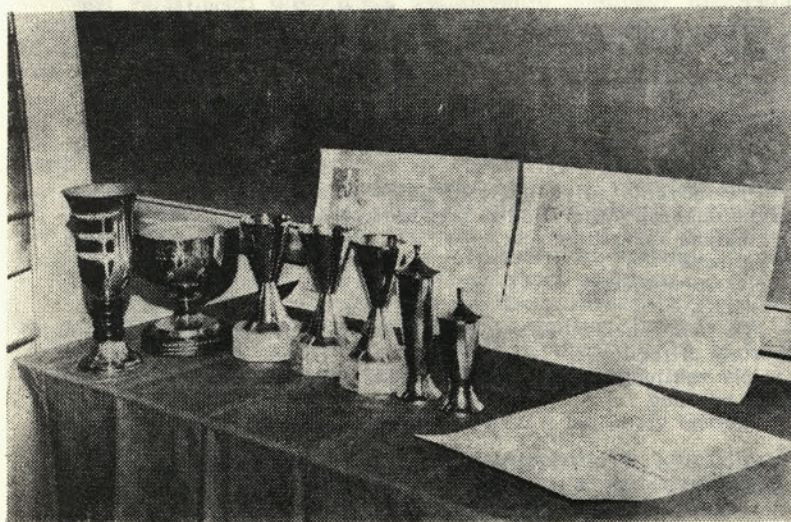
Ko danes obujemo spomine na preteklih sedemintrideset let, lahko rečemo, da so naši graničarji častno opravljali in opravljajo svoje naloge na straži miru. Iz enot KNOJ-a, ki se je 1953. leta preimenoval v Obmejne enote JLA, so zrasle sodobne obmejne enote naše armade. Polni ponosa, poguma in ljubezni do svoje domovine, ljudstva, zveze komunistov in tovariša Tita naši graničarji nenehno stoje na straži miru, pripravljene, da se žrtvujejo pri opravljanju najodgovornejših nalog v obrambi domovine in da onemogočijo raznim zlohotežem napade na našo domovino.

Delovni in življenjski pogoji naših prvih graničarjev so bili od začetka težki in naporni. Danes, po 37. letih obstanka obmejnih enot naše armade so se v marsičem spremenili. Njihov standard kot tudi standard drugih pripadnikov JLA je rasel in se dvigal vzporedno s standardom naših delovnih ljudi in občanov. Obmejne enote naše armade danes uvrščamo med najmodnejše. Življenjski pogoji v karavljah in kasarnah so mnogo udobnejši. Ob naših mejah, ki se razprostirajo prek 50.061 kilometrov proti sedmim državam, so zgrajene nove, moderne karavle, opremljene s sodobno oborožitvijo in z elektronskimi sredstvi.

Danes ni karavle, v kateri ne bi bilo sodobnih materialno-tehničnih sredstev za pouk, za kulturno-zabavno razvedrilo, radijskih tranzistorjskih in TV sprejemnikov ter drugih sredstev za rekreacijo.

Graničarji sodelujejo s prebivalstvom bližnjih naselij, posebno z mladino v različnih akcijah in manifestacijah, še zlasti v tem letu jubilejev, ko je potekala skupaj z ostalimi graničarji in mladino Slovenije akcija oziroma pohod »po poteh karavanskih kurirjev«, ki ima poseben pomen v razvijanju patriotizma, tovarištva, bratstva in enotnosti ter negovanja revolucionarnih tradicij naših narodov in narodnosti.

Rezultati, ki so bili doseženi v tem času, nič ne zaostajajo za rezultati preteklih let. Zavedajoč se velikih dogodkov Letošnjega leta — proslave 40. obletnice vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije in ustanovitve JLA — so doseženi pomembni rezultati, ki se po besedah graničarjev kažejo v odlični borbeni pripravljenosti, solidnem poznavanju zakonskih in drugih določil, ustvarjalni uporabnosti pridobljenih znanj in izkušenj, dograjevanju le-teh v vsakodnevni praksi in prenašanju z generacije na generacijo. Vse to so potrdile tudi ocene predpostavljenih in lastna ocena usposobljenosti ter zavesti, kakor tudi vzdušje, ki vlada v vsakem graničarskem vojaškem kolektivu.

Pokali, ki so jih za dosežene uspehe prejele tekmovalne vrste gasilskega društva Štore. (Foto: Klokočar)

Kdo je kriv?

Dne 24. 8. 1981 je prišlo do požara na hladilnem stolpu za potrebe livarne I.

Hladilni stolpi so bili izdelek TIM Laško iz gorljivega materiala. Tega dne sta delavca iz TOZD vzdrževanje elektroobrat nameščala zaščitno cev za dovodni kabel. Ko sta hotela privariti cevi oziroma skobe, so po vsej verjetnosti žareči delci elektrode padli skozi mrežo v notranjost hladilnega stolpa.

Ko sta delavca opazila iskrec dim, nista takoj pričela sama gasiti pričetnega požara, temveč sta skupaj z drugimi, ki so bili v neposredni bližini, poskušali pogasiti požar z vodo iz hidrantnega omrežja.

Poklicni gasilci Železarne Štore so dobili poziv. Ko so prišli na prizorišče požara, so lahko le še obvarovali sosednje objekte, da ni prišlo do razširitve ognja.

Hladilni stolp je bil popolnoma uničen in škoda je precejšnja.

Kdo je kriv za požar?

To lahko sklepate po kratkem zapisu, v katerem ni bilo navedeno, da gre za pomanjkljivo ali slabo koordinacijo med strokovno službo in TOZD, ki je opravljal dela na teh napravah.

Področje za tehn. zdravstveno varnost

ŠPORT

Dejavnost TVD Partizan

Izvršni odbor društva Partizan Štore je imel v popoldanski uri 19. avgusta svojo redno sejo, prvo pred nastopajočo aktivno sezono. Na sestanku so razpravljali o delu sekretariata, programu dela društva v jesensko zimskem času in še o mnogih aktualnih nalogah, ki se prav zdaj postavljajo pred sekcije in oba aktiva. Predsednik TVD Partizan, tovariš Kaluža, je uvodno poročal o vsej široki aktivnosti od lani do konca »sezone« letos. V tem času je sekretariat zasedal enajstkrat. Delo sekcij je bilo relativno učinkovito, finančno pa je celotna dejavnost tudi »pokrita«. V zvezi z denarjem je bilo na seji poudarjeno, da se moramo letos obnašati pri delu v društvu skrajno stabilizacijsko, kar pa ne sme vplivati na obseg ali kvaliteto dejavnosti.

»Samoupravna plat vodenja sekcij je slaba«, je poudaril tovariš Veber, tehnični sekretar. Nakazal

je še nekaj vprašanj, ki jih bo potrebno rešiti:

— nujno je treba pomladiti članstvo (starostno povprečje je v društvu visoko) s tem, da se v večji meri aktivira pionirska selekcija po sekcijah in v obeh aktivih;

— znižati stroške tekmovanj na najmanjšo mero;

— v objektih štediti z elektriko;

— rešiti vprašanje žičnice na Svetini.

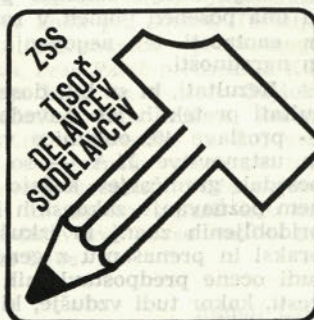
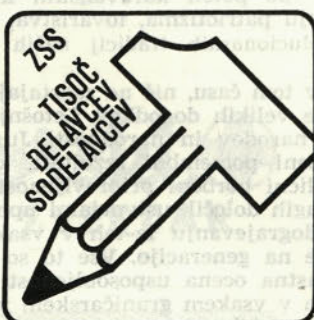
Izvršni odbor bo predlagal tozdu GKSG, da bi v zimskih mesecih upravljalo Vrunčev dom na Svetini naše društvo, s čimer bi pridobili na tem lepem kraju skozi celo sezono odprto in oskrbovano smučarsko središče za teke.

Treningi v sekcijah pričnejo z delom v prvih dneh septembra. Urnike bomo objavili v Informatorju.

Jok

Obetajoča pionirska judo vrsta. Kleče od leve: Ošlak, Vodovnik, Ramšak; stoje: trener Raško Zupanc, Kovač, Zupanc, Vodovnik je regionalni prvak.

Medobratna tekmovanja

REZULTATI MEDOBRATNEGA TEKMOVANJA V ODBOJKI, MALEM NOGOMETU IN VLEČENJU VRVI

ODBOJKA

Na medobratnem tekmovanju v odbojki je od 12 prijavljenih ekip tekmovanje končalo 7 ekip in 80 posameznikov.

Posamezni dvoboji so bili izenačeni, saj se do konca tekmovanja ni vedelo kdo bo končni prvak.

Rezultati posameznih dvobojev

komerciala — valjarna	18:20	valjarna — jeklarna	20: 8
komerciala — jeklarna	20: 8	priprava — komerciala	20:16
priprava — elektroen.	20: 2	priprava — transport	20: 5
valjarna — priprava	20:11	valjarna — transport	20: 6
elektroen. — jeklarna	20:12	MO — komerciala	9:20
elektroen. — komerciala	20:17	transport — komerciala	0:20
elektroen. — transport	20: 9	priprava — MO	9:20
jeklarna — MO	14:20	elektroen. — MO	20: 4
valjarna — MO	17:20	valjarna — elektroen.	20:19
priprava — jeklarna	18:20	MO — transport	20: 8
transport — jeklarna	0:20		

Končna uvrstitev

	točk	
1. valjarna	+ 35	10
2. elektroen.	+ 19	8
3. MO	+ 5	8
4. komerciala	+ 34	6
5. priprava	+ 17	6
6. jeklarna	— 16	4
7. transport	— 92	0

Mali nogomet

Upoštevaajoč število sodelujočih ekip in posameznikov, lahko trdimo, da je nogomet še vedno najbolj priljubljena panoga od kolektivnih športov.

Tako je na tem tekmovanju sodelovalo 9 ekip in preko 100 tekmovalcev.

Končna uvrstitev

1. valjarna	8	7	0	1	32: 6	14
2. livarna	8	5	2	1	23:12	12
3. TT	8	6	0	2	20:15	12
4. elektroenergetski	8	4	1	3	9: 7	9
5. MO	8	3	2	3	16:14	9
6. komerciala	8	2	2	4	24:24	6
7. KKO	8	2	2	4	9:16	6
8. jeklarna	8	2	1	5	12:20	5
9. transport	8	0	0	8	4:28	0

Vlečenje vrvi

Tekmovanja so se udeležile samo tri ekipe. V tej panogi so ponovno dokazali valjarji, da so brez konkurence.

Ekipna razvrstitev

1. valjarna
2. elektroenergetski
3. KKO

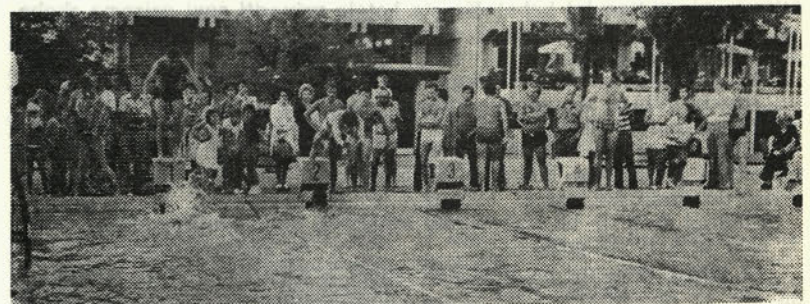
Po končanem tekmovanju je bil zaključek 1. dela medobratnih športnih prireditev.

Na zaključku so prejele najboljše ekipe posameznih panog praktične nagrade.

Končni vrstni red 1. dela medobratnih športnih iger

	točk
1. elektroenergetski	88
2. valjarna	82
3. livarna	61
4. KKO	59
5. jeklarna	58
6. MO	50
7. TT	47
8. priprava	40
9. komerciala	38
10. skupne službe	36
11. transport	30
12. mehanična	20

Rudi

Rekreacija delavcev Železarne Štore, tekmovanje v plavanju za TRIM značko

Plan naložb v zdravstvu v letih 1981—1985

(Informacija)

Načrtovanje razvoja materialne podlage dela je bistveni element samoupravnega planiranja vsakega področja družbene reprodukcije. Realno planiranje razvoja zmogljivosti zdravstvene dejavnosti, ki izhaja iz dosežene ravni razvitosti te dejavnosti in stvarnih potreb posameznega območja ter realnih materialnih možnosti ožje in širše družbe, je postalo tudi pomemben del vsebine samoupravnega planiranja v zdravstvenih skupnostih.

Uporabniki združujejo v zdravstvenih skupnostih za naložbe v zdravstvu znatna sredstva. Samo v letih 1976—1980 so zdravstvene skupnosti v SR Sloveniji namenile za investicije naslednja sredstva: 1976. leta 454,7 milijona dinarjev, 1977. leta 568 milijonov dinarjev, 1978. leta 749,4 milijona dinarjev, 1979. leta 973,4 milijona dinarjev in 1980. leta 932,1 milijona dinarjev. V petih letih so izdatki za investicije predstavljali kar 8,2 % vseh izdatkov zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji.

Družbeno dogovorjeno usmeritev o počasnejši rasti sredstev za zdravstvo, kot bo naraščal dohodek v letih 1981—1985 v SR Sloveniji, bo mogoče doseči z boljšo in smotrnejšo organizacijo zdravstvene dejavnosti in z drugimi ukrepi za zmanjšanje stroškov. V celoti pa bo mogoče tako usmeritev uresničiti le tedaj, če bomo zmanjšali sredstva za naložbe v nove zdravstvene zmogljivosti. V kolikšni meri so občinske zdravstvene skupnosti upoštevale v svojih samoupravnih sporazumih o temeljnih planov za obdobje 1981—1985 to družbeno zahtevo, je razvidno iz podatkov, ki jih je s posebno anketo v februarju letos zbrala skupna strokovna služba samoupravnih interesnih skupnosti zdravstva in socialnega varstva Slovenije.

Podatke o načrtovanih naložbah so poslale vse občinske zdravstvene skupnosti. Nekatere skupnosti ljubljanske regije so sporočile le skupne zneske predvidenih naložb in jih niso razčlenile po posameznih letih planskega obdobja; zato smo zanje delno upoštevali ocene podobnih podatkov iz leta 1980.

V obdobju 1981—1985 je v SR Sloveniji na področju zdravstva predvidenih 130 naložb v skupnem znesku 6.986,6 milijona dinarjev (po cenah 1980. leta). K temu lahko prištejemo še obveznosti zdravstvenih skupnosti za odplačilo kreditov za gradnjo zdravstvenih zmogljivosti v minulem planskem obdobju v skupnem znesku 142,6 milijona dinarjev.

Na podlagi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da so investitorji (v 124 primerih so to zdravstvene organizacije) ter uporabniki zdravstvenega varstva pri dokončnem usklajevanju predlogov investicije močno zmanjšali v primerjavi s predvidevanji v prvih zasnovah in osnutkih samoupravnih sporazumov o temeljnih planov zdravstvenih skupnosti za to plansko obdobje.

V prvi polovici leta 1979 so namreč planirali v zdravstvu v SR Sloveniji kar 172 naložb v skupnem znesku 5.185,6 milijona dinarjev (po cenah leta 1979), v septembru lani pa 159 naložb v skupnem znesku 8.007,0 milijonov dinarjev (po cenah leta 1979). Preračunano na cene iz leta 1979 so sedaj predvidene naložbe po vrednosti manjše za 25 % manjše od na jesen minulega leta predvidenih in osnutkih samoupravnih sporazumov. To nedvomno govori o restriktivnejšem obravnavanju načrtovanih naložb v zdravstvu in večjemu upoštevanju razpoložljivega dohodka v tem planskem obdobju.

Od vseh predvidenih sredstev za naložbe v zdravstvu v obdobju 1981—1985 je skoraj dve tretjini (65,7 %) sredstev namenjenih za novogradnje, 19,4 % za dokončanje naložb iz prejšnjih let in 9,6 % za adaptacije in posodobitve že zgrajenih zmogljivosti.

Čeprav je za posodobitev zdravstvene in druge opreme in za nakup nove opreme posebej predvidenih 5,3 % vseh planiranih sredstev, je v posameznih primerih ta odstotek višji, saj dosega tudi 30 % vrednosti posameznih naložb.

Se vedno pa ni ugodna dinamika načrtovanih naložb v posameznih letih planskega obdobja, saj je največ sredstev predvidenih prav v prvih dveh letih planskega obdobja, manj pa v zadnjih treh letih.

Od vseh sredstev za planirane naložbe je zagotovljenih iz prejšnjih let le 2 %. Sicer pa so glavni predvideni viri sredstev, ki jih bodo uporabniki združevali na podlagi prispevne stopnje za zdravstveno varstvo iz dohodka združenega dela in na podlagi posebnih prispevnih stopenj po posebnih samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih. Pomemben vir so tudi sredstva, ki jih bodo na podlagi samoupravnih sporazumov o temeljnih planov uporabniki plačevali v ceni zdravstvenih storitev za razširitev materialne podlage dela izvajalcev. Zlasti na območju ljubljanske in murskosoboške regije predstavljajo pomemben vir tudi sredstva iz samopriskpeva občanov. V pomurju so samopriskpevek že sprejeli, v ljubljanski regiji pa naj bi ga na jesen letos.

Pomembna je tudi ugotovitev, da investitorji v mnogo manjši meri oziroma le še v posameznih primerih računajo z bančnimi in drugimi posojili kot virom sredstev za investicije, saj ta sredstva predstavljajo manj kot 3 % vrednosti vseh planiranih investicij v zdravstvu. Izjema je načrtovana investicija v zdravilišče Topolštica, kjer bančna in druga posojila (vse v letu 1981) predstavljajo kar dve tretjini vrednosti celotne investicije.

Največji delež (54 %) planiranih sredstev za naložbe v zdravstvu je predviden za dograditev, posodobitev in novogradnjo bolnišničnih zmogljivosti v SR Sloveniji.

Upošteva dogovorjeno delitev dela v zdravstvu in odpravljanje že dolgo neprimernih delovnih razmer v nekaterih bolnišnicah, za načrtovane naložbe ni mogoče reči, da bi bile v nasprotju z razvojnimi cilji in usmeritvami zdravstva v Sloveniji. Seveda pa se upravičeno zastavlja vprašanje o smotnosti in funkcionalnosti načrtovanih naložb, kar prav tako velja za vse druge planirane investicije. V tem primeru ni mogoče mimo ugotovitve, da bodo nove in sodobnejše zmogljivosti terjale precej več sredstev za izvajanje dejavnosti. V tem planskem obdobju pa je tudi vprašanje, ali bo mogoče zaradi znanih uvoznih omejitev uresničiti naložbe v bolnišnične zmogljivosti, saj bo zelo težko zagotoviti dovolj deviznih sredstev za opremo, ki pa jo je potrebno skoraj v celoti uvoziti.

Na drugem mestu po višini načrtovanih sredstev za naložbe na področju zdravstva so zdravstveni domovi, zdravstvene postaje ter splošne in obratne ambulante. Ponekod so upoštevali tudi sredstva za gradnjo lekarniških postaj v sestavi objekta za osnovno zdravstveno dejavnost. Sredstva za te namene so predvidena v višini 2,1 milijarde novih dinarjev, kar predstavlja 30,2 % vseh načrtovanih investicijskih sredstev.

Znatne investicije so predvidene tudi v zmogljivosti zdravilišč (poleg Topolščice še v mladinsko zdravilišče »Debeli rtič« v Ankaranu) ter zavodov za medicinsko rehabilitacijo (Ljubljana, Laško). Za te namene je predvidenih 10,4 % vseh investicijskih sredstev.

Sredstva za naložbe v lekarniško dejavnost, dejavnost zavodov za socialno medicino in higieno, v zmogljivosti usmerjenega izobraževanja v zdravstvu in v AOP opremo pomenijo le manjši del vseh sredstev.

NAČRTOVANE NALOŽBE ZDRAVSTVENE ZMOGLJIVOSTI V SR SLOVENIJI V OBDOBJU 1981—1985

— v 000 din

Številno objektov	Načrtovana vrednost naložb (v cenah 1980)					Skupaj 1981—1985		
	1981	1982	1983	1984	1985	skupaj	od tega sredstva združena pred letom 1981	
14	CELJE	200.375	184.300	196.304	211.753	218.340	1.011.072	
14	KOPER	220.427	115.720	199.283	125.479	158.865	819.774	
12	KRANJ	55.288	53.346	62.545	72.785	73.473	317.437	
33	LJUBLJANA*	450.000	500.000	550.000	550.000	559.466	2.609.466	
21	MARIBOR	187.214	150.609	144.830	144.691	122.171	749.515	1.370
7	MURSKA SOBOTA	83.781	163.750	120.000	99.489	14.928	481.948	30.000
6	NOVA GORICA	49.222	22.967	22.967	22.370	22.135	139.661	
8	NOVO MESTO	29.540	57.738	4.985	25.235	33.525	151.023	
15	RAVNE	200.299	333.988	57.752	54.754	59.877	706.670	112.252
A	SR SLOVENIJE	1.476.146	1.592.418	1.358.666	1.306.556	1.262.780	6.986.566	143.622
	od tega: posojilo	281.121	45.801	71.612	34.669	13.461	447.165	
B	ANUITETE	30.038	62.441	13.371	13.253	23.513	142.616	
A + B	VSE SKUPAJ	1.506.184	1.644.859	1.372.037	1.319.809	1.286.293	7.129.182	

* Za območje regionalne zdravstvene skupnosti Ljubljana so zneski po letih ocenjeni, skupni znesek pa je povzet iz poročil.

